تبارك الذى بيده الملك، و هو على كل شىء قدير.

مادى معنوى اجتماعى سياسى بركتلرك هر بر نوعى هر بر فردى ـ ملك اثريدر ، ملك ثمره‌سيدر . يالكز ملك صاحبى قادر اولور . ملكدن محروم ـ بركتدن‌ده محروم قالور.

اسلامك سياسى روحينه برنمونه قيلمق اوزره ، شو كتابك اولگى صحيفه‌سى بركت آيت كريمه‌سيله تزيين قلندى .

موسى جار الله .

4678
A3353/a

اسلام ملتلرينه

دينى ادبى اجتماعى سياسى مسئله‌لر تدبيرلر حقنده .

شانلى تورك عسكرى

شرفينه تأليف قيلندى .

ناشرلرى : برادران جمال الدين ، ز . احسن .

احترام اللرنده مطالعه قيلنوب قدرتلى افكار قوتيله انتقاد قيلندقدان صوك ، اصلاح قيلنوب ،
لام حركتلرينه اسلام ياشلرينه رهبر اولا بيلورلك بركتاب بوندن صوك بلكه تأليف قيلنور
يله شو دفعه‌ده شو صحيفه‌لر نشر قيلندى . ـ و بالله التوفيق .

بوتون حاصلاتى :

جهان محاربه‌سنده شهيد اولمش تورك عسكرينك

يتيملرينه

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

کتاب بسمله‌سی

اون طوقوزنجی عصر اورتالرنده بدبین قارل مارقس کبی مادی مقتصدلرگ آچیق دوربین کوزلرینه کورونوب، غربده اسکی مدنیت دنیاسینگ بویوک مرکزلرنده جولان ایته کلمش فتنه خیاللارینگ سیاسی اجتماعی اقتصادی سببلری یکرمنچی عصر ابتدالرنده یر یوزنده بوتون قوتیله دوام ایتوب؛ حتی بویوک فتنه‌لرگ علامتلری اولمق اوزره، نحس اکبر ساتورن ایله نحس اکبر مارسگ، یعنی زحل یولدزیله مریخ یولدزینگ کوک یوزنده قرانلری‌ده ۱۹۱۲ نجی سنه‌ده واقع اولوب؛ دیانت دنیاسیله مدنیت دنیاسینگ صوگ درجه فسادلرینه ضروری بر نتیجه اولمق اوزره، دهشتلی حادثه‌لرگ غایت بویوک انقلابلرگ حادث اولاجقلرندن خبر ویرورلر ایدی.

لکن مدنیت دنیاسنده‌ده دیانت دنیاسنده‌ده قولاق یوق ایدی، کوز یوق ایدی

ضیاء لم یبن لعیون کمه　　وقول ضاع فی آذان صم

رأیت الحق لؤلؤة توارت　　بلج فی ضلال الناس جم

عاقبت، مدنیت دنیاسینگ غایت بویوک فسادلرینه غایت فاحش عدالتسزلکلرینه، انسانلرگ‌ده اسکی گناهلرینه اجتماعی گناهلرینه، سیاست هم ریاست حرصلرینگ طویماز امللرینه، قوت میدانلرنده بوتون دولتلرگ مسابقه‌لرینه ضروری بر نتیجه طبیعی بر نتیجه اولمق اوزره، ۱۹۱٤ نجی سنه‌ده، مدنیت محاربه‌سی بوتون دنیا محاربه‌سی باشلاندی ده؛ بویوک قیامتگ اگ بویوک دهشتلرینه نمونه اولمق اوزره، دورت بش سنه دوام ایتدکدن

صوڭ، الوهیت دیانت جمعیت دولت انتظام دشمنی آنارشیست بدبین قارل مارقس ڭ جنی تدبیرلریله حاضرله‌نوب، انتقام غضبیله بدبینلک زهریله زهرلنمش بویوک عسکرڭ ، یعنی پرولەتاریلرڭ بویوک قوتی سایه‌سنده، قهرمان قوماندانلرینڭ جسورانه حرکتلری برکه‌سنده ، قوتلی اختلال دهشتلی رەوولوتسیه ، مدنیت دنیاسینڭ بوتون اساسلرینی بوتون اثرلرینی تخریب ایتمک عهدیله ، باشلاندی؛ جهان محاربه‌سینه طبیعی بر نتیجه اولمق اوزره طوغدی. یعنی: مدنیت مرکزلرنده بدبین قارل مارقس ڭ دوربین کوزلری اوڭنده یتمش ایکی سنه مقدم جولان ایتوب طورمش فتنه خیاللری - شو کون دهشت ظلمتلری ایچنده، مدنیت گورستانی اوستنده ، مهیب بر شکل‌ده - سوسیالیزم لباسیله قومونیزم صورتیله ظاهر اولوب؛ روسیه‌ده مدنیتڭ بوتون- اثرلرینی بوتون اساسلرینی خراب ایتدی؛ آچلق یوقلق آیاقلریله بوتون انسانلری پایمال ایتدی، حریت شعاریله آزادلق دعواسیله بوتون دینلری‌ده بوتون تعلیملری‌ده انکار ایتدی .

(روسیه معارف جهتیله ، صنائع هم صناعت جهتیله ، مدنی دولتلرڭ هر برندن دون ایسه‌ده ، صوڭ ایسه‌ده ، انقلاب حرکتلری اوچون ضرور فتنه قوتی روسیه‌ده غایت بویوک ایدی . اختلال رهبرلری، رەوولوتسیه دیپلوماتلری حقیقتی آچیق کوروب ، فرصتی‌ده غنیمت بیلوب ، هر طرفدن عجله ایتوب بوڭا کوره روسیه یرینه طوپلاندی. اڭ مساعد بر زمین‌ده ، ساعتی تمام حلول ایتمش بر زمان ده انقلاب حرکتلرینی باشلادی) .

محاربه آغرلقلریله خراب اولوب قالمش شهرلر قریه‌لر رەوولوتسیه وحشتیله تمام طالانوب ، عائله‌لری‌ده خراب اولوب ، شهرلر قریه‌لر تمام بوش اولوب قالدی؛ اینتەرناسیونالل‌ق نامیله ، ملیتلرڭ هر بری ، اوزلری‌ده ، دینلری‌ده ، معبدلری‌ده ، محکمه‌لری‌ده ، قانونلری‌ده تحقیر قیلنوب ، حربی تریبونالّلرڭ فوق العاده قومیسیه‌لرڭ (چه قه) لرڭ رعدلری ایچنده ، یاشینلری ایچنده ، یانار سارایلرڭ زفیرلری آره‌سنده ، محکمه‌لرڭ فابریقه‌لرڭ خرابه‌لری اوستنده ، یاڭی

دینک یاکی دەقالوغی ، قومونیزم تعلیملرینک " ایمان شرطلری ،، هر یردە قزل لوحەلر اوزرندە بویوک حروفاتلە رسم قیلنوب ، اعلان قیلندی تربیەزهرلندی دونلەشدی. انسانلرک طبیعتلری ینە وحشت حاللرینە قایتدی ، دوشدی .

یعنی ، انسانلرک اکثریتینە یوقلقدن نادانلقدن تحقیردن سفالتدن قاندن یاشدان مشقتدن طارلقدن قایغودن باشقە ، هیچ بر شیٔ هیچ بر سعادت ویرمەمش مدنیت نظاملری ، دیانت شکللری اکثریت الیلە انتقام قوتیلە تخریب قیلندی. اسکی گناهلرک عدالتلی جزالری اولدی .

روسیەدە اکثریتک الندە ملکندە کوکلندە مدنیتدن دیانتدن بر حظ یوق ایدی ، بر نصیب یوق ایدی. یالکز بدبختلک ، یاکز اسیرلک وار ایدی ، یالکز بویوک بر عار وار ایدی. صاقلانەچق بر شیٔ الدە ، محبت قیلنەچق بر شیٔ کوکلدە ، رغبت قیلنەچق بر امید ـ املدە یوق ایدی . لکن ، نفرت قیلنەچق احوال هر خصوص دە غایت کوب ایدی ، غایت چوق ایدی .

بوکا کورە ، بدینلک نظرینە بوتون روحیلە بوتون دماغیلە مغلوب قالمش قارل‌مارقس کبی دولت هم انتظام دشمنلرینک بویوک آنارخیستلرک نظرلری روحلری ، آگیتاتسیە یولیلە خلقک اکثریتینە غایت آسانلقلە تلقین قیلنوب ، سرایت ایتوب ، روسیەدە هر یردە دهشتلی اختلال قوتلی رەوولوتسیە آسانلقلە باشلاندی ، سرعتلە طارالدی. مدنیت نظاملری خلافینەدە دیانت ادبلری خلافینەدە ، دین تعلیملری خلافینەدە ، شریعت اصوللری خلافینەدە ، یاکی دین ـ قومونیزم دینی روسیەدە قورال کوچیلە قوت آلدی ، غلبە ایتدی .

اسکی مدنیت قارت مدنیت ئولدی ، اوزینک گورینە اوزیلە برابر بوتون اثرلریدە ، دیەیک کومولدی . طوغریدر . لکن ، قارل‌مارقسک زعمی کبی ، گورکن پرولەتاریە ـ مدنیت گورینی بورژوآزیە قبرینی قازوچی پرولەتاریە ـ قاپیتال الیلە حاضرلنمەدی. بلکی مدنیتک ظلمی ، (؟) مدنیتک سفاهتی ، اسرافاتی مدنیتک هیچ بر شیدن طویماز اوبور طاماغی ، اوبقون قارنی ـ اوزینک

گورینی قبرینی پرولەتاریه الیله ظلم کورەگیله قازتدردی. اولگی بورژوآزیه دیکتا تورەسی یرینه پرولەتاریه دیکتاتورەسینی یرلشدردی.

البته، ظلم ظلمدن باشقه هیچ بر نتیجه طودرماز. استبداد - کیفیت جهتیلەده، کمیت جهتیلەده آرتدی. اولگی استبداد بر اقلیت الندەایدی ایسه انقلابدن صوڭ شو کونگی استبداد ایکنچی اقلیت الینه کوچدی. اکثریتڭ حقوقدن محرومیتی قانون حکمیله اولدی.

یعنی: اسکی فسادلرڭ اولگی ظلملرڭ طبیعی بر نتیجەسی جزاسی اولمق اوزره، شو کونگی دیکتاتوره طوغدی.

یوقسه، اسکی حاللرڭ اسکی نظاملرڭ هر برینه دشمنلک بدبینلک کوزلریله نظر ایتوچی قارل مارقسڭ زعمی کبی، مدنیتڭ علوملرینه هنرلرینه صناعتلرینه ماکنەلرینه، دینلرڭ عقیدەلرینه ادبلرینه تعلیملرینه اصوللرینه قانونلرینه بر نتیجه اولمق اوزره اولمادی.

گورستانمزدن قالقوب، کوزلرمزی آچوب، نظر ایدرسەک، تاریخڭ شو کونلری بوتون روسیه دنیاسی اوچون تمام بر قیامت اولدی.

آسمان میگفت این‌دم بازمین گر قیامت را ندیدستی ببین!

عمللرینڭ دفترلری عذاب زبانیلرینڭ اللریله انسانلرڭ هر برینه صول طرفلرندن ویرلوب، قاره صحیفەلرینڭ یوزنده قزل قانلرله یازلمش اسکی گناهلرینڭ عدالتلی عقوبتلریده یر یوزینه قهر کوکلرندن بوتون دهشتیله یاغمور کبی یاغوب؛ انسانلرڭ هر برینی، مجرملرینیده، بریلرینیده حساب عرصەلرینه نوبت صفلرینەسوردی.

بویله بویوک بر قیامت صوڭ سنەلرڭ ضروری طبیعی بر نتیجەسی ایدی. سیاست دنیاسنده اڭ بویوک اڭ قوتلی دولتلر ایکی طرف ایدی: ۱) انگلیز، فرانسیه، روسیه طرفی، ۲) آلمانیه طرفی.

غایت قوتلی شو ایکی طرف هر سیاستده، خصوصاً، شرق سیاستلرنده.

ایران یرلرینه تورکیه مملکتلرینه، تورکیه ایران برکتلرینه، تمامیله استیلا حرصلرنده شو ایکی طرف مسابقه‌ده ایدی؛ هر جهتله حاضرلک هر بر طرف ده تمام ایدی، حاضر ایدی.

مدنیت دنیاسنده اقتصاد مسئله‌لری‌ده بویوک بحران طوفانلری ایچنده‌ایدی. قارل مارقس کبی دولت دشمنلرینگ بدبین اقتصاد عالملرینگ غایت جالب تعلیملرینه آگیتاتسیه‌لرینه اقتصاد بحرانلری برکتلی زمین اولوب، انسانیت دنیاسنده بویوک اختلالک قوتلی عاملری مهلك عنصرلری تمام حاضرلنمش ایدی.

قوم قدر کوب اسلام ملتلری قوم کبی متفرق برحال‌ده قالوب، اکثری مدنی دولتلرگ النده اسیر ایدی.

انگلیز فرانسیه روسیه کبی بویوک دولتلرگ شدتلی نفوذلری قوتلی هجو- ملری آستنده عصرلرچه یاشایوب، محاربه‌لردن محاربه‌لره انقلابدن انقلابلره دونه دونه کیلدکدن صوڭ؛ سوسیالیستلرگ رهبرلرینه گوزل رەوولوتسیه نمونه‌لرندن عبرتلی درسلر ویروب، شو کونگی عمومی محاربه‌ده روسیه انقلابینه یول آچوجی تورکیه دولتی ـ مملکتك اصلاحات داخلیه‌سندن صوڭ عصرلرده عاجز قالوب، بلکه تمام غافل قالوب؛ هم تورکیه دولتینه هم عموم اسلام مملکتلرینه البته فائده ویره‌جك اسلامیت سیاستلرندن‌ده تمام غافل قالدی، بلکه خلافینه، تمام ضررینه حرکت ایتدی، حرکت ایدرایدی.

شارع حکیم علیه الصلاة و السلام حضرتلرینگ خلیفه‌سی، قبلهٔ اسلام صاحبه‌سی، روضهٔ سعادت خادمه‌سی، اوچ مقدس حرمگ مالکه‌سی، عرفات مناجامعلرینگ رئیسه‌سی، قرآن کریم امامی تورکیه دولت علیه‌سی ـ اسلام ملتلرینگ قلبلرینه اوزینگ نفوذینی، ملتلرینگ احترام‌لرینی تأمین ایته‌آلمادی.

شو حال، شبهه یوق، حکومتگ مشیختگ غایت بویوک بر غفلتی، عفو قیلنمازلق بر گناهی ایدی.

یوتون اهل اسلامگ قلبلرینه نافذ شو قدر بویوک مقدس قوتلره مالك

اولا طوروب ده ، اهل اسلامڭ قلبلرينى خلافت مركزينه ربط ايتمك سيا-
ستلرندن حكومتڭ مشيختڭ غفلتلرى، بنم نظرمده ، بويوك بر قصوردر .

اسلام مملكتلرينڭ توركيه‌دن باشقه‌لرينه تكليف قلمى او وقتلرده جارى
توگل ايدى‌ده. شو ملاحظه‌مى توركيه حكومتينه توركيه مشيخت اسلاميه‌سينه
توجيه ايتدم .

شو كونگى جهان محاربه سنده عربلرڭ عصيانلرينه فتنه‌لرينه ؛ بعض
ادبسز هندستان مسلمانلرينڭ توركيه‌يه قارشى محاربه‌لرينه ، حكومتڭ
مشيختڭ غفلتى بهانه اولماسه ايدى ، ياخود سبب اولماسه ايدى ، شويله بر
ملاحظه شو كون بزم خاطرمزه خطور ايتمز ايدى .

اولگى سنه‌ده ، نويابر ١٤ ده ، خلافت اسلاميه لسانيله مشيخت اسلاميه
خطابيله ، نفير عام اولمق اوزره ، بوتون اسلاميت دنياسينه جهاد عمومى اعلان
قيلنمش ايدى. بوڭا رغماً ، اسلام هم تورك دشمنلرينڭ سوادينى صفلرينى
اسلام عسكرى، تورك عسكرى تكثير ايتدى .

صوڭ درجه منفور شو حالڭ البته اسكى بر سببى واردر .

بن اعتراف ايدرم ، جسارتله دعوى ايدرم ، اهل اسلامڭ فردلرنده ايمان
وار ايسه‌ده ، توركيه دولتينه بويوك بر محبت اسلام فردلرينڭ هر برنده وار
ايسه‌ده ، عالم اسلامڭ هيئت كليه سنده ايمان يوقدر ، اسلام يوقدر .

بوڭا كوره ، هم ده اسلاميت ، خلافت سياستلرندن ، اسلام دنياسينڭ
دينى ادبى اجتماعى احوالندن حكومتك مشيختك تمام غفلتلرينه كوره ، شو
كونگى عمومى محاربه‌ده اسلام عزتى ، اهل اسلامڭ حرمتى ، اهميتى ، اسلام
دولتلرى – اوزلرينڭ اللريله تخريب قيلندى .

قدرده انسانيت دنياسينه ، شو كونگى مدنيتڭ شو كونگى حياتينه هلاك
اولمق تقدير قيلنمش ايدى‌ده ، سياست حركتلرينڭ اقتصاد بحرانلرينڭ
ضرور بر نتيجه‌سى اولمق اوزره ، بويوك دولتلرڭ بوتون ملتلرڭ عمومى
محاربه‌لرى ١٩١٤ سنه‌ده اعلان قيلندى .

درست ، محاربه مقصد توکل ایسه‌ده ؛ لکن نجات کبی ، عزت هم استقلال کبی ، حقیقت هم حقوق کبی اڭ بویوک اڭ مقدس مقصدلرڭ یالڭز بر وسیله‌سیدر ؛ انسانلرڭ طبیعتلرینه قوتلرینه نسبتله بوڭا باشقه بر وسیله یوقدر ، ضرورت حکمیله محاربه واقع اولدقدن صوڭ ، محاربه البته التزام قیلنور ، فرض اولور ، بلکه عبادت اولور .

لاتتمنوا لقاء العدو . وسلوا الله العافیة . ولکن اذا لقیتم فاثبتوا واصبروا . واعلموا ان الجنة تحت ظلال السیوف . »

بوڭا کوره ، ملاحظه اسملی کتابم‌ده محاربه اعلانی دقیقه سنده یازمش ایدم:

« مدنیت دنیاسی دهشت منالرنده عزت محاربلرینه شو کون غایت کوب غایت بویوک قربانلرینی تقدیم ایدرلر . عدالت الاهیه کعبه‌لرنده او بویوک قربانلری البته قبول قیلنه‌جق . »

« او بویوک عبادت‌ده اشتراک یا امامت شرفندن اسلامیت دنیاسی شو کون محرومدر . » « بونگله برابر ، عاقبت ، اڭ بویوک خسار اهل اسلامڭ بویونلرینه یوکلنه‌جکدر » . « مدنی ملتلر استقلال شرفلرینه ریاست سریرلرینه عزت جنتلرینه وصول آرزوسیله ، میلیون میلیون جانلرینی میلیارد میلیارد ماللرینی قربان ایتوب ؛ صبر صراطلری اوزرنده جهنم چقورلرینه‌ده کیدوب ، ذلتدن بنده‌لکدن قوتولمق مقصدی یولنده همه آغرلقلری تحمل ایدرلر » .

شو اون اون بش سطرده‌گی ملاحظه‌لری محاربه اعلانی دقیقه‌سنده "ملاحظه" اسملی کتابڭ اولگی صحیفه‌لرنده یازمش ایدم .

یالڭز باشقه‌لرڭ مقصدلرینه خادم اولمق صفتیله ، اوزلرینڭ عزتلرینی حرمتلرینی دینلرینی یورتلرینی هدم خصوصلرنده قوتلی قورال اولمق ذلتیله ، بوتون اسلامیت دنیاسی ده شو کونگی محاربه حرکتلرینڭ محاربه دهشتلرینڭ برینه هر جبهه‌ده هر فرونت‌ده اشتراک ایتدی .

اسلامیت لوالری تورکلک سیوفی یالڭز تورکیه دولت علیه‌سی النده

قالدی، ضرورت اقتضاسیله، بلکه قرآن کریم فرمانیله تورک حکومتی ده عمومی محاربه دهشتلرینه اشتراک ایتدی. بیطرف قالمق ممکن اولسه ایدی. بلکه بیطرف قالور ایدی، لکن ممکن توگل ایدی. اشتراک البته ضروری ایدی. مجبوری ایدی.

اسلام دولتلرینگ اڭ بویوک دشمنلری - روسیه فرانسیه انگلیس ایتالیه - بر طرف ده ایدی. آلمانیا یالگز قالمش اولسه ایدی، آز زمان ایچنده مغلوب اولوب؛ اسلام دشمنلری تورکیه دشمنلری غلبه ایتسه ایدی؛ تورکیه دولتی. ایران مملکتی، اسلام یرلری دشمنلرگ النده تمامیله تقسیم قیلنور ایدی؛ عمله‌لرگ قاپیتال پنجه سندن، پرولەتاریلرگ بورژوآزیه الندن نجاتلری‌ده هیچ بر صورتله ممکن اولماز ایدی.

تورکیه نی تمام بتورمك امللرینی اوزینه مقدس بر مقصد ایتمش روسیه دولتینه ده، بوتون اسلام مملکترینی اوزینه اسیر ایتمش انگلیز دولتینه ده تورکیه هیچ بر صورتله محاربه رفیقی اولاماز ایدی. یعنی، ایکی طرفدن برینی اختیار مجبوریتی او وقت بولونمش ایسه، اختیار قیلنه‌جق طرف البته معین ایدی.

بوڭا کوره، تورکیه دولت علیه‌سی، ضرورت اقتضاسیله ده مصلحت ملاحظه‌سیله‌ده، آلمانیه طرفداری اولوب، اشتراك ایتدی. حرب اعلانندن بر ایکی کون مقدم، آلمانیه ایمپراطورینگ تدبیریله اولسه کرك، تورکیه آلمانیه معاهده‌سی ده امضا قیلندی. معاهده قوتیله ده تورکیه دولت علیه‌سی آلمانیه طرفنده قالدی.

ممکن اولسه ایدی، عجله ایتمز ایدی؛ بر از صبر ایتوب، برسنه صوڭ اشتراک ایدر ایدی. ممکن اولمادی. حربڭ اولگی سنه‌سنده، اولگی آیلرنده آلمانیه حربیه‌سینگ فرمانیله تدبیریله روسیه شهرلرینگ بری طوپه طوتولوب، تورکیه طرفندن‌ده حرب اعلان قیلنمش کبی قیلندی. تورکلرگ عملری خبرلری یوق ایدی. روسیه حکومتینه ترضیه یولیله تورکلرگ مرا-

جعتلری‌ده مغرور روسیه حکومتی طرفندن قبول قیلنمادی. شو صورتله، ١٩١٤ سنه نویه‌برده حرب اعلان قیلنمش کبی اعتبار قیلنوب؛ تورکیه دولت اسلامیه‌سی آلمانیه شریکی اولدی. ــ تورکیه سیاسیلرینک اختیارلرندن خارج بر ضرورت ایدی، بونکله برابر بویوک بر اصابت ایدی. بوغازلرینی تورکیه قاپادی؛ روسیه اوزینک متفقلرندن مدد آلالمایوب، عاقبت مغلوب اولدی. استانبول بوغازلرینی آچمق اوچون، ١٤ نجی سنه اخیرنده بوتون دنیا قوتی چاناق قلعه‌سینه هجوم ایتدی. سلاحی تمام یوق تورکیه یالگز اوزی، یالگز تورکلر اک بویوک دولتلرک اک مکمل بری بحری قوتلرینه تمام برسنه قدر مقابله ایتوب؛ اسلامیتک غایت آچیق بر معجزه‌سی، ایمانک‌ده غایت بویوک بر قوتی اولمق اوزره تورکیه بوتون دنیا قوتلرینی مغلوب ایتدی، دفع ایتدی. بر یوزنده، انسانیت تاریخنده بویله شدتلی بویوک بر محاربه، شوقدر عجیب بویوک بر غلبه بولونماسه کرک.

ایمانلی تورک عسکرینه بویوک بر شاندر، تورکیه تاریخینه ادبی بر شرفدر، تا ابد دوام ایده‌جکلرینه قطعی بر بشارتدر.

چاناق قلعه‌سنده تورک اسلام عسکرندن دورت یوز بیک ضائعات! اوچ یوز بیکی شهید اولدی. البته، تقریبی بر حسابدر. ناملری شانلری بدر شهیدلرینک دفترینه اسلامیت قلمیله البته قید قیلندی. حرمتلی قدسیتلی ناملری، اسلام ملتلرینک قلبلرینه‌ده قید قیلنوب، اسلام منبرلرنده تورک قصیده‌لرنده ثنالسانیله تا ابد ذکر قیلنه‌جقدر.

ممکن اولسه ایدی، آلمانیه قوتیله تورکیه قوتی هندوستان اوزرینه مصر اوزرینه کلیتلی قوتلی عسکر سوق ایتوب؛ باش‌ده انگلیز مسئله‌سی حل قیلنسه ایدی؛ بلجیقا و ه‌ردن جبهه‌لرنده آلمانیه کبی قوتلی بر دولتک اوقدر کلیتلی قوتی بیهوده اسراف قیلنماسه ایدی؛ آمریقه کبی قوتلی بویوک بر دولت حقنده عقللی گوزل بر سیاستی آلمانیه حکومتی قوللانه بیلمش اولسه ایدی؛ شو کونگی

عمومی محاربه‌دن انسانیت دنیاسی‌ده اسلامیت دنیاسی‌ده بلکه باشقه‌چه استفاده ایدر ایدی.

سیاستلرینک خطالری می ایدی، نافذ تقدیرک ضروری بر قضاسی می ایدی، نصل اولسه‌ده، اولدی؛ بوتون بر یوزینی گورستان ایتمش شو کونگی حربک صوڭ سنه‌لری سیاسی اجتماعی ادبی انقلابک آڭ فنالرینه یول آچدی.

حربک اوچنچی سنه‌سنده، تورکیه عسکرلرینک ایمانی هم قوتی حضورنده، روس چارلغی روسیه قیصرلغی سقوط ایتدی، آره‌دن چیقدی. آیاصوفیه قبه‌لرینه مناره‌لرینه صلیب قویاجق روس دولتی، تا قیامت قالقماق ازره، بر قاچ میلیون روس «لاشه‌لری» آستینه کومولوب؛ اسلامیت هلاللری اوزرینه آیا صوفیه مناره‌لری اوستینه قادالاچق روس قره‌ستلری چارلق گورلری اوزرینه قادالدی.

روسیه عسکرینک هر جبهه‌ده غایت رذیلانه مغلوبیتی، حکومتک هم دولتک تمام تامینه افلاسی، بوتون ولایتلرده غایت دهشتلی بهالیلق بلیه‌لری — غایت قوتلی شو اوچ عامل — روسیه ولایتلرنده دهشتلی انقلاب طوفانلرینی طوغردی.

دورت بش سنه ایچنده اوزینک بوتون قوتلرینی تماملیه اسراف ایتمش آلمانیه دولتی — عاقبت، آمریقه انگلیز دولتلرینک صاغ سالم دهشتلی قوتلری حضورنده مغلوب اولدی. حقیقتی‌ده سبی‌ده بکا شو دقیقه‌ده معلوم توگل غایت غریب تبدلات حرب حرکتلرنده ظاهر اولا باشلادی.

آلمانلرک مغرور سیاستی شوملغنده انگلیز فرانسیه ایتالیه طرفینه آمریقه دولتی‌ده قوشولدی. دشمن هر جهتله، عدد جهتیله‌ده، تەخنیکه جهتیله‌ده، اسلحه جهتیله‌ده، ضرورات جهتیله‌ده، بر یه بحریه قوت جهتیله‌ده، فاحش صورت‌ده فائق اولدی، تورکیه آلمانیه آوستریه بولغاریه — بوتون دولتلرک اتفاقی حضورنده آبلوقه وضعیتنده قالدی. انگلیز فرانسیه طرفینه آمریقه

دولتی‌ده قوشولدقدن صوڭ، مدهش مهلک بویوک بر قوت آلمانیه اوزرینه باصدی. ١٩١٨ نجی سنه نهایه‌لرنده بولغاریه اردولری‌ده بردن بره مغلوب اولوب، تورکیه متفقلری آره‌لرینه دشمن صوغولدی، داخل اولدی. آوستریه‌ده ماجارستان‌ده اختلال باشلاندی، مکار انگلیزڭ قوتلی مکریلـه آلمان ملتنده حکومتینه ده باش قوماندانلرینه‌ده عدم امنیت حاصل اولدی، خصومت باشلا- ندی، فرونتلرده آلمان عسکرنده اختلال چیقدی، آچیق عصیان باشلاندی.

متفقلرینڭ داخل‌ده اختلاللرینی خارج‌ده مغلوبیتلرینی تورکیـه آچیق کوردی. اسلام مملکتلرندن تمام منقطع قالمش تورکیه دولت اسلامیه‌سی شو دفعه اوزینڭ متفقلرندن‌ده تمام منقطع قالدی، محاربه‌ده تورکیه یالـگز اوزی دوام ایدر ایسه، تورکیه مغلوبیتی‌ده اغلب احتمالاتدن ایدی.

بوڭا کوره، انگلیز طرفندن عرض قیلنمش متارکه ذلتلرینی تورکیـه او وقت بالمجبوریه قبول ایتدی. متارکه عسکرڭ مغلوبیتی توگل، بلکه احوال خارجیه اقتضاسی ایدی.

چاناق‌قلعه‌سنده بوتون دنیا قوتلرینه غلبه ایتمش تورکیه ـ عاقبت، احوال خارجیه احوال داخلیه اقتضاسیلـه ـ طیش دشمنلرڭ قارشوسنده تمام یالـگز قالوب، اوزینڭ متفقلرندن‌ده اسلام مملکتلرندن‌ده تمام منقطع قالوب؛ متارکه ذلتینه مجبور قالدی، مجبور اولدی.

غلبه انگلیز طرفینه کوچدی. آلمانیه تورکیه دولتلریله برابر، بوتون اسلامیت دنیاسی‌ده، ١٩١٨ سنه نهایه‌سنده، مرمره دیڭزی اوزرنده، ٢٢ ماده‌لک مغلوبیت معاهده‌لرینی امضا ایتدی.

متارکه ماده‌لری ـ فرانسیه‌ده سه‌ور شهرنده عاقبت معاهده صورتینه قلب قیلنوب، تورکیه آنتانته معاهده‌سی اولدی. سه‌ور معاهده‌سی نامیلـه مشهور ایسه‌ده، حقیقی تفصیلاتی ماده‌لری بڭا بلا واسطـه معلوم اولمادی. آرادم، بولامادم.

توركيه رهبرلرينك بيانلرينه كوره ، توركيه جريده‌لرينك خبرلرينه مقا‌له‌لرينه كوره ، سه‌ور معاهده‌سى معاهده توگل ، بلكه دولتده خلافتى‌ده تمام بتوروب ، توركيه يرينه تماميله استيلا ايتوب توركيه يرينى تمام تقسيم ايتمك ايدى. سياسى اقتصادى اجتماعى صورت‌ده اسارت ماده‌لرى ايدى . مملكتنك اداره‌سى‌ده حمايه‌سى‌ده باشقه‌لرنك اختيارلرينه تسليم قيلنه‌جق، دولتنك بوتون قوت حربيه‌سى قوت بريه‌سى بحريه‌سى ، اسلحه‌سى هم عسكرى آنتانته اختيارينه تسليم قيلنه‌جق ؛ شام سوريه يرلرى فرانسيه حمايه‌سنده يا خود انگليز حمايه‌سنده قالوب ، يهود دولتينه مركز قيلنه‌جق ؛ آنا طول كبى بركتلى اسلام يرلرى ارمنستان قيلنوب ، عراق ولايتلرى‌ده مستقل بر امارت قيلنوب ؛ آمريقه انگليز حمايه‌لرينه ترك قيلنه‌جق ايدى. توركيه النده هيچ بر اختيار قالمايوب دولتنك امور ماليه‌سى‌ده ، امور اقتصاديه‌سى‌ده ، امور سياسيه‌سى‌ده ، امور حربيه‌سى‌ده تماميله آنتانته النده آنتانته اختيارنده قالاجق. سه‌ور ماده‌لرينك روحى‌ده عاقبتى‌ده حتى آچيق عباره‌لرى‌ده شو يول‌ده ايدى. معاهده فرداسنده تطبيقات باشلاندى، محاربه حالندن‌ده بدتر فنا بر حال‌ده توركيه قالدى. توركيه مكتبلرى بانقلرى اداره‌لرى شركتلرى تمام قاپاندى ؛ توركلرنك اللرندن سلاحلرى آلونوب ، ئه‌رمنيلره يونانيلره ويرلور ايدى. . . .

اوكتابر انقلابندن صونك ، شرطلرى غايت آغر بويله بر معاهده برەست ليتووسك‌ده صووەت حكومتينه‌ده تكليف قيلنمش ايدى. معاهده ماده‌لرينى تماميله تنفيذ ايتمكدن آلمانيه حكومتى دولتى او وقت البته عاجز ايدى. معاهده شرطلرينك هر برينى بوكا كوره ، صووەت حكومتى او وقت بويوك جسارتله رد ايتدى(١). حتى اوزينك عسكرينى‌ده ، باشى بوزوق عسكرينى‌ده ــ بويوك آلمانك مغرور آلمانك مغلوب اولاچق قوتندن استهزا يوليله ــ صووەت حكومتى طاراتدى ، طارقاتدى.

---

(١) محررك بو فكرى تماماً خطادر . صاويت حكومتى برست ليتوفسكى معاهده‌سنده آلمانلارك بتون شرائطينى عيناً قبول ايتمشدر. مصحح .

لکن بوتون قوتیله استانبولک اوزرینه‌ده تورکیه یرلرینه‌ده استیلا ایتمش آنتانته دولتلری معاهده ماده‌لرینک هر برینی تنفیذ ایته‌جک اولور ایسه قوتلری وار ایدی ، قدرتلری وار ایدی. بوغازلر تمام آچیق ایدی ، بوتون بحریه‌لرینی تورکیه ساحللرینه هر وقت سوق ایده بیلارلر ایدی. آلمانیه اوز- ینک طلبلری ماده‌لری حضورنده او وقت عاجز ایدی ایسه‌ده ؛ آنتانته ،خصوصاً انگلیز اوزینک فرمانلری تکلیفلری حضورنده تمام قوتلی ایدی.

بوکا کوره ، غایت فاحش شو ایکی معاهده آره‌سنده غایت بویوک وضعیت فرقلری وار در.

آلمانیه طلبلرینی صووه‌ت حکومتی رد ایده‌جک اولسه‌ده ، قبول ایده‌جک اولسه‌ده ، بوراده هیچ بر خطر بولونماق جهتیله ، بوراده صووه‌تک بر تدبیری ، بر جسارتی یوق ایدی. روسیه یری یات دشمنک هجومندن استیلا- سندن او وقت تمام آزاد ایدی. تورکیه یرینه بوتون قوتیله حلول ایتمش آنتانته طلبلرینی آناطولی تورکلری جسارتله رد ایتدی ؛ اسکی حکومت اسارت ذلتلرینی قبول ایتمش ایسه‌ده ، ایمانلی تورک ملت نجیبه‌سی دولتک وطنک نجاتی یولنده تدبیر کورمکدن عاجز قالمادی. سعی ایتدی ، غایت شرفلی صورتده ملت موفق اولدی.

برهست معاهده‌سی ، امضا قیلندقدن صوڭ ، خارجی محاربه‌لر بدلینه بوتون روسیه داخلی محاربه‌لر میدانی اولدی. بورژوآزیه پروله‌تاریه دعوالریله شهرلرك هر بری فتنه اوچاقلری اولدی. نتیجه‌ده روسیه دولتی‌ده روسیه ملتلری‌ده خراب اولدی.

لکن معاهده فرداسنده معاهده تطبیقاتی آنتانته قوتیله بالفعل باشلانوب تورکیه یری آنتانته النده اسیر قالوب ، هر شیدن هر قوتدن تمام محروم قیلندقدن صوڭ ، تورکلرڭ قوه‌ملیه‌لری آنتانته دولتلرینه حرب آچدی. آنتانته وحشتیله ازمیر فاجعه‌لری استانبول ماتملری کبی دهشتلی حادثه‌لر واقع

اولمش ایسه‌ده، تورکیه یرنده داخلی فتنه‌لردن هیچ بر اثر ظاهر اولمادی. استانبول‌ده آنتانته النده اسیر کبی قالمش اسکی حکومت صبر ایتدی ایسه‌ده، بوتون ملتله برابر انقلاب حکومتی حرب دهشتلرینی معاهده ذلتلرینه ترجیح ایتوب؛ اسلام مملکتلرینگ اسلام ملتلرینگ نجاتلرینه استقلاللرینه بر تدبیر اولمق ازره، قوۀ ملیه حرکتی؛ حرکتلرگ برکتلی بسمله‌سی باشلاندی.

مغرور ایکی دولت طرفندن مغلوب ایکی دولته تکلیف قیلنمش غایت فاحش ایکی معاهده ایکی مملکت‌ده غایت متفاوت ایکی اثر اظهار ایتدی.

خارجی دشمنلری یوق روسیه‌ده دهشتلی فتنه‌لر محاربه‌لر باشلاندی. خارجی دشمنلری غایت قوتلی تورکیه‌ده جسارتلی عقللی غیرتلی قوۀ ملیه حرکتلری.

آچیق قطعی بویله احوال اجتماعیه‌دن معقول بر نتیجه چیقارمق ممکن اولور ایسه، تورکیه دولتی تورکیه ملتی فائده‌لرینه غایت بویوك غایت مهم غایت طوغری نتیجه‌لر چیقار.

تورکیه دولتی اجتماعی سیاسی قوت جهتیله روسیه دولتندن ثباتلیدر اوستوندر. تورك ملتی روسیه‌ده‌گی ملتلرگ هر برندن ادبی اجتماعی اخلاق جهتیله عالیدر. تورکیه یری طبیعی برکتلری جهتیله روسیه یرندن بایدر. بوگا کوره، اگ دواملی محاربه‌لرده تحمل ایدر؛ اگ بویوك انقلاب دقیقه‌لرنده‌ده فتنه‌لره دوچار اولماز. اسلام ادبی، تورك ایمانی، تورك امانتی ـ شوحق ده غایت قوتلی تأمیندر.

برەست معاهدەسی، وەرسال معاهدەسی، سەور معاهدەسی کبی معاهده‌لرگ محاربه‌لری اوزاتمقدن باشقه ضروری بر نتیجه‌لری یوق ایسه‌ده، اسلام دنیاسینه نسبتله سەور معاهدەسینگ (آنتانته تورکیه معاهدەسینگ) غایت آچیق عبرتلی بر افادۀ درسیەسی واردر: اسلام دولتلری حقنده انگلیزگ نظرینی عقیده‌لرینی آچیق افاده ایدر. آمریقه انگلیز کبی قوتلی مدنی دولتلرگ شو کونگی محاربۀ عمومیه‌دن اصل مقصدلرینی ده آچیق بیان ایدر.

معقول بر سیاستی تعقیب ایده‌جگی تقدیرنده بوتون اسلامیت دنیاسنده خلیفه‌لگی‌ده قبول قیلنه بیله‌چك تورکیه دولت علیه‌سینك تورك کبی غیور جسور بر ملتك قوتلی بویوك بر دولت اسلامیه اولوب، سیاست میدانلرنده بقاسی دوامی ـ انگلیزك عظمتینه، مصر هندوستان کبی برکتلی اسلام مملکتلرنده انگلیزك خواجه‌لگینه بویوك بر خطر اولور ایدی، مهلك بر خطر اولا بیلور ایدی.

روسیه کبی ساده هم بویوك بر دولتی اوزینك مکرلرینه اوزینك سیاستلرینه قربان ایتدکدن صوك، تورکیه کبی قوتلی بر دولتی یوتمق، خلافت خطرلرندن‌ده قوتولمق انگلیزك کبرینه عظمتینه اك ضرور بر تدبیر، هم‌ده ساعتی دقیقه‌سی تمام حلول ایتمش گوزل بر فرصت ایدی. تورکیه یرلرینه ایران یرلرینه استیلا ایتمك حرصلری آرزولری مدنی دولتلرك هر برنده وار ایدی، قوتلی ایدی. بلکه صوك عصر محاربه‌لرینك هر بری شرق یرلرینه، ایران تورکیه برکتلرینه استیلا حرصیله اولور ایدی. شو کونگی عمومی محاربه‌ده آتانته طرفی غلبه ایتمش کبی اولوب، اسکی حرصلری اولگی شهوتلری دها زیاده قوت آلوب، معاهده‌لرینك ماده‌لرنده تورکیه یرلرینی تقسیم ایتدیلر.

شو جهتله آتانته تورکیه معاهده‌سی اسلام دنیاسینه بر درس اولدی، غایت بویوك بر عبرت اولدی.

شو کونگی عمومی محاربه نتیجه‌لرنده اسلام دشمنی بویوك روسیه دولتی، روسیه چارلق استبدادی، تا ابد قایتمامق اوزره، سقوط ایتدی، خراب اولدی. آلمانیا استبدادی‌ده ایندی تمام سقوط ایتدی، دیه‌یك. شو ملاحظه، قبول ایده‌یك، بلکه طوغریدر.

باشقه‌لرك ضررلرنده منفعت آرامق سیاستی اسلام عزتینه اسلام علویتینه مناسب توگل ایسه‌ده، بنم عقیده‌م‌ده هیچ بر وقت جائز اولماز ایسه‌ده، شو کونگی محاربه‌دن تورکیه دولت علیه‌سی استفاده ایتدی؛ یعنی تورکیه دولت اسلامیه‌سی قوتلی ایکی دشمندن قوتولدی، دیه‌یك.

لکن انگلیزڭ جهانگیرلگی صاغ سالم بوتون قوتیله یالگز قالدی. آلمانیه کبی قوتلی روسیه کبی بویوك ایکی رقیبندن انگلیز دولتی تمام قوتولدی. تورکیه یرلرینه ایران یرلرینه استیلا وهملری محاربه‌دن قبل بولونمش ایسه، شو کون استیلا خطرلری زیاده‌لشدی.

قوتلی مدنی دولتلرڭ رقابتلردن فائده‌لنوب یاتمق کبی عاجزلك سیاستلرینڭ تمام خطالغی شو کون تمام آچیق کورندی.

درست، توراتڭ عهد عتیقڭ آڭ صادق بر بنده‌سی، تلمودڭ آڭ فقیه بر شاگردی یهود قارل مارقس کبی بویوك بر مدبرڭ جنی بر تدبیریله حاضرلنمش بویوك قوتلی عسکر- پروله‌تاریه عسکری شو کونگی محاربه برکه‌سیله اوزلرینڭ اونلرندن چیقوب؛ له‌نین کبی جسور رهبرلرڭ بویوك تدبیرلریله قوراللانوب؛ خلقڭ النده کوڭلنده وار قیمتلی مقدس قوتلرڭ همه‌سی آگیتاتسیه قوتیله تمام هدم قیلنوب؛ مستکبر مغرور ایمپریالیست دولتلری خراب ایتمك عهدیله بر یوزینه یاڭی بر قوت، دهشتلی بر قوت ظاهر اولدی.

لکن قومونیزم عسکری- بولشه‌ویکلر عسکری- هیچ بر وقت تورك دوستی، اسلامیت دوستی، اسلام مملکتلرینڭ دوستی اولاماز، اولماز. دینلرڭ هر برینه، مدنیت قانونلرینڭ هر برینه آچیق دشمن قومونیزم عسکری- اسلامیت قانونلرینه، اسلامڭ شریعت اجتماعیه‌سینه، تورکلرڭ اتحادینه، اسلام ملتلرینڭ اتحادینه، خلافت اسلامیه امللرینه هیچ بر وقت دوست اولماز، طرفدار اولماز.

اسکی نظامدن، اسکی سیاستدن، دینڭ اسکی شکللرندن خلقڭ غایت بویوك نفرتلرینه کوره، پروله‌تاریه قوتی مدنی حکومتلرڭ مدنی دولتلرڭ هر برینك خلافینه غایت دهشتلی بر قوت اولدی، غایت دهشتلی بر قوت اولور.

آچلق یالانغاچلق طارلق یوقلق کبی تحملدن تمام طیش غایت آغر احوالڭ قوتیله روسیه‌ده پروله‌تاری فتنه‌لری، هر یرده همه خلقڭ بویوك غلیانلری

باشلاندی، انسانیت دنیاسنده بویوك یاڭی دهشتلرڭ بوتون سببلری تمام حاضرلندی.

شو کونگی حربڭ مهلك نتیجه‌لرندن، احوالڭ آغرلقلرندن کیله‌چك کونلرڭ دهشتلرندن ـ دولتلرڭ هیچ بری ـ بویوکلری‌ده اوفاقلری‌ده، محاربلری‌ده بیطرفلری‌ده، مغلوبلری‌ده غالبلری‌ده قوتولمادی، قوتولماز.

شو کونگی اقتصادی معنوی افلاسلرڭ آغرلقلری آستنده دولتلرڭ هر بری، حتی غالبلری‌ده خراب اولور، مخرج بولاماز.

ما تذر من شیٔ اتت علیه الا جعلته کالرمیم.

محاربه کونلرنده، محاربه نتیجه‌لرنده انقلاب حرکتلرنده مدنیت دنیاسینڭ تمام عجزینی آچیق کوردك. مدنیت دنیاسینڭ هر جهتله مفلسلگی آچیق کورندی. اجتماعی فکر جهتیله‌ده، اجتماعی نظام جهتیله‌ده، انسانلرڭ صلاحلرینی کوستره بیله‌چك عقل جهتیله‌ده، انسانلرك حقوقلرینی حرمتلرینی قبول ایته بیله‌چك قلب جهتیله‌ده مدنیت دنیاسی تمام مفلس ایمش!

حکمتلی عدالتلی ماهر حاذق مهندس معرفتیله تأسیس قیلنمش اجتماعی بر نظام مدنیت دنیاسنده یوق ایدی، همان یوقدر.

همه انسانلرڭ حقوقلرینی حرمتلرینی حریتلرینی تأمین ایده بیله‌چك بر قوت بر اختیار مدنیت دنیاسنده یوق ایدی، همان یوقدر.

مدنیت دنیاسنده بلکه بوتون یر یوزنده عمومیت کسب ایتمش شو کونگی سیاسی ادبی اجتماعی دینی غایت بویوك بحران فاجعه‌لری‌ده افلاس جهتلرینی آچیق کوستردی.

اسکی حاللرڭ هر برینه بدبینلك کوزیله باقوب؛ مدنیت نظاملرینك هر برینی مهارتله شدتله انتقاد ایتوچی، هم‌ده اوزینك مهارتلی انتقادلرنده تمام اصابت ایتوچی قارل مارقس ـ قامونیزم اصوللرینه قومونیزم استقبالینه بالالر کوزیله باقوب؛ بورژویلرڭ هر برینی جهنم چوقورلرینه کوندردکدن صوڭ،

پرولەتاریلرك هر برینه فردوس جنتلرینی بالالرچه بشارت ویروچی قارل مارقس نظرنده، مدنیت مفسدەلرینك مدنیت خستەلکلرینك باش سببی ملك نظامی اولوب، آڭ مفید دوالری آڭ مؤثر علاجلری رەوولوتسیه قوتیله: ۱) پرولەتاریه دیکتاتورەسی، ۲) اکثریتك حقوق اجتماعیەدن تمام محرومیتی، ۳) ملك حقوقلرندن تمام محروم قالوب، عمومی آنبار قاپولری یاننده بوتون انسانلرك هر یرده هر وقت گدایلغی، ایمش.

مدنیتك بوتون اثرلری رەوولوتسیه قوتیله تمام تخریب قیلنمادقچه؛ انسانلرك همەسی محرومیت فضیلتلرنده تمام برابر اولمادقچه؛ قانون برینه حقوق برینه حرمت برینه دیکتاتوره خلف اولوب، بوتون ملتلر بوتون فردلر هر جهتله تمام تحقیر قیلنمادقچه، هیئت اجتماعیه هیچ بر صورتله اصلاح قیلنماز ایمش.

بوتون الهاملرینی تاریخك دهشتلی حادثەلرندن مدنیتك بویوك مفسدەلرندن استفاده ایتمش قارل مارقس کبی عقل عفریتی بر داهی البته یالکز بویله تدبیرلری یازار.

تورات بلاغتیله تلمود مهارتیله یازلمش «قاپیتال» لرینی ده اوقودق؛ قارل مارقس معرفتیله یازلوب، قومونیست پارتیەسی نامندن بر وقت نشر قیلنمش غایت اهمیتلی مانیفەستلرینی ده اوقودق.

انسانلرك احوال تاریخیەلرینه احوال روحیەلرینه تمام واقف اولوب. اسکی ماضیلرینی شوکونگی اجتماعی حاللرینی بوتون مهارتله انتقاد خصوصلرنده قارل مارقس تلمودك آڭ فقیه شاگردیدر، جنی بر عفریتدر، بویوك بر داهیدر. انتقاد خصوصلرنده هر وقت اصابت ایدر.

لکن رەوولوتسیه عفریتی ـ مدنیت خستەلکلرینك طبیبی اولاماز ایمش، اجتماع بنیەلرینك مهندسیده اولاماز، حیات یوللرینك رهبری‌ده اولاماز، حیات ادبلرینك حکیمی‌ده اولاماز ایمش ـ اسکی حاللری انتقاد مهارتلرنده اصابت ایتمش قارل مارقس ـ استقبال تدبیرلرینی بیان خصوصلرنده هر جهتله

خطا ایتدی، رەوولوتسیه فلسفەلرنده داهیلك کوسترمش فیلوسوف قارل مارقس هیئت اجتماعیه نظاملرینی اصلاح تدبیرلرنده تمام ضعیف چیقدی.

قومونیستلرك توراتلرینی ده، قاپیتالك بوتون جلدلرینی بوتون تومملرینی ده اوقودق.

قاپیتالك ظلمینه تسخیرینه قارشی «قاپیتال» ڭ برنجی جلددەگی قیام دعو- تلرینی بن ده البته قبول ایدەرم. گوزلدر. فلسفه برکەسیله دیانت ارشادیله انقلاب چیقمادقدن صوك، رەوولوتسیه قوتیله انقلاب فکرلرینه بن ده البته ذاهب اولا بیلورم. باشقه بر چاره یوقدر محاربه نتیجەسنده بویوك فرصت چیقدقدن صوك، اکثریتك قیامی البته طبیعی ایدی؛ بلکه ضروری ایدی. روسیەده مشروع وسیلەلرك یاردمیله، اکثریتك غلبەلری محاربەدن صوك تأمین قیلنه بیلور اولمش ایسەده، شو زماندە مشروع وسیلەلرك هیچ بری روسیەده ممکن توگل ایدی‌ده، فتنه رەوولوتسیەسی چیقدی، یاخود اختیار قیلندی. باشقه بر چاره یوق ایدی، دیەیك. بویله اولمشدر، بلکه.

لکن هیئت اجتماعیه نظاملرینی حقوقدن محرومیت اساسلرینه تأسیس ایتمك، جمعیت ایچنده فردلرك حریتلرینی استقلاللرینی تمام سلب ایتمك، یوقلق فلسفەلرندن اجتماعی بر فائده امید ایتمك، اقتصادی برابرلگی یوقلقده کورمك ــ بویله تدبیرلرك هیچ بری انسانلرك سعادتلرینه هیئت اجتماعیه صلاحنه هیچ بر وقت خدمت ایتمز.

قومونیستلرڭ انجیللرینی‌ده اوقودق.

آگیتاتسیه قلمیله یازلمش بلاغتلی قسمی غرضلرینه کوره مفید ایسەده، قومونیزم فازەلرینی بیان یولنده یازلمش تخیلات قسمی غایت ضعیفدر. انسا- نلرڭ خلقتلرینه کوره، اویله بر حیات تمام محالدر. اویله بر حیاتڭ امکانی بر تقدیر قبول قیلنور ایسه، هر بر انسان هر حالده اویله بر حیاتدن البته بیزار اولور، نفرت ایدر.

قارل مارقس تعلیملرینی تفسیر یولنده له‌نین قلمیله یازلمش « دولت هم ره‌وولوتسیه » اسملی کتاب ۱۹۱۹ سـنه اولگی نشری ـ مطالعه قیلنور ایسه ، قومونیزم تعلیملرینك اڭ ضعیف طامورلری تمام آچیق ظاهر اولور . :

بورژوآزیه الندن قوتولمق اوچون ، دولت ایچنده ره‌وولوتسیه لازم ایمش ، پروله‌تاریه دیکتاتوره‌سی‌ده لازم ضرور ایمش ، انقلاب خصوصلرنده اکراه اجبار عامللرینی قوللانمق ، دیکتاتوره خصوصلرنده بوتون خلقڭ حریتلرینی حقوقلرینی تمام سلب ایتمك مشروع ایمش .

بورژوآزیه دولتندن قوتولمق اوچون ، ره‌وولوتسیه ضرور ایسه‌ده ، پروله‌تاریه دیکتاتوره‌سندن نجات یولنده ره‌وولوتسیه مشروع اولماز ایمش ، حاجت اولماز ایمش . بلکه پروله‌تاریه دیکتاتوره‌سی برآز زمان دوام ایتدکدن صوڭ ، عاقبت ، انقراض طریقیله زائل اولور ایمش . پروله‌تاریه دیکتاتوره‌سی قومونیزم شکلنه منقلب اولور ایمش .

قومونیستلرڭ تعلیملری قومونیزم کتابلرینڭ بیانلری شودر !

یا غرض یولنده دیپلوماتلقدر ، یاخود خیال صحرالرنده بالالقدر !

ایکی دیکتاتوره آره‌سنده نه قدر عجیب بر تفاوت !

پروله‌تاریه دیکتاتوره‌سندن قومونیزم شکلینه انقلاب حادثه سنده نه قدر غریب برحادثه ، نه قدر غریب بر خارقه ؛

سزه‌ده ، بزه‌ده البته معلوم ، ره‌وولوتسیه انسانیت دنیاسنده غایت کهنه تمام اسکی بر حالدر . غایت کهنه بر قورالدر . وقت وقت چیقار ایدی . یاخود چیقارلور ایدی . لکن هیچ بر دفعه‌ده اڭ محروم اڭ فقیر یاخود اڭ مظلوم عمله طرفندن اولماز ایدی ، اولمادی ، بلکه حاللری گوزل خلق تدبیریله هر وقت جاری اولور ایدی ، اجرا قیلنور ایدی .

انسانلرڭ اللرنده هر برشیء انسانلرك فسادلرینه قورال قیلندی . حتی دیانت کبی اڭ مقدس بر فضیلت اجتماعیه انسانلرك فسادلرینه قورال قیلندی ،

حتى مدنيت كبى آك نافع بر ضرورت اجتماعيه انسانيتك فسادينه قورال قيلندى. «عمله‌لرك فقيرلرك اقتصادى ادبى حاللرينى اصلاح»، رەوولوتسيه‌لرى‌ده ـ آريستوقراتلرك اويونلرينه كيفلرينه خدمت ايتوچى قورال قيلنوب، معصوم جانلرى پاك قانلرى آريستوقراتلرك هوالرينه هر وقت قربان ايدر ايدى؛ فقيرلرك عمله‌لرك حاللرينى اصلاح زحمتلرندن اصلاح تدبيرلرندن هر وقت اوزاق قالور ايدى.

بزده. اسلام ملتلرى‌ده رەوولوتسيه‌لرى بيلورز. اوزلرى‌ده، اهميتلرى‌ده، وقتينه كوره ضرورتلرى‌ده بزه‌ده البته معلومدر.

اوزلرينك حقوقلرينى حاجتلرينى حرمتلرينى شرفلرينى حمايه يولنده قيام معناسيله رەوولوتسيه مشروع اولا بيلور ايسه‌ده، ياخود ضرور اولا بيلور ايسه‌ده، باشقه‌لرك حقوقلرينى حرمتلرينى حريتلرينى هدم ايتمك، اختيارلرينى حريتلرينى سلب ايتوب، اكراه ايتمك هيچ بر وقت مشروع اولماز، فائده ويرمز. محاربه ساعتلرنده اجتماعى حقوقلرك حريتلرك هر برى، قبول ايده‌يك، باطل اولور ايسه‌ده، ديكتاتوره حقوقلرك هيچ برينى ابطال ايتمز. خلقك امنلرينى حقوقلرينى تأمين حقنده ضرورى تدبير اولور ايسه، ديكتاتوره مشروع اولور، تحمل قيلنه بيلور؛ فائده ويرر. يوقسه، مشروع اولماز، فساد اولور، ضرر ويرور.

قارل مارقس تعليمى كبى، هيئت اجتماعيـه ايكى متعادى، برى ديگرينه دشمن ايكى صنفدن مركب توگل بلكه برى ديگرينه متعاون، برى ديگرينه ياردم ايتوچى متعدد صنفلردن مؤلفدر.

آگيتاتسيه قوتيله صنفلر آره‌سينه دشمنلك نشر ايتمك اصلاح تدبيرى اولماز. يالگز خلقك دماغلرى قلبلرى عقيده‌لرى فكرلرى ادبلرى اصلاح قيلنمادقچه، رەوولوتسيه تدبيرلرى فقيرلره عمله‌لره خير ويرمز، بركت ويرمز.

هر بر دولت‌ده هر بر هيئت اجتماعيـه‌ده قانـون ضروردر، قوت البتـه

ضروردر . قانون عادل اولوب ؛ انسانلرك حقوقلرینی ، هرخصوصده حرمتلرینی تمام برابر تأمین ایدر ایسه ؛ حکومت عدالت قانونلرینی تماميله تنفیذ ایتوپ ؛ انسانلرك حاجتلرینه قدرتلرینه قابلیتلرینه کوره ، هرخصوصده حر اعتبار ایدر ایسه ؛ حریتلرینی دولت قوتیله تأمین ایدر ایسه ؛ فقیرلرك عمله‌لرك حرمتلری حقوقلری بوتون حاجتلری البته تأمین قیلنور .

هیئت اجتماعیه کلیه‌لرنده ریاضت آئودیتوریه‌لرنده بویوك ئه‌وولوتسیه قوتلی ره‌وولوتسیه پروفه‌سوری قارت مدبر استاذ زمان معرفتیله ، تاریخ لسانیله ، تجربه اصولیله آدم بالالرینكا عتبارلرینه تلقین قیلنه کلمش ریاضت درسلرینك قطعی خلاصه‌سی شودر .

فقیرلرك عمله‌لرك مصلحتلرینی سعادتلرینی تـأمین ایتـه بیله‌جك بر اساس یالگز شودر ره‌وولوتسیه ضرور اولسه‌ده ، دیکتاتوره ضرور اولور ایسه‌ده ، یالگز شو اساسی یاخود شویله بر اساسی تأمین ایتمك اوچون ضرور اولا بیلور .

شوکونگی محاربه نتیجه‌لرینی کوردك . مدنیتلی غربك عجزینی‌ده تحیرینی‌ده تمام آچیق مشاهده ایتدك . ایمپریالیستلرك مقصدلرینی‌ده پروله‌تاریه رهبرلرینك مقصدلرینی‌ده تمام آچیق آڭلادق . مدنیتلی غربڭ افکار اجتماعیه‌سی محرابلرنده سجده ایتمك دونلکلرندن (؟) اجتماعی نظاملرینه تقلید ایتمك ذلتلرندن قوتولدق ؛ شرق قوتولدی (؟) لکن محاربه کونلرنده اسلامیت دنیاسنده غایت بویوك تفرقه بلیه‌لری دوام ایتدی . درست ، اسکی خسته‌لکلرك ضرور بر نتیجه‌سی ایدی . فرونتلرڭ هر برنده اوزینڭ مصلحتلرینه ضرر اولمق اوزره ، حسابی یوق قربانلرینی ویردی . فرصت دقیقـه‌لری الدن چیقدی . اسلام دنیاسی اقتصـاد جهتیله‌ده اولگی حالنده اولگی اسیرلگنده قالدی .

خطر زیاده‌لشدی . اسلام دنیاسی ایکی اوت ایچنده قالدی .

غرب دولتلرینی‌ده بویوك بیمارستان شکلینه قویمش وه‌رسال سه‌ور معاهده‌لرینڭ شرطلری اساسلری ، عمومی انقلابك صورتلری ، یوللری ـ اسلام دنیا-

سینك بویوك امللرینه تمام مناقض حاللری، مقدس عقیده‌لرینه تمام مخالف مسئله‌لری حیات اجتماعیه صنفلرینه چیقاردی.

بویوك برکتلی اسلام یرلری بویوك دولتلرك قوتلی حرصلرینه هدف ایدی. انقلابدن صوك شو کونگی مبارزه‌لرده بویوك قوتلی ایکی دشمنك جداللرینه اولگی کبی مایه اولوب، استیلالرینه هدف اولوب قالدی. اسلام مملکتلرینك مدنی دولتلره نسبتله وضعیتلری همان اولگی کبی قالدی.

هدفلك ذلتلرندن چیقوب، حق صاحبی اولمق، مستقل برطرف اولمق دقیقه‌لریدر شوکون!

بزه قناعت ویره بیله‌جك مقصد ـ یالگز شودر. ایکی طرفك هیچ بری بزم شو مقصدمزی بزه تأمین ایتمز. یالگز اسلام قوتی یالگز تورك ایمانی تأمین ایدر.

اسلامیت شرقنده نجات طاقی تورك قوتیله آتدی، استقلال کونی یاقینلاشدی.

شو کونگی انقلابك طوفانلری طولقونلری آراسنده، تمام تخریب قیلنمش مدنیت خرابه‌لری ایچنده، وه‌رسال سه‌ور معاهدلرینك مهلك سحریله زهرلنوب مجنون کبی اولمش مدنی دولتلرك حرکتلرنده، تحیرلرنده، اوزینی غائب ایتمه‌مش تورك ملت نجیبهٔ اسلامیه‌سینك ثباتنده تدبیرلرنده ـ نجاتمز علامتلرینی کوردك، نجاتمز بشارتلرینی ایشیتدك.

ساریزم انگلیز فرانسیه آمریقه سیاستلری بوتون اسراریله بزه آچیق معلوم ایدی. انقلاب حرکتلرینك انقلاب یوللرینك شکلری‌ده استقبالمزی بزه آچیق معلوم ایتدی. پارتیه پروغراملرینك فعلیاتی‌ده اسلام تعلیملرینه محبتمزی تأکید ایتدی.

اسلام دنیاسی بوندن صوك یالگز اسلام دنیاسینه اعتماد ایدر. تورکیه اسلام مملکتلرینك هر برینه نمونه اولوب رهبر اولور، امام اولور.

اقتصادی سیاسی اسارتدن اسلام دنیاسینك نجاتی‌ده یالگز اوزینك النده اوزینك قوتیله اولا بیلور. اولور. الا ان نصر الله قریب.

اسلام یرلری اوزینک برکتلی محصولاتیله اهل اسلامی تربیه ایدر، البته. داخلی فتنه‌لردن آزاد قالور، البته. غایت بویوك شو ایکی خصوصیت برکه‌سنده اسلام مملکتلرینک نجاتلری استقباللری البته تأمین قیلنور، انشاء الله.

اسلام اوزینک مقدس قرآنیله، اوزینک جامع شریعت اجتماعیه‌سیله مستغنی اولور، البته باشقه‌لرك توراتلرینه "قاپیتال" لرینه، پارتیه‌لرك پروغرام‌لرینه محتاج اولماز، البته.

ساری هر برمرضک بردافعه‌سی برتلقیحی واردر، بولونور. طاعون کبی سرایت ایته بیله‌جك ره‌وولوتسیه فتنه‌لرینی‌ده اسلام ایمانی، اسلام امانتی، اسلام تعلیملری دفع ایده بیلور.

اسلام یرلرنده اقتصادی ره‌وولوتسیه چیقماز. ره‌وولوتسیه عامللرینه اسلام مملکتلرینك احتیاجی‌ده یوقدر.

لکن اساسلی برشکل‌ده ادبی اجتماعی انقلاب اسلام مملکتلرنده البته باشلانور. قوتلی اساسلی بر انقلاب اسلام مملکتلرینك هر برینه شوکون البته ضروردر.

همه ملتلردن زیاده قربان ویروب ده بوتون غنیمتلردن تمام محروم قالمش ایسه کده، شو عمومی محاربه برکه‌سنده شوکونگی انقلاب برکه‌سنده، ادبی انقلاب غنیمتی اسلام ملتلرینك حصه‌لرینه قالور، انشاءالله.

ادبی انقلابك موجز بر ابجدی، صاغلام بر اساسی اولمق اوزره، شو "اسلامیت الفباسی" اهل اسلامك بویوك التفاتلرینه تقدیم قیلندی.

آک بویوك دولتلری‌ده بر یوزندن تمام سیلمش تمام سپورمش، هم ده آک بای آک قوتلی دولتلری‌ده تمام عاجز ایتمش شوکونگی عمومی محاربه‌ده ـ غایت بویوك غایت ثباتلی قهرمانلق اظهار ایتوب، چاناق قلعه‌سنده بوتون دنیا قوتلرینه بحریه‌لرینه غلبه ایتمش هم ده اوزینی غائب ایتمه‌مش شانلی تورك عسکری شرفینه، سیاسی نجات ادبی انقلاب خصوصلرنده عموم اهل اسلامك رهبری

اولاچق تورك ملت نجیبه‌سینك بویوك حرمتینه. الگزده‌گی شو " اسلامیت الفباسی " یازلدی.

شانلی تورك عسکری شرفینه شو "الفبا»،می نشر ایتدم. بر مقصدم وار ایدی: پارتیه‌لرك غایت قوتلی آگیتاتسیه لری صنفلك عداوتلرینی عمومك قلبینه تلقین ایدرلر ایکن، حیات ادبلرینی حیات اصوللرینی اسلام لسانیله سویله‌دم، قرآن کریمك ارشادلرینی مؤمنلرك هر برینه تبلیغ ایتدم.

عمومی محاربه شو کون طوقتالدی ایسه‌ده، غایت فاحش معاهده‌لرینك غایب بویوك استکبارلرینك تأثیریله، بریه بحریه حربیه قوتلرنده اوستونلك مسابقه‌لری بویوك دولتلر آراسنده غایت جدیتله باشلانوب، یاقین سنه‌لرك برنده اولگی‌دن ده دهشتلی محاربه‌لرك وقوعی احتمالدر. بلکه ضروری اولور

او وقت اسلام مملکتلریده حاضر اولوب، جدال مایه‌سی محاربه غایه‌سی اولمقدن چیقار، صاحب حق اولور. او وقت اسلام‌دولت علیه‌لری تورکیه ایران، افغانستان و باشقه‌لر اوزلرینك عزتلریتی حرمتلرینی تأمین ایدرلر. شو کونگی غرب مدنیتندن اسلام دنیاسی شو کون استفاده ایتوب، ادبی انقلاب برکه‌سیله اسلام مملکتلری او وقت بویوك بر قوت تشکیل ایتوب؛ انسانیت مصلحتلرینی تأمین ایته‌چك اسلامیت او وقت غالب اولور، عزیز اولور.

کتب الله لا غلبن انا ورسلی. ان الله لقوی عزیز.

۱۹۱۲ سنه، مارت ۲۸ ده، تاشکند، یونس خان مدرسه‌سنده

پرولەتاری دوستی: موسی‌جارالله.

شوکتابك شوسطرلری شو صحیفه‌لری، هم ده شوکتابك بوتون ماده‌لری روسیه ده اڭ آغر احوال ایچنده، روسیه مسلمانلرینك بوتون دنیادن تمام انقطاعلری دقیقه سنده، ۱۹۲۰ سنه اورتالرنده یازلوب؛ ۱۹۲۰ سنه سنته‌بر (۱٦-۲۸) ندوه‌سنده، اسلام روحانیلرینك بویوك قورولتاینده

اوقولمش ایدی. تورکستان آفغانستان تورکیه فینله‌ندیه مطبعه‌لرینگ برنده طبع ایتدروب، اسلام مملکتلرینه نشر ایتمك آرزوسی یولنده سعی ایتمش ایسه‌م‌ده موفق اولامادم.

شو اوچ دورت سنه ایچنده، تورکیه عسکرینگ حرب میدانلرنده. بویوك ملت مجلسینگ سیاست میدانلرنده بویوك موفیقتلری شو صحیفه‌لرده‌گی بنم امللرمی آچق تحقیق ایتدی.

۱۹۱۹ سنه سنته‌بر ایول آیلرنده، بری ارضروم ده بری سیواس ده طوپلانمش حقوق ملیه جمعیتلرینگ بویوك قورولتایلرنده قبول قیلوب. ۱۹۲۰ سنه یانوار ۲۸ ده، استانبول مجلس مبعوثانی طرفندن ده قبول قیلنمش آلتی ماده‌لك میثاق ملی نسخه‌سی بزه ایرشدی. بویوك بر ممنونیتله اوقودق، استفاده ایتدك.

میثاق ملی - تورکلرگ صداقتلی لسانیله قوتلی ایمانیله تأکید قیلنمش بر یمیندر، بوتون ملتلره و برلش مقدس بر عهددر، مدنی ملتلره اعلان قیلنمش اهمیتلی سیاسی بر وثیقه‌در، قوتلی عزیمتلی ملتگ کامل ایمانینه گوزل بر ترجمه‌در، بویوك ملتگ شرفلی عظمتنه غایت جالب بر نمونه‌در، تورکیه حرکات ملیه‌سینگ متین بر اساسیدر، حکیم بر رهبریدر.

۱۹_۲۰ سنه‌لرده‌گی دهشتلی احوال ایچنده، اجنبی قوتلرگ تورکیه برینه استیلالری دقیقه‌لرنده، سه‌ور معاهده‌سینگ فرداسنده، تورکیه ولایتلرینی آنتانته دولتلرینه تقسیم عرفه‌سنده بولونمق تأثیریله اولسه کرك؛ میثاق ملی ماده‌لری « فداکارلغگ حد اعظمیلرینی متضمن اساساتی » بیان یولنده مجبوریت لسانیله یازیلوب؛ تورکیه‌گی خلافت اسلامیه صاحبی مستقل بر دولتگ مطلوب ممکن حقوقلرینی، قوۂملیه حرکتلرینگ نهائی مقصدلرینی اعلان یولنده، تعیین یولنده یازلمامش.

درست، حقلی دواملی بر صلح تأمین قیلنمق شوکون البته ضروردر.

لکن " حقلی دواملی بر صلحه نائلیت یولنده اختیار قیلنه بیله‌چك فداکار ـ لغک حد اعظمیلری »، ورسای سه‌ور معاهده‌لرینی یازمش حریص دیپلوماتلرگ آچ کوزلرینگ کوزه‌لرینی طولدرماز؛ تنازل مسامحه‌لری مخاصملرگه انصاف ویرمز، بلکه تعاندلرینه تعالیلرینه یول آچار.

درست، «اساسات مذکوره خارجنده ـ پایدار بر عثمانلی دولتک وجودی غیر ممکندر». (؟) لکن «فداکارلغک حدودا عظمیه‌سی داخلنده» پابسته قالاچق تورکیه دولتی‌ده وجود بولاماز، دوام ایده‌مز.

بنم تصورم‌ده، بوندن صوڭ مدنیتلی اولاچق تورکیه دولتی اقتصاد دنیاسنده مهم بر عامل اولور؛ اسلامیت دنیاسنده عاقل بر رهبر اولور؛ اسلام ملتلرینه اسلام دولتلرینه امام اولا بیله‌چك بر خلافت اولور. بویله بر تصور، بویله بر آرزو ـ اهل اسلامگ هر برنده البته واردر.

تورکیه بویوك ملت مجلسی بویوك خلافت اسلامیت صاحبی اولوب، اسلام دولتلری اسلام ملتلری نظرنده تورکیه دولت علیه‌سینگ حرمتی خلافت قوتیله تأمین قیلنمه‌دقچه؛ اسلام دولتلرینگ مشترك ملکی مقدس حرمی عرب بستان جزیره‌سی محترم بر اسلام مملکتی قیلنوب، خلافت اسلامیه النده بولونمادقچه؛ سوریه کبی مصر کبی حجاز کبی تورکیه دولت علیه سینگ اسکی ولایتلری اوزلرینگ کامل اختیارلرینه نائل اولوب، خلافت اسلامیه جامعه‌سنده مستقل بر مملکت اولمادقچه؛ غرب مملکتلرینی استیلا ایتمش اختلال طوفانلری تورکیه یرندن دفع قیلنوب، اسلام پروله‌تاریلرینگ حقوق اقتصادیه‌لری قرآن کریم عدالتیله تأمین قیلنمادقچه، تورکیه دولت علیه اسلامیه‌سی بوندن صوڭ پایدار اولاماز.

تورکیه یرنده قالاچق هر اقلیتگ هر ملتگ حقوقی حرمتی حریتی ملی میثاقگ ٥ نجی ماده‌سنده اوقدر صراحتله تأمین تأیید قیلندقدن صوگره‌ده، مدنی دولتلرگ مسلمان اکثریتلری حقنده برحرف بر سوز یازمامق، یالگز « ممالک متجاوره‌ده‌گی مسلمانلرگ عین حقوقدن استفاده‌لری » حقنده یالگز بر « امنیه » یازمق مسامحه‌سی نه‌دن ایدی؟

متارکه میثاق ملیدن مقدم ایدی. میثاق ملی ماده‌لری‌ده متارکه قرارلرندن نجات داعیه‌سیله اولدی. اویله ایسه، تورکیه یرینی عرب اکثریتیله مسکون، عثمانلی اسلام اکثریتیله مسکون قسملره تقسیم ایتوب، متارکه خطلرینی اعتبار ایتمش کبی اولملق؛ هم‌ده «حقیقةً یا حکماً هیچ بر سببله تفریق قبول ایتمز بر کل» اولاچق تورکیه یرینی متارکه خطلری داخلینه حصر ایتمک مجبوریتی نه‌دن ایدی؟

درست، آرای عمومیه‌لرینه مراجعت عادت قانونیه‌سی هر ملت حقنده جاری اولور ایسه، اوزلرینگ احوال خصوصیهٔ عربیه‌لرنده عرب اکثریتی‌ده اوزلرینگ اختیارلرنده قالا بیلور. لکن، ایکی حرم جزیره‌سی عربستان کبی بین الاسلام اولوب قالاچق بر قطعهٔ اسلامیه خلافت اسلامیه‌دن یعنی تورکیه‌دن تمام منقطع بر قطعهٔ عربیه کبی قالاماز. بوتون اسلام قبله‌سی اولوب قالاچق حرمین جزیره‌سینگ سیاسی اجتماعی مقدراتی یالگز عربگ آرای عمومیه‌سیله تعیین قیلنه آلماز. اسلام قطعه‌سنده بوتون اهل اسلامگ حقی برابر در استانبولگ هر خللدن هر احتمالدن مصونیتی نه قدر مهم ایسه، خلافت اسلامیه النده مکه مدینه جزیره سینگ او قدر بلکه دها زیاده مصونیتی دها زیاده معموریتی دها زیاده مهمدر. بوغازلرگ بوتون دنیا تجارتلرینه مناقلاتینه آچیقلغی نه قدر اهمیتلی ایسه، خلافت اسلامیه النده قالوب مکه مدینه جزیره‌سینگ بوتون دنیا مسلمانلرینه هر وقت آچیقلغی‌ده او قدر مهمدر.

« شرائط تسویه‌سی دولتگ استقلالینه تام حریتنه ملتگ سیاسی اقتصادی انکشافینه مانع اولماز ایسه، تحقق ایده‌چک دیوناتگ همه‌سی تمام ادا قیلنور. » مفهومنده‌اگ صوگ جمله‌سی ــ ملی میثاقگ غایت اهمیتلی بر ماده‌سیدر. غایت بویوک امانتلرینگ نمونه‌سیدر. تورکلک نامینه اسلام دیانتینه بویوک بر شرفدر. « فلکم رؤوس اموالکم. لا تظلمون ولا تظلمون. وان کان ذوعسرةٍ فنظرة الی میسرة. » آیت کریمه‌سینگ بر دره‌سیدر.

میثاق ملی مادلرینه دائر شو ملاحظه‌لرمی یازدم. انتقاد هواسیله توگل ایدی. امضا تاریخی بنم خاطرمده در. سه‌ور معاهده‌سینگ فرداسنده تورکیه یرینه استیلا ایتمش دهشتلی احوالگ لا اقل میلیوندن بری بزم روسیه یرنده‌ده وار ایدی. ملاحظه‌لرم غفلت انتقادی اولاماز.

بنم شو ملاحظه‌لرم — تورکیه خلافت اسلامیه‌سی حقنده اسلام ملتلرینك عقیده‌لرینه نظرلرینه امیدلرینه درست بر ترجمه در. حرب ساحه‌لرنده تورك عسکرینك مظفریتلری، سیاست صحنه‌لرنده سیاسی اویونلرده تورك رهبر-لرینك مهارتلری تورکیه خلافت اسلامیه‌سی حقنده اسلام ملتلارینك عقیده-لرینی تصدیق ایته یازدی. بنم امیدلرم یاقین کونلرده تماميله تحقیق قیلنوب، تورکیه خلافت اسلامیه‌سی هم دینی هم سیاسی هم اقتصادی انکشافات یوللرنده بوتون اسلام ملتلرینه هم نمونه اولور، هم رهبر اولور. اسلام ملتلرینك هر بری تورکیه خلافت اسلامیه‌سینه اقتدا ایتوب، اوز قوتیله اوز ایمانیله اوز اختیاریله دیانت هم مدنیت یوللرنده مسابقه ایدر.

موسی جار الله

پترو غراد. ١٩٢٣ سنه شباط یدی‌ده.

* * *

بسم الله الرحمن الرحيم .

عمومی اساسلر

۱) لسانلری ادبیاتلری دینلری طبیعتلری غایه‌لری جهتیله ، بوتون روسیه مسلمانلری بر ملتدر .

حاشیه : ملیت ــ دینی ، عادی ، طبیعی ، تاریخی خصوصیتلرگ مجموعه‌سندن عبارتدر . ملیت‌ده قان برلگی‌ده دین برلگی‌ده تاریخی اجتماعی احوالگ برلگی‌ده معتبر در . ملیت مجموعه‌سنده ادبی عناصر دها زیاده معتبر در . ادبی عناصرگ اهمیتی طبیعی عناصرگ اهمیتلرندن زیاده در ، تربیه تأثیریله ، سیاست قوتیله بویوک بر ملتی اوفاق اوفاق ملتلره تقسیم تدبیری‌ده ممکندر . ــ بوگا کوره‌ده ، « غایه‌لری » قیدینی‌ده زیاده ایتدک .

۲) روسیه مسلمانلرینك دینلری اسلام دینی اولوب ؛ اسلام دینی ، بوتون ادبی اجتماعی اقتصادی دینی سیاسی تعلیماتیله ، روسیه مسلمانلرینك حیاتلرینه هر وقت هر یرده اساس اولور .

۳) همه حقوقلرگ همه وظیفه‌لرگ همه اهلیتلرگ یگانه حاملی یر یوزنده یالگز بر انسانیت اولمق جهتیله ، روسیه مسلمانلری بلکه بوتون بر یوزینك بوتون مسلمانلری همه انسانلرك همه ملتلرك همه حقوقلرینی همه حرمتلرینی ، اوزلرینك حقوقلری کبی اوزلرینك حرمتلری کبی ، بوتون کمالیله بوتون فروعاتیله قبول ایدر ، احترام ایدر ،

« لهم مالنا ـ وعليهم ما علينا . » ـ « فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم . » قانونلری اسلام معاملەلرینک هم ابدی هم عمومی هم قطعی اساسلریدر . بوڭا كوره ،

٤) روسیەده گی، بلکه بوتون بر یوزنده گی همه ملتلرك همه جنسلرك همه صنفلرك حقوقلرده وظیفەلرده برابرلكلرینی روسیه مسلمانلری طلب ایدر .

٥) مدنی سیاسی حقوقلرده همه ملتلرك هر جهتله تمام برابرلكلری اوستینه ، دولتڭ اساس قانونی ملتلرك هر برینه ادبی حقوقلری‌ده : لسان ، ادبیات ، تربیه ، تعلیم ، دین حقوقلرینی‌ده تمامیله کمالیله تأمین ایدر .

هر لسانی هر لغتی استعمال ایتمک ، مکتب مدرسەلرینی انشا ایتوب تربیه ایتمک لسان ادبیات صنائع نفیسه هیئتلرینی تأسیس ایتمک خصوصلرنده ملتلرك هر برینه حریت هم اختیار تمامیله تأمین قیلنور .

انسانلرك حقوقلرینی حریتلرینی حرمتلرینی هر جهتله تأمین ایتمك ـ هم دولتك هم حکومتڭ اڭ بویوك وظیفەلریدر ، اڭ مفید فریضەلریدر .

٦) بوتون انسانلرك بوتون ملتلرك حقوقلرده حرمتلرده تمام برابرلكلرـ ینی ، اسلام تعلیماتنه كوره ، بوتون اهل اسلام قبول ایتوب ، اعتراف ایتوب ؛ هر یرده هر خصوص‌ده هر وقت‌ده هر حقوقده باشقه ملتلرك هر برینه مسلمانلرك تمام برابرلكلرینی قطعی هم مقدس بر حقوا ولمق اوزره ، روسیه مسلماـ نلری اعلان ایدر ؛ تام جسارتله تام حریتله دعوی ایدر .

٧) روسیه مسلمانلری تام حقوقلی غراژدان اولمق صفتیله ، باشقه ملتلرك هر برینه مدنی اجتماعی سیاسی حقوقلرك هر برنده تمام برابر اولوب ؛ حیات دینیەلری هر وقت هر خصوص‌ده اسلام تعلیملرینه هر جهتله موافق اولوب ؛ هیچ بر یرده هیچ بر حقوقلرینه هیچ بر جهتله تحدید بولونماز .

٨) انسانلرك هر بری‌ده ، هر ملتك هیئت كلیەسی‌ده اجتماعی سیاسی حقوقلرك هر برینی بوتون فروعاتیله مالک اولور ، هر برینه اهل اولور .

٩) روسیه مسلمانلری حقوقلرك هر برینه وظیفه‌لرك هر برینه اهل اولمق صفتیله ، دولت‌ده تام حقوقلی اعضا اولوب ؛ سیاسی اجتماعی اداره‌لرك هر برینه هر جهتله اشتراك ایدر .

١٠) هر بر انسانك هر بر ملتك دینی‌ده وجدانی‌ده بوتون امور شرعیه‌سی‌ده هر وقت هر یرده هر خصوص‌ده هر جهتله حر در .

١١) دین‌ده وجدان‌ده حریت وار در . بوڭا کوره‌ده ، هر دین‌ده هر جهتله حرمت وار در .

دینك قدسیتی حقوقنك‌ده حرمتی ، حقوق عمومیه‌دن اولوب ، اساس قانون قوتیله ، تکافل عمومی حکمیله تأمین هم حمایه قیلنور .

١٢) دینك حرمتینه قدسیتنه تعدی اولا بیله‌جک حرکتلرك هر بری البته قطعیتله منع قیلنور .

قومونیزم دینی اوزینك آگیتاتسیه‌لرنده هر نه قدر حر اولا بیلور ایسه‌ده ، سماوی یا خود مسکونی دینلرك برینه تعدی ایتمک حقوقلرینه جسارتلرینه مالك اولماز .

١٣) اسلام دینی ، بوتون حقوقیله بوتون حرمتیله ، دولت قانونی حضورنده محترم صانالور .

١٤) روسیه مسلمانلرینك عائله حیاتلرینه ادبی اجتماعی حاللرینه ملی نظاملرینه عائد اسلام قانونلرینك اسلام حکملرینك اسلام تعلیملرینك هیچ برینه هیچ بر وقت هیچ بر یرده هیچ بر فرد هیچ بر قوت هیچ بر صورتله ممانعت ایده‌مز .

١٥) اسلامڭ ادبی اجتماعی دینی حکملرینی تعلیملرینی قانونلرینی رعایت ایتمك اختیاری انسانلرڭ هر برینه بوتون کمالیله تأمین قیلنور .

١٦) دین‌ده حریت قاعده‌سینه کوره ، دینلرڭ هر برینی برهان قوتیله دلیل نوریله بیان یولیله انتقاد ایتمك حقی ، انتقاد ایتمك حریتی انسانلرڭ هر

نرنده وار ایسه ده ، دینلرڭ برینی تحقیر ایتمك ، دینلرڭ برینه طعن ایتمك دین ده حرمت قاعده‌سینه کوره . هیچ بر یرده هیچ بر وقت هیچ بر صورتله انسانلرڭ هیچ برینه جائز اولماز .

١٧) مقاله‌لرده رساله‌لرده خطبه‌لرده صحنه‌لرده دینلرڭ برینی تحقیر ایتمك دینلرڭ برینی استخفاف ایتمك بویوك بر جنایت صنالوب ، قانون قوتیله منع قیلنور .

١٨) اسلام دینی انسانلرڭ یالـڭز ایمانلرینه عقیده‌لرینه عبادتلرینه محصور توگل . بلکه اختیاری عمللرڭ هر برینی اجتماعی حیاتڭ بوتون جهتلرینی احاطه ایدەر ؛ همه‌سی خصوصنده اسلام دینی اوزینڭ گوزل تعلیملرینی آچیق بیان ایدر . حقوق دینیه حقوق اسلامیه مدنی اجتماعی حقوقلرڭ اکثرینی تمامیله جامعدر .

اسلام دینی عمل دینیدر ، عملڭ برکتلرینه عملڭ وجوبینه ایمان دینیدر .

نظاملی مدنیتلی هر جهتله قوتلی تام کامل عدالتلی بر هیئت اجتماعیه بر هیئت انسانیه اسلامڭ غایه‌سیدر . حیاتڭ ترقیاتڭ سعادتڭ بوتون حاجتلری حاضرلکلری ــ اسلامیتڭ بویوك رکنیدر .

ادب بنالرینه‌ده اجتماع نظاملرینه سیاستڭ الڭ معقول اصوللرینه‌ده اساس اولا بیلور بر دیندر اسلامیت .

بر یوزنده خلافت ، طبیعت قانونلری اوزرنده ریاست ، غایت بای طبیعت خزینه‌لرندن هر بر طریقله استفاده ، انسانلرڭ بوتون حاجتلرینی تأمین ، طبیعت خزینه‌لرندن بوتون برکتلرینی استحصال ، انسانلرڭ بایلقلری ، قدرت اقتصادیه‌لری ، علوم ، صنائع ، جمال ، صنائع نفیسه ــ شو اون بر مقصد اسلامیت مقصدلرینڭ بریدر ؛ یاخود شو اون بر مقصدلرڭ همه‌سی اسلامیت مقصدلرینڭ اساسلریدر .

طبیعت عنصرلرنده ، طبیعت قانونلرنده تعارض بولونور ، تناقض بولونور .

طبیعت بونلرڭ هیچ برینی ابطال ایتمز . بلکه برینی دیکریله تعدیل ایتوب، تألیف‌ایتوب ، معتدل بر مزاج معتدل بر بنیه تشکیل ایدر .

اجتماع قانونلرنده تعارض بولونور ' تناقض بولونور ، یاخود ، بولونه بیلور . اجتماع قانونلرینڭ طبیعت قانونارینك هیچ برینی ابطال ایتمه‌یوب، توفیق ایتمك ـ تشریعك اك بویوك مهارتیدر . بلکه تشریعك بویوك اهمیتی ده بوتون اهمیتی‌ده یالڭز شو نقطه‌ده‌در .

اسلامیت طبیعت قانونلریله اجتماع قانونلرینی بویوك بر مهارتله توفیق ایدر. هیچ برینی ابطال ایتمز ، بلکه هر برینی تعدیل ایدر . عمومك جمعیتك مصلحتلرینی رعایت ایدر ایکن ' هیچ بر وقت فردلرك مصلحتلرینی جمعیت محرابنه قربان‌ایتمز دولتك ریاستی حضورنده ' جمعیتك اختیاری حضورنده ، فردلرك اختیارلرینه حد اعظمی ویرور . دولت‌ده اعضالق جمعیت‌ده شریکلك صفتیله برابر ' فردـ لرك هر برینه هر خصوص ده استقلال حقوقلرینی ده تمامیله تأمین ایدر . شریکلك حقوقلرینی رعایه ایتمك دعواسیله ' فردلرك استقلال حقوقلرینی ابطال ایتمز . قومونیزم تعلیماتینه نسبتله اسلام تعلیملرینك علویتی حقلغی بویله نقطه‌لرده تمام آچیق ظاهر اولور .

درست، الوهیت عقیده‌سی اسلامیتك اك بویوك اك قطعی اك اساسی عقیده سیدر . شو کون بوتون علومك بوتون معارفك آچیق شهادتیله ثابت اولمش الوهیت عقیده‌سیله اسلامیت البته افتخار ایدر .

لکن اسلامیت ده الوهیت عقیده‌سی انسانك قوتینه انسانك حریتینه اختیارینه قدرتینه اداره‌سینه حدود قویمق اوچون‌ده توگل . الوهیت استبدادلرنده انسانلری بنده ایتمک اوچون توگل . بلکه مادیلك طارلقلارنده محبوسلکدن انسانلری چیقارمق اوچون، همده طبیعت قوتلرندن قات قات اوستون بویوك قوت عرشلرینه انسانلری ایرشدرمك اوچوندر ـ اسلامیت ده الوهیت عقیده‌سی .

اسلام عالم وجودك اتساعینه، وجودك عظمتینه انسانلری ارشاد ایدر. اسلام تعلیماتینه کوره؛ طبیعتك، مادیاتك، کواکبك نهایه‌سی یوقدر. مادیاته مکان اولا بیله‌جك فضا ـ غیر متناهیدر. خلا ـ یوقدر. ملا ـ متشابهدر. مادیات ـ هم بویوکلك جهتنده ده، هم کوچوکلك جهتنده‌ده ـ غیر متناهیدر. انسانلرك اجتماعیات دنیالرنده انتظام یوق ایسه‌ده، طبیعتك قانونلرنده، کلیه‌لرنده، ذره‌لرنده غایت متین عمومی ابدی بر انتظام واردر.

بیت:

جهان را سر بسر آینهٔ دان | بهریك ذرّه صد خورشید تابان
اگر یك قطره‌را دل بر شکافی | برون آید ازو صد بحر صافی
دل هر حبهٔ صدخرمن آمد | جهانی در دل یك ارزن آمد
اگر یك ذرّه را برگیری ازجای | خلل یابد همه عالم سراپای
زهر یك نقطه زین دوری مسلسل | هزاران شکل میگردد مشکّل
زهر یك نطقه دوری گشت دائر | هم او مرکز هم او در دور سائر

اسلام تعلیملرینه اسلامیت فلسفه‌سینه بر نمونه قیلمق اوزره، نجم الدین محمودالتبریزی حضرتلرینك گلشن راز اسملی رساله‌لرندن شو آلتی بیتی نقل ایتدم. شو کونگی فلسفه، شو کونگی علوم طبیعیه شو موجز بیتلری تماميله شرح ایده‌مه‌مش ایسه‌ده بوندن صوك البته شرح قیلنوب، البته قبول قیلنور.

قرآن کریم هر صحیفه‌سنده اوزینك نصوص قطعیه‌سیله انسانلرك هر برینی نهایتی یوق عالم وجودك انتظامینه‌ا تساعینه عجائبینه ارشاد ایدر. «وما اوتیتم من العلم الا قلیلا» ـ کبی «وقل رب زدنی علما» کبی آیت کریمه‌لریله انسانلری حرکت فکریه یوللرینه دعوت ایدر.

بوکا کوره، عالم وجودك بوتون حقیقتلرینی، علوم طبیعیه بیانلرینی، کشفیاتلرینی اهل اسلام البته قبول ایتوب، علوم معارف اهللرینه هر خصوص‌ده موافقت ایتوب؛ بوکا علاوه، روحانیاتی‌ده اثبات ایدر.

عالم روحانیاتی اثبات ایته بیله‌چک بر دلیل ، فرض ایده‌یک ، بزم المزده شو کون یوق ایسه‌ده ، روحانیاتی انکار ایتدره بیله‌چک ، عالم روحانیاتی نفی ایده بیله‌چک هیچ بر دلیل اهل علم الندەده البته یوقدر .

حجتش اینست که گوید هر دمی گر بدی چیزی دیگر من دیدمی

اسلامیت روحانیاتی‌ده اثبات ایدر . روحانیات مادیاتدن بویوکدر ، قوتلیدر ، اوستوندر . مادیات ـ زمان ، مکان شکل جهتلریله محدود ایسه‌ده . روحانیت هیچ بر جهتله محدود اولماز .

اللرنده دلیل یوق ایکن ، روحانیاتی انکار جسارتلرنده اهل عالم عیبلی اولماز .

اسلام ـ انسانك عقلینه هم قلبنه عزت هم عظمت روحلرینی نفخ ایدر ؛ طبیعت اوزرنده ریاست تدبیرلرینه هم ده عمل یوللرینه انسانلری ارشاد ایدر ، سوق ایدر .

اسلامیتك قطعی نصوصلرینه کوره ، انسان الوهیتك خلیفه‌سیدر . بوتون وجودك کوکلرینی ده یرلرینی‌ده انسان مالکدر . اسلامك تعلیمی شودر .

اسلامیت حیات قانونیدر ، حیات حقوقیدر . قرآن کریمك آیت کریمه‌لری ، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك سنن دیوانلری ، امتك بویوك اثرلاری بوکا آچیق شاهدر .

بویله بر دین هم حیاتك هم دولتك هم اجتماع نظاملرینك اساسی اولا بیلور . باشقه دینلرك هر بری دولتدن حکومتدن تفریق قیلنور ایکن[1] ، بویله بر دین دولتدن حکومتدن تفریق قیلنماز ایسه‌ده ، یارار ایدی ، گوزل اولور ایدی . دولتك حکومتك بختی اولور ایدی .

---

(١) بو فکر محررك فقط کندوسنه مخصوص فکردر . روسیه اسلاملرینك بتون ندوه‌لرنده اسلام دینی‌نك روسیه حکومتینه بر هیچ وجهله تابع اولماماسی حقنده قطعی قرارلر قبول ایدلمشدر .
مصحح .

١٩) صووه‌تك اساسی قانونی حکمیله ، دین ـ دولتدن حکومتدن مکتبدن شو کون تمام تفریق قیلندی .

ملتلرك دینلرینی معبدلرینی کنیسه لرینی جامعه‌لرینی دولتدن حکومتدن تفریق مسئله‌سی شو کونگی حکومتك اك معقول اك حکمتلی تدبیریدر . بوندن صوك هر بر دین ـ اوزی ده اداره‌لری‌ده ـ حکومتك نظارتندن تمام آزاد قالور . حکومت اداره‌لرینك هیچ برینه هیچ بر دین تابع اولماز . دینلرك هیچ برینی حکومت هیچ بر صورتله حمایه ایتمز . دینی اداره‌لرك ، دینی مکتب مدرسه‌لرك هم‌ده روحانیلرك هیچ برینه دولت خزینه‌سی تأمینات ویرمز . حکومت سیاستینه ، ملتلرك تعصبلرینه قورال اولمق ضرورتلرندن دینك اوزی‌ده دینك جمله سیده تمام آزد قالور . اوزینك تعصبلرینه حکومتی قورال ایتمك قدرتلرندن ده دینلرك هر بری البته محروم اولور . دولت هم حکومت دینلرك هیچ برینه منسوب اولماز . هم دولت هم حکومت هم قانون نظرنده دینلرك همه‌سی برابر اولوب ، همه دینلر همه مذهبلر هر وقت هر یرده تمام حر اولوب . دینلرینه مناسب داخلی نظاملری هر بر ملتك اوزینك اختیارنده اولور . حکومت هیچ بر صورتله هیچ بر وقت دین امورینه دین نظاملرینه مداخله ایتمز .

دینی دولتدن حکومتدن، حکومتی‌ده دیندن تفریق ایتمك معناسی شودر . شو کونگی روسیه حکومتینه نسبتله ، روسیه مسلمانلری بونی ممنونیتله قبول ایدر . بلکه طلب ایدر .

یوقسه ، دینلری اجتماعی مدنی حقوقلرندن تمام محروم ایتمك ، تعلیمات دینیه‌لرینی احکام شرعیه لرینی نسخ ایتمك ـ تفریق اولماز ، بلکه تمام هدم اولور . روسیه مسلمانلری عائله حیاتلرنده ، ملی نظاملرنده ، دینی امورلرنده بونی هیچ بر وقت هیچ بر صورتله قبول ایتمز . چونکه اسلامیتك اك مهم رکنلرینی ترك ایتمك اولور ؛ حیاتك اك معقول اساسلرینی اك گوزل نظاملرینی براقوب ، تدنی یوللرینه قایتمق کبی بر حرکت رجعیه اولور .

٢٠) دین دولتدن حکومتدن ، دولت هم حکومت دیندن تفریق قیلنمش ایسه‌ده ، تفریق ایتمك لازم ایسه ، هیچ بر دین حقوق مدنیه‌سندن حرمت اجتماعیه‌سندن محروم قیلنماز . قانون نظرنده‌هر بر دین محترم اولور .

٢١) اسلام دینی ـ ادبی اجتماعی اقتصادی دینی تعلیماتیله روسیه مسلمانلرینك حیاتلرینه هر وقت هر یرده اساسی اولور .

٢٢) عائله مسئله‌لری ، یعنی نکاح ، نسب ، میراث ، رضاع ، حضانه ، نفقه ، هبه ، وصیت ، طلاق کبی ، حکملری شریعت اسلامیه بیانیله قرار قیلنمش مسئله‌لرك همه‌سی روسیه مسلمانلرینك اختیارلرینه تسلیم قیلنوب ؛ دینی محکمه‌لرده شریعت اسلامیه احکامیله ، اسلام روحانیلرینك معرفتلریله حل هم فصل قیلنور ،

٢٣) هر خصوص‌ده ، حیات معامله‌لرینگ هر برنده شریعت اسلامیه قانونیله عمل ایتمک اختیاری عمل ایتمک حقوقلری مسلمانلرگ اختیارلرنده قالور .

٢٤) عائله مسئله‌لرینگ هیچ برینه حکومت اداره‌لرینگ هیچ بری هیچ بر صورتله مداخله ایتمز .

درست ، ولادت وفات نکاح طلاق کبی عائله حادثه‌لرینگ هر برینی صووەت دفترلرنده قید ایتدرمک تکلیفی ، قید ایتدرمک نظامی مسلمانلر طرفندن قبول قیلنه بیلور . شو حادثه‌لرگ هر برینه مخصوص دفترلر حکومت اداره‌لرنده بولونه بیلور . لکن اسکی مه‌تریکه دفترلری بوندن صوڭ جاری قیلنه‌چق عائله دفترلری اسلام روحانیلرینگ النده قالور . نفوس دفترلری حکومت اداـ ره‌لرنده‌ده اولا بیلور . لکن اسلام عائله‌لرینگ دفترلری اسلام روحانیلرینگ اللرنده بولنمق روسیه مسلمانلری اوچون ده مفید در ، مطلوبدر ؛ حکومت اوچون‌ده ضرری یوق ، فائده‌سی وار بر نظامدر .

اسم ویرمک ، نکاح عقدلرینی ایفا ایتمک ، تفریق ایتمک ، دفن ایتمک

کی دینی سنتلرگ هیچ برینه صووەت ادارەلرینگ هیچ بری هیچ بر صورتله مداخله ایتمز . بویله امورگ همەسی مسلمانلرگ اختیارنده روحانیلرینگ النده قالور . حکومتگ‌ده خلقگ‌ده مصلحتی شو در .

٢٥) صووەت ادارەلرینگ بری عقد ایدر ایسه ، یا خود عقدلرگ برینی فسخ ایدر ایسه ، عقدلری‌ده فسخلری‌ده شرعی حساب قیلنماز . چونکه هر عقدگ هر فسخگ شروطلری مانعلری ادبلری وار در . هر برینگ رعا ـ یەسی البته لازمدر . رعایه قیلنماز ایسه ، هیچ بری درست اولماز . ولو محکمهٔ اسلامیه طرفندن اولور ایسەده .

٢٦) نکاح عقدلرنده ، طلاق خصوصلرنده ، عدت مسئلەلرنده شریعت اسلامیه بیانلرینه مخالف اولا بیلەچک صورتلری حکومت ادارەلری قید ایدر ایسەده ، هیچ بری جائز اولماز ، شرعی حساب قیلنماز .

٢٧) محله روحانیلرینی محله خادملرینی تصدیق یا خود عزل خصوصلرینه حکومت ادارەلری هیچ بر وجهله مداخله ایتمز .

٢٨) عبادت حرملری اولمق شرفیله ، مسجدلرگ معبدلرگ حرمتلری قدسیتلری اساس قانون قوتیلەده حمایه قیلنور . مسجدلر معبدلر هر نوع احترامسزلقدن قانون قوتیلەده محفوظ قالور .

٢٩) روسیه مسلمانلری حکومتگ سیاست قوتیلـه متعدد اوفاق جمهور ـ یتلره تقسیم قیلنمش ایسەده ، بوندن صوگ ینه تقسیم قیلنەچق اولسەده ؛ ادب جهتیله ، دین جهتیله همه روسیه مسلمانلری بر اداره مرکزینه ربط قیلنور .

شو کون‌ده جمهوریتلری باشقه ایسەده ، باشقورت خلقی‌ده ، قیرگیز قازاق خلقی‌ده ، تورکستان خلقی‌ده امور دینیەده امورادبیەده بر دینیه نظارتینـه اشتراک ایدر ، تابع اولور .

مؤمن مسلم نەرەده اولور ایسەده ، ملت اسلامیـه اعضاسیدر . ایالت ولایت فرقلری جمهوریت انقساملری روسیه مسلمانلرینی تقسیم ایتمز . بوتون

روسیه مسلمانلری عمومی بر ریاست روحانیه ادارەسینـه بر ریاست اسلامیه لواسینه طوپلانور .

۳۰) روسیه مسلمانلری ـ دینی ادبی ملی اجتماعی اموردە تمام مختار اولوب ؛ ملت مجسی ملی اداره ، ولایت مجلسی ، ولایت ادارەسی شهر مجلسی ، شهر ادارەسی ، قریه مجلسی ، قریه ادارەسی کبی ملی مؤسسەلر واسطه سیله ملی دینی مدنی امورلری حل قیلنوب ، اداره قیلنور .

بویله مؤسسەلرنگ تشکل صورتلری ، حقوقلری ، وظیفەلری ، اقتدارلری ملتنگ اساس قانونلرندە آچیق بیان قیلنوب ، دولتنك اساس قانونیله تصدیق قیلنور .

۳۱) ابتدائی اورتا بویوك ، علمی دینی صناعی ادبی مکتب مدرسەلر ، هنر یورتلری ، موزەخانەلر ، کتب خانەلر ، فنون معارف موسسەلری آچمق حقو-قلری روسیه مسلمانلرینه تمامیله تأمین قیلنور .

۳۲) هر بر جماعت ، هر بر فرد اوزینك سرمایەسیله ، مکتب مدرسه ، هنر صناعت یورتلرینی ، موزەخانه ، کتب خانه تأسیس ایده بیلور . همه درسلری آنا لسانیله ، همه کتابلری عرب الفباسیلـه ، ملی هم اسکی املالردە اولمق شرطیله ، هر نوع مکتبلری تأسیس ایتمك اختیاری مسلمانلرك جمعیتلر-ینەدە فردلرینەدە تأمین قیلنور .

۳۳) دینی هم ادبی امورك الك بویوك ادارەسی ، شو کون وقتینـه قدر ، دینیه نظارتی الندە قالور .

۳٤) امور دینیەلرینی امور ادبیەلرینی اداره شرفینـه ملت طرفندن صایلانمش اولمق جهتیله ، دینیه نظارتی روسیه مسلمانلرینك ریاست دینیەسی اولوب ؛ حکومت حضورندە اسلامیت وکیلی کبی اولور ؛ روسیه مسلمانلرینك طلبلرینه هم‌دە حاجتلرینه مصلحتلرینه حکومت حضورندە ترجمان کبی اولور .

۳۵) دینیه نظارتی ، ریاست دینیه اولمق قوتیله ، همه روحانی ادارەلره همه روحانیلره نظارت ایدر . وقتینـه قدر ، مکتب مدرسەلردە ، عموماً

معارف یورتلرینه‌ده، درس کتابلرینه‌ده درس پروغراملرینه‌ده نظارت ایتوب؛ تربیه اصوللری، درس پروغراملری حقنده مجربه ثمره‌لرینه کوره، مناسب تدبیرلری هر وقت حاضر ایتوب، دستور لر نشر ایدر.

٣٦) دینیه نظارتی ملت مجلسی حضورنده‌ده علما شوراسی حضورنده وقت وقت حساب ویره طورور.

٣٧) ملت طرفندن صایلانوب، ملتك مهم خدمتلرنده مشغولیت جهتیله، نظارت دینیه اعضالری، محتسبلرك هر بری، محله‌لرك امامل‌ری مؤذنلری، روحانیلك خدمتلرنده مشغول ایکن یا خود متقاعد ایکن، مجبوری خدمتلرك هر برندن، عسکرلکدن حبسدن آزاد قالور.

٣٨) روسیه مسلمانلرینك محله خادملری خلقك خدمتلرنده هر وقت مشغول قالوب، حیاتلری‌ده عائله‌لری‌ده هر وقت یالگز اوزلرینك کوچلریله تأمین قیلنمق جهتیله، باشقه ملتلرك روحانیلرینه مسلمانلرك روحانیلری هیچ بر جهتله هیچ بر طرفندن قیاس قیلنماز.

مسلمان روحانیلری اوزلرینك کوچیله گون کورور خلق طرفندن صایلانوب، هر وقت خلق خدمتنده مشغول قالور، هر وقت خلق طرفداری اولوب، هر وقت حریت طرفداری اولور.

* * *

شو کونگی مهم حاجتلره کوره تدبیر

اولا بیله‌چک ماده‌لر :

۳۹) مسلمان روحانیلرینك متهملرینی محکمه‌لر حضورنده حمایه ایتمک اوچون، دینیه نظارتی تصرفنده بر هیئت محامیه بولونور.

شو کونگی حادثه‌لره کوره، شو کونگی فتنه‌لره کوره، غایت ضرور غایت اهمیتلی بویوک بر تدبیر در.

۴۰) دینیه نظارتی حضورنده حقوق مشاوری یوریسقونسولت بولونور. نظارت مصلحتلرینی مدافعه ایدر؛ نظارت مذاکره‌لرنده، نظارت قرارلرنده دولت قانونی نقطه‌سندن مشورت ویرور.

۴۱) حکومت شعبه‌لرینك دولت اداره‌لرینك هر برینك جریده‌لرینی مجله‌لرینی نشریاتلرینی دینیه نظارتی البته آلوب؛ سیاستدن معلوماتدن زمانك حاللرندن هر وقت هر خصوصده خبردار اولب طورور. دینلره مسلمانلره شرق مسئله‌لرینه دائر حکومتك همه ده کره‌تلرینی همه قرارلرینی امامله روحانیلره هر وقت بیان ایدر، ایضاح ایدر، تبلیغ ایدر.

زمانك فوق الغایه اهمیتنه کوره، شو تدبیر هر حالده مفید، بلکه هر حالده ضرور بر تدبیر در. نظارت دینیه اعضالرنده بر آز همت بر آز اهلیت؛ یاخود بر آز (۱) ایمان بولونسه ایدی؛ مکتب معلملری محله امامری واسطه‌سیله روسیه مسلمانلرینه هر وقت گوزل معلومات قوتلی بر حرکت ویره بیلور ایدی.

(۱) دینیه نظارتنك اعضالری، ملت مجلسی طرفندان انتخاب ایدلمش؛ دینلرنده ملتلرنده غایت صلابتلی ذوات کرامدر. بونك ایچون بونلاری ایمانسزلقله تهمت ایتمك اعراض شخصیه ایچون قولانله‌ن فقط اوفاق سیاستچیلکدر.

مصحح

٤٢) دینیه نظارتی اوزینه مخصوص بویوك بر مطبعه تأسیس ایدر . دینی ادبی علمی کتابلری طبع ایتوب ؛ روسیه مسلمانلرینه نشر ایدر .

٤٣) دینیه نظارتی موقوت بر مجله نشر ایدر. نظارتک قرارلرینی ، حسابلرینی ، مخابره‌لرینی ، اعلانلرینی ، تدبیرلرینی ، روحانیلرك طلبه‌لرك ذوقلرینه مناسب معلوماتلری درج ایتوب ؛ روسیه مسلمانلرینک مصلحتلرینی هم‌ده دینی حاجتلرینی تأمین یولنده مجله خدمت ایدر .

٤٤) فحش کبی مسکرات کبی مفسد مهلك حراملرگ هر بری ممکن یوللرك مؤثر چاره‌لرك هر بریله تمام منع قیلنوب ؛ مسلمانلرك حیات ادبیه‌لرینه دینی اداره‌لری محله روحانیلری منبرلری هر وقت نظارت ایدر .

شو وظیفه هر وقت روحانیلرك اگ بویوك اهمیتلی وظیفه‌لری ایدی. شو کونگی حریت کونلرنده ادبی اخلاقی انقلاب کونلرنده ، سیفیلیس کبی آلکئوللك کبی مهلك خسته‌لکلرگ سرعتلی دهشتلی سرایتلری دقیقه‌لرنده ، شو تدبیرك اهمیتی قات قات آرتدی .

اسلامیت ادبلرینه حرمتلری وار اسلام روحانیلری شو کونگی وظیفه‌لرینی تقدیر ایتوب ، حرکت ایتسه‌لر ، اجتهاد ایتسه‌لر ، گوزل اولور ایدی. آتالره‌ده آنالره‌ده جماعت خادملرینه‌ده ملتگ رهبرلرینه‌ده شو خصوصلرده تدبیرلر کورمك البته شو کون ایندی ضروردر .

خلقگ روحانی ادبی غذالرینه جامعلرگ مقدس منبرلری یگانه منبع اولمق جهتیله ، دینیه نظارتی جامعلرك مسجدلرك محرابلرینی منبرلرینی اصلاح ایتمك احیا ایتمك وظیفه‌لرینه ممکن یوللرگ هر بریله سعی ایدر .

منبرلر احیا قیلنور ایسه . اهل اسلامگ وجودی جانلانور ، دماغلری صافلانور ؛ ایمانلری نورلانور ؛ قلبلری جسارت آلور .

٤٦) شو کونگی محاربه نتیجه‌لری شو کونگی انقلاب دهشتلری بزم همه قصورمزی تمام آچیق ایتوب ، بزه کوستردی. اگ بویوك گناهمز اگ بویوك

قصورمز : علوم یوقلق ، صنائع یوقلق ، مکاتب یوقلق اقتصاد جهتیله بلکه هر جهتله فقیرلك ضعیفلك .

بوندن صوك ادبی اجتماعی اقتصادی دینی احوالمزی اصلاح ایده بیلور ایسه‌ك ، اك مفید آڭ طوغری یول :

ب) آسان اصوللی ابتدائی ملی مکتبلرمزی تعمیم ایتمك ،

ج) مدنیت دنیاسینك اورتا مکتبلرنده بویوك کلیه‌لرنده علوم معارف صنائع هنر خانه‌لرنده ملت بالالرینی تربیه ایتدروب ، اقتصاد عمللرینه حیات یوللرینه دولت اداره‌لرینه ملت بالالرینی حاضرله‌مك .

شو یولده حرکت ایدر ایسه‌ك ، مکتب مدرسه‌لرمزه مقتدر معلملر مقتدر مدرسلر ؛ محله‌لرمزه روحانی اداره‌لرمزه مقتدر عالملر مقتدر مجتهدلر ، ملی خدمتلرمزه وجدانلی بصیرتلی خادملر ؛ سیاسی حرکتلرمزه قوتلی ثباتلی رهبرلر ؛ ادبی ترقیاتمزه بویوك روحلی صاف الهاملی کیڭ خیاللی ادیبلر شاعرلر ــ زمان الیله بزه احسان قیلنور .

معلملر جهتیله‌ده ملتك شو کونکی حاللری غایت فنادر . ادبی اهلیتلی مقتدر معلم معلمه‌لردن تمام محرومیتمز شو کون غایت آچیق ظاهر اولدی . ملی خدمت میدانلرنده وجدانلی هم بصیرتلی خادملرمزده ؛ غایت آزدر سیاسی حرکت یوللرنده قوتلی ثباتلی رهبرلرمزده غایت آزدر . مجاهده صنفلرنده جسارتلی ایمانلی مجتهدلرمزده یوقدر .

محاربه نتیجه‌لری انقلاب طوفانلری کوزلرمزی آچدی ، بوتون قصورمزی کوزلرمز اوکینه باصدردی . شو کون بزه جمهوریت حقوقلری آوتونومیه اختیارلری ویرلدی ، دیه‌یلك . لکن میدانده اش آدملری یوق . بونی ایندی اعتراف ایده‌یلك . بوکا کوره ،

٤٧) مدنیت دنیاسینك علوم معارف صنائع هنر مکتبلرنده بویوك کلیه‌لرنده ملت بالالرینی تربیه ایتدروب ؛ اقتصاد عمللرینه حیات یوللرینه دولت اداره‌لرینه ملتمز بالالرینی حاضرله‌مك شو کون آڭ برنجی وظیفه اولدی .

شو کونگی ضرور وظیفه‌لرك اڭ بویوگی اولمق اوزره ، ملت شو حق‌ده سعی ایدر . بوڭا مخصوص سرمایه تشکیل ایدر . تدبیرلرینی کورر ؛ یوللرینی تأمین ایدر . روسیه مسلمانلری‌ده تورکستان مسلمانلری‌ده باشقورت قازاق مسلمانلری‌ده شو خصوصده بویوك جدیتله قوتلی عزمله حرکت ایدرلر .

٤٨) اسلام بالالرینی امین منصف بر مسلم ، جسارتلی قوتلی بر تورك ، مجتهد بر انسان قیلمق یولنده تربیه لازمدر . یعنی : اسلام بالالرینگ هم روحلرینی‌ده هم عقللرینی‌ده تربیه ضروردر .

انسانیت مصلحتلری‌ده اسلامیت مصلحتلری‌ده هر حالده هر یرده دولت هم مدنیت مصلحتلری‌ده بونی طلب ایدر .

معارف نظارتلرینگ معرفتیله عمومی اولمق اوزره ترتیب قیلنه‌چق مکتب مدرسه کلیه پروغراملری ــ روسیه مسلمانلرینگ بالالرینه مسلمان تورك اولمق شرفیله لازم اولاجق ملی دینی ادبی مدنی تربیه‌لری قناعت قیلورلق قدر هیچ بروقت تأمین ایته آلماز . بویله پرغروا ملری حکومتگ دولتگ عمومی مکتبلرنده طلب ایتمك ممکن‌ده توگلدر ، معقول‌ده توگلدر ، مطلوب‌ده توگلدر .

آق صحیفه‌لر یوزنده‌گی ستاتیه‌لرك ماده‌لرگ بلاغتلی عباره‌لرینه قناعت ایتمه‌یوب ، معارف سیاستلرنده عمومیت هم جدیت کسب ایتمش قوتلی تدبیرلرك فعلیت جهتلرینه‌ده باقار ایسه‌ك ، شو بیان بلکه قبول قیلنور . بوڭا کوره .

٤٩) ملی ابتدائی مکتبلرمز ، دینی علمی مدرسه‌لرمز هر حالده هر یرده هر جهتله بزم اداره‌ده بزم اختیارده اولمق البته ضروردر .

حقانیتلی قناعتلی طلبلری اولمق اوزره ، روسیه مسلمانلری بونی عرض ایدر ایدی . بوندن صوڭره‌ده البته هر وقت طلب ایدر .

٥٠) اسلام بالالرینی مطلوب هم معقول صورتده تربیه ایتمك تربیه ایتدرمك روسیه‌ده بلکه هر یرده غایت آغر ایدی . شو کون ایندی دها زیاده آغر اولدی . آغرلغی نسبتنده اهمیتی‌ده قات قات آرتدی .

مکتب مدرسه مسئله‌لرنده بوتون قوتله سعی ایتمك ملتك‌ده نظارتك‌ده هم‌ده همه روحانیلرك‌ده شو کون ایندی بویوك وظیفه‌لریدر بلکه نظارتك شو کون یالکز بر وظیفه‌سی، یالکز شو وظیفه‌سی قالدی دیسه‌ك‌ده، طوغری اولور.

٥١) شو کون بزم بلکه بوتون اهل اسلامك ایکی ضرور حاجتی واردر: ١) مدنیت دنیاسینك بوتون علوملری فنونلری صنعاتلری هنرلری، ٢) اسلامیتك علوم ادبیه‌سی علوم دینیه‌سی.

اولکی ضرورت اولکی حاجت مدنیت دنیاسینك مکتبلرنده البته بولنور. مدنیت مکتبلرینك قاپولری ده اسلام بالالرینه بوندن صوك بلکه هر وقت هر یرده آچیق اولور آچیق قالور. لکن اسلامیتك علوم ادبیه‌سی علوم دینیه‌سی مدنیت مکتبلرینك هیچ برنده یوق ایدی، بوندن صوکره‌ده بولونماز؛ شو کون تورکیه‌ده‌ده تورکستان‌ده‌ده عربستان‌ده‌ده بولونماز. اجتهاد ایدر ایسه‌ك، یولیله حرکت ایدر ایسه‌ك، اسلامیتك بوتون علوم ادبیه‌سی بوتون علوم دینیه‌سی یالکز اسلام دنیاسنده، اوزمزده یالکز روسیه‌ده بولونور (؟)

٥٢) اسلام علوم ادبیه‌لرینی ممکن یوللرگ هر بریله نشر ایتمك اوچون، روسیه‌ده اهل علمدن شو کون فدائی بر هیئت علمیه تشکیل قیلنور. اوزینك رغبتیله اوزینك همتیله بوتون زحمتلری التزام ایده‌چك شو فدائی هیئت علمیه علوم ادبیه علوم دینیه تدریساتیله مشغول اولوب؛ علوم ادبیه علوم دینیه راغبلرینه معلملره امامله خطیبلره مجاناً خالصاً لوجه الله علوم ادبیه علوم دینیه درسلرینی ویرور.

مدرسه بنالری حاجت توگل، جامعلرك بری کافیدر؛ یاگی پروغراملر حاجت توگل، اولکی عصرلرك درسلری کبی فن تمام ایتمك اصوللری دها زیاده مفید اولا بیلور.

٥٣) مدنیت دنیاسینك علوم فنون صنائع مکتبلرنده ملت بالالرینی تربیه ایتدروب، اقتصاد عمللرینه حیات یوللرینه دولت اداره‌لرینه ملت بالالرینی

حاضرلەمك خصوصلرنده لازم اولاچق تدبيرلرك هر برينه شو فدائى هيئت علميه شو كون بلا تأخير سلوك ايدر ، ملى اجتماعى ادبى ترقياتمز حركتلرنده بزه لازم اولاچق ادب عسكرينى بوتون ملتك قوتيله بوتون ملتك اعانەسيله ، شو هيئت علميه تشكيل ايدر .

سياسى فتوحات اوچون حرب عسكرى بزه ، روسيه مسلمانلرينه شو كون بلكه حاجت توگلدر ، لكن ادبى فتوحات اوچون ادب عسكرى بزه شو كون البته ضرورى بر حاجتدر .

٥٤) مكتب مدرسه مسئلەسى ، معلم معلمەلر مسئلەسى شو كون ايندى فوق الغايه بويوك هم‌ده غايت آغر بر مسئله اولدى . مكتب مدرسەلرك پروغرا-ملرى حقنده برآز ايسەده اختيارمز وار ايدى . بو گون ايندى قالمادى . معلم معلمەلرمزى حاضرلەك اوچون ، اماملرمزى خطيبلرمزى مدرسەلرمزى حاضرلەمك اوچون ، مدرسەلرمز وار ايدى . شو كون همەسى قاپاندى .

مدنيت مكتبلرنده كليەلرنده بالالرمزى تربيه ايته طورور ايسەك ، علوم ادبيه علوم اسلاميه بر هيئت علميه همتيله نشر قيلنه طورور ايسه ، ملى دينى احتياجاتمز بر نيچه سنه ايچنده تأمين قيلنه باشلانور ايدى .

گوزل مكتب ، گوزل ادبيات ، گوزل تربيه ، گوزل دين بزه لازم ايسه ، شو يوللرده اجتهاد ايتمك البته لازم اولور ؛ ضرور اولور .

شو مادەلرده بيان قيلنمش تدبيرلر ـ شو كون هم ممكن هم الك مفيد تدبيرلردر .

٥٥) مدنيت دنياسينك مكتبلرنده بالالرمزى تربيه ايتمك مسئلەسينك مناسبتيله شو بويوك مجلسده مذاكرەسى ضرور غايت بويوك بر مسئله واردر . يات خلقك بويوك مكتبلرنده قوتلى محيطلرنده تربيەلرينى تكميل ايتوچى گوزل قزلرمزك بعضلرى صوك كونلرده اسلام عائلەلرندن قاچوب ، يات عائلەلرك برينه كيتدى . اسلام عائلەسندن ملتك خانەسندن گوزل بر نيچه طوتاش غائب اولدى .

شو حال بر جهتدن غایت بویوك ضائعاتدر ، بر جهتدن مدنیت مكتبلرنده بالالرینی تربیه وظیفه‌لرندن آتالارینی آنالرینی تمام اوركوتوب، مدنیت مكتبلرنده بالالرك تربیه‌لرینه غایت بویوك بر مانعدر .

ملتك حیات ادبیه‌سنده بویله بویوك تراگه‌دیه‌لر، فاجعه‌لر خلق نظرنده ملی مكتبلرك اهمیتلرینی قات قات زیاده ایتدی ایندی. لكن بویله منفور فاجعه‌لرك سببلرینی تماميله یالگز مكتب تربیه‌لرنده آرامق هر وقت طوغری اولماز. بلكه عائله حیاتنده، عائله تربیه‌سنده ، اجتماعی احوالمزك فنالغنده، اجتماعی ادبك دونلگنده، ملی مكتب یوقلغنده آرامق كورمك دها زیاده طوغری اولا بیلور .

ادبی دینی احوالمزك باشقه جهتلرینه‌ده نظر ایدر ایسه‌ك، حال شویله‌در، یاخود دها زیاده فنادر : مثلاً، ره‌وولوتسیه باشلاندی، غایت قوتلی آگیتاتسیه هر یرده طارالدی. ملتك یاش بالالری، معلم معلمه‌لری یاتلرك دعوتلرینه تقلید ایتوب، باشقه یوللره كیتوب، خلق كوزنده معلم معلمه‌لر متهم اولدی؛ ایكی آره‌ده غایت بویوك تنافر حاصل اولوب؛ خلق معلملردن معلمه‌لردن؛ معلم معلمه‌لر خلقدن تمام بیزدی. شو حالدن خلق غایت بویوك ضرر كوردی.

بویله فاجعه‌لرك البته سببلری واردر . سببلرك همه‌سی توگل ایسه‌ده، بعضلری بلكه اك بویوكلری البته اوزمزده‌در. بوڭا كوره، بویله فاجعه‌لرك سببلرینی مدنیت مكتبلرنده كورمك مدنیت مكتبلرندن نفرت ایتمك البته طوغری اولماز .

بویله فاجعه‌لردن نجات چاره‌سی وار ایسه، یالگز عائله تربیه‌سیدر .

٥٦) مكتب كتابلرینی علم حال كتابلرینی اخلاق كتابلرینی تاریخ مقدس كتابلرینی دینیه نظارتیله برابر هیئت علمیه اصلاح ایدر .

اسلامیت دنیاسینك ادبی اجتماعی دینی حاللرینی اصلاح تدبیرلری آره‌سنده شو تدبیر اك باش تدبیردر . بایتاق سنه‌لره محتاج اولاچق شو تدبیر شو وظیفه شو كون باشلانور .

٥٧) سواد، ادب، هنر تعلیمی مجاناً اولوب، مجبوری اولور. قابلیتلرینه کوره، زمانك ملتك حاجتلرینه کوره؛ بالالرك هر برینی تربیه البته فرضدر.

٥٨) ملت بالالرینی تربیه اوچون لازم اولاچق سرمایه ـ اسلامیت حکمینه کوره ـ ملتك اك اولگی اك مفید اك برکتلی وظیفه‌سیدر.

٥٩) مکتب مدرسه‌لره مسجدلره تربیه یورتلرینه ـ عمومیتله خیر مقصدلرك هر برینه ـ اهل اسلامك همتلرندن هر یرده اعانه طوپلانور.

٦٠) دینی ملی ادبی احتیاجلرك هر بری ملتك اوزینك سرمایه‌سیله تأمین قیلنور.

٦١) معارف یوللرینه مخصوص سرمایه‌لری مخصوص حصه‌لری ملتك افرادی اوزرینه ملت مجلسی یاخود دینیه نظارتی صالا بیلور ایسه‌ده، تأميناتك اکثری وقتینه قدر ملتك همتینه ملتك اختیارینه حواله قیلنور.

٦٢) ملت یتیملرینی انقلاب فقیرلرینك بالالرینی مدنیت مکتبلرنده تربیه ایتمك کبی مهم حاجتلری اداره ایته بیله‌چك سرمایه تشکیلی حقنده حرب بایلرینك همتلرینه اوفا ندوه‌سی‌ده دینیه نظارتی‌ده مراجعت ایدر.

٦٣) ملت سرمایه‌سی متعدد منبعلردن حاصل اولا بیلور: ١) اسلام وقفلری، ٢) مسلمانلرك وصیتلری، ٣) عشر زکات کبی صدقه‌لردن مالکلرك اختیاریله افراز قیلنه‌چق حصه‌لر، ٤) نکاح ساعتلرنده ایکی طرفدن ملت خزینه‌سینه تقدیم قیلنه‌چق هدیه‌لر، عقد هدیه‌لری، ٥) اسلام دفترلرینه قید قیلنمق اوچون ولادت هدیه‌لری، ٦) اسلام‌ده مؤکد صورت‌ده مسنون نسیکه هدیه‌لری.

بوتون مسلمانلرك حسن رضالریله تقدیم قیلنه‌چق منبعلر هر وقت بولنور. ملتك مهم حاجتلرینه وفا ایته‌چك سرمایه فوندی هر حال‌ده آسان طریقله تشکیل قیلنه بیلور.

٦٤) روحانیلرك، محله خادملرینك، امامـلرك مؤذنلرك تأميناتی محله ذمه‌سنده اولوب؛ دينيه نظارتك تأميناتی ده بوتون ملت همتيله اولور .

٦٥) حرب یتیملرینه ملت اوزی‌ده تربیه یورتلری تأسیس ایدر .

٦٦) یاقینلری مربیلری یوق حرب یتیملرینك حاللرندن محله روحانیلری هر یرده هر وقت خبردار اولوب؛ یا حکومتك یا ملتك تربیه یورتلرینه اورونلاشدرور .

٦٧) یتیملرك نسبلرینی دینلرینی ضائع ایتمه‌مك اوچون، یتیملرك نسبلری اسملری دفترلرده قید قیلنوب؛ نسبلری اسملری یاشلری تربیه یورتلری دينيه نظارتینه‌ده اعلان قیلنوب، ایتام دفترینه قید قیلنور .

٦٨) اسلام تورك بالالرینی ملی دینی تربیه‌دن محروم ایتمه‌مك اوچون، ایتام تربیه یورتلرینه مسلمان مدیرلر مسلمان مربیلر معلملر تعیین قیلنور .

* * *

ملتك حقوق تشريعیه‌لرینه ، شریعتك تدوینینه دائر ماده‌لر

٦٩) شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك بوتون فضیلتلری بوتون کماللری همه خصیصه‌لری میراث اولمق اوزره امتینه قالدی. امت بوتون خیراتلرینی همه برکتلرینی وهبی کسبی همه فضیلتلرینی منبع نبوتدن اقتباس ایدر . امت اوزینك رسولینه هر خصوص‌ده شریکدر .

٧٠) هیچ بر امتك هیچ بر فردنده عصمت یوق ایسه‌ده ، اسلامیتك هیئت کلیه‌سنده عصمت البته واردر . امت اسلامیه معصومدر، اتفاق ایدر ایسه، اصابت ایدر . امتك اجماعی معصومدر. هدایت، حق، صواب - اجماعدن خارج اولاماز . ضررده، ضلال‌ده ، خطاده امتك اجماعی ممکن توگلدر .

٧١) نبی اسلام امی ایدی: شارع اولمق شرفیله، قدری شاعرلکدن فائق ایدی. نبی اسلام شاعر توگل ایدی. کتابت قوتی نبی اسلام علیه الصلاة والسلام حضرتلرنده، دیه‌لم، یوق ایدی. بوگا کوره، اولگی امتلرك اولگی ملتلرك هیچ برینه نصیب اولامامش قدر کتابت فضیلتی شاعرلک قوتی اسلام امتینه احسان قیلندی.

یعنی نبی اسلام علیه الصلاة والسلام حضرتلرنده یوق ایکی فضیلت - کتابت فضیلتی‌ده شاعرلک فضیلتی - امتینه احسان قیلنوب، هر کمال‌ده اشتراک شرفینه بویوک ایکی فضیلت علاوه قیلندی.

٧٢) اصول شریعتی حفظ وظیفه‌لرنده امت اسلامیه تمام معصوم اولدی. قاریلری قرآن کریمی حفظ وظیفه‌لرنده تبلیغ وظیفه‌لرنده؛ امتك محدثلری

شارعك سنتلرینی حدیثلرینی حفظ وظیفه‌لرنده تبلیغ وظیفه‌لرنده؛ امتك فقیهلری شریعت اسلامیه قانونلرینی حکملرینی تدوین وظیفه‌لرنده اجتهاد وظیفه‌لرنده تمامیله کمالیله معصوم چیقدی. تاریخ شو حقیقتی تمام تصدیق ایتدی.

٧٣) قرآن کریمك قطعی نصوصلرینه کوره، اسلامیت غالبدر، تاقیامت باقیدر، شریعت اسلامیه دائمدر. اسلامیتی حفظ ایده‌جك جنود الاهیه‌دن بری امتك هیئت کلیه سیدر. حفظ شریعت وظیفه‌لرنده‌ده امت اسلامیه معصومدر.

٧٤) امت اسلامیه هیئت کلیه سیله شارع کبیر علیه الصلاة والسلام حضلرینه خلیفه اولوب؛ شارع حضرتلرینك بوتون وظیفه‌لرینه بوتون حقوقلرینه تمامیله وارث اولمق شرفیله، اجتهاد حقوقلرینه‌ده تشریع حقوقلرینه‌ده تمامیله البته‌مالك اولور.

رسالتك عمومیتنه کوره ده، امتك شرفینه کوره‌ده، قرآن کریمك معجزه‌لگینه کوره‌ده، شو فصلك شو آلتی ماده‌سی اسلام عقیده‌سی اولمق اوزره شوکون البته قبول قیلنور، قبول قیلنمق البته لازمدر. بویله اولماز ایسه، انسانلرك اك مهم اك اساسلی حقوقلرندن اهل اسلامك تمام محرومیتی لازم اولور ایدی. بوڭا کوره؛

٧٥) تشریع قوتی بوتون کمالیله تشریع حقوقلری بوتون فروعاتیله امت اسلامیه‌ده البته واردر؛

شو فصلك شوماده‌لری "شریعت اساسلری» اسملی رساله‌ده‌ده بیان قیلندی.

٧٦) اهل اسلامك هر برینه فکر حریتی تأمین قیلنور؛ اهل آدملرك هر برینه اجتهاد حقی ده تسلیم قیلنور. لکن تشریع حقی، یعنی اجتماعی سیاسی مدنی دینی مسئله‌لرده دستور اولا بیله‌جك قانونلری وضع ایتمك حقی یالکز اجماع اهلینه، هیئت اجماعیه اقتدارینه هیئت اجماعیه معرفتینه تخصیص قیلنور.

شو ماده‌ده اوچ جمله واردر. جمله‌لرك هر بری غایت اهمیتلی بر اساسدر.

شو کونگی سیاسی اسارتدن اسلامیت دنیاسینك نجاتی اوچون‌ده ، شو اساسلرك هر بری بر مقدمه‌در ؛ مدنی ملتلر آره‌سنده بوتون اهل اسلامك عزتی هم مدنیتی اوچون ده، شو اساسلرك هر بری ضروری شرطدر ، تقلید بلیه‌سندن مذهب اختلافندن شریعتك نجاتی اوچون‌ده ، شو اساسلرك هر بری ضروری بر وسیله‌در .

٧٧) فکر ، عقل هر خصوص‌ده هر وقت حردر .

٧٨) اهل آدملرك هر برنده اجتهاد حقی واردر .

٧٩) تشریع حقوقلری اجماع اهلینه مخصوصدر .

٨٠) بوتون عصورك خزینه‌لری بوتون ملتلرك میراثلری بوتون شریعتلرك خلاصه‌سی اسلامیت تعلیملرنده تمامیله مندرج اولوب ؛ اسلامیتك بوتون تعلیملری شو کون بزم قلبمزده محفوظدر ، بزم الزده حاضردر .

شو ماده قرآن کریمك اسلامك حرمتینه شرفینه مناسب بر حماست ادبیه‌در . معنی جهتیله قرآن کریمك آیت کریمه‌لرینه تمام موافقدر . اجتماعی بر دوا اولمق اوزره، بوتون اهل اسلامك قلبلرینه دماغلرینه آشیلانور ایسه ، تربیه قوتیله ملت بالالرینه تلقین قیلنور ایسه ، بویوک فائده ویرور ، اسلام بالالرینه روح ویرور .

اوزلرینك شریعتلرینه قرآن کریمك آیت کریمه‌لرینه شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك سنتلرینه اهل اسلامك نظری غایت طاردر . بوکا مقابل بر حماست ادبیه اولمق وزره شوماده درج قیلندی .

شوماده ، بلا شبهه ، حقدر . امتك مساهله‌سیله ، فرض ایده‌یك ، شو بویوك شرف شو کون امت‌ده یوق ایسه‌ده ، حاصل ایتمك تحقیق ایتمک بوندن صوك البته هر حال‌ده ممکندر . مهمدر هم ضروردر .

اسلامیت دنیاسی حقنده شو کونگی بویوک عمومی انقلابك بویوک بر کەسی گوزل نتیجه‌سی شو اولور ایدی .

٨١) قرآن کریمك آیت کریمه‌لرینی شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك همه سنت نبویه لرینی، صحابیلرك تابعیلرك مجتهدلرك همه اجتهاد - لرینی، اولگی ملتلرك همه قانونلرینی، اولگی دینلرك همه شریعتلرینی، شو کونگی مدنیتك بوتون حقلرینی نظاملرینی علوم اجتماعیه‌لرینی تمامیله احاطه ایتوب؛ حیاتك تجربه‌سیله، اجتماعی تأریخك شهادتیله، عقلك دلالتیله، زمانك‌ده طلبیله عمل ایته طورور ایسه‌ک، اسلامك شریعت اجتماعیه‌سی بوتون قوتیله بوتون کمالیله مدنیت دنیاسینه ظاهر اولور.

امت اسلامیه شو یول ده حرکت ایدر ایسه، انسانیتك مدنیتك بوتون حاجتلرینه اسلامیتك تمام وفاسی البته ظاهر اولور؛ فقه اسلامدن عاجزلک ذلتی ده زائل اولوب؛ معجزلک شرفی‌ده البته ثابت اولور؛ مسلمانلرك صلا - حلرینه ترقیاتلرینه مانع اولمق تهمتلرندن ده اسلامیت تمام پاک قالور ایدی.

٨٢) اصول کتابلرنده تفصیلاتیله بیان قیلنمش اون دورت اصول اوستینه، تاریخ شهادتی، حیات تجربه‌سی، عقلك دلالتی، اجتماعك حاجتی، زمانك‌ده طلبی تشریع‌ده دلیل اولمق اوزره معتبر اولور

قواعد فقهیه اسملی کتابك مقدمه‌سنده اصول کلیه فصلنده اون دورت اصول بیان قیلنمشدر. شریعت اساسلری اسملی کتاب ده (٦٤-٧٢) صحیفه - لرده شو ماده‌لره دائر اوزون بیان واردر.

٨٣) اهل اسلامك ملی اجتماعی سیاسی دینی ادبی اقتصادی احتیاجلرینی مذاکره ایتوب، زمان مکان حیات اظهار ایته بیله‌چك ادبی اجتماعی سیاسی دینی مسئله‌لرینی اساس جهتیله حل ایتمک اوچون؛ مناسب بر وقت‌ده شهر - لرك برنده هر سنه لا اقل بر دفعه علماشوراسی، یعنی: تعلیم هم علوم اشلرنده خدمتلری مهارتلری معلوم عالملردن، جماعت اشلرنده اجتهادلری امانتلری همتلری معلوم آدملردن مولف بر هیئت حاجت زمانلرده معین وقتلرده دعوت قیلنور. ملتك زمانك مکانك خصوصیتلرینه کوره، اسلام حکملری تعیین

قیلنوب، مسئله‌لرینه کوره، حجتلریته کوره، چاره‌لری‌ده تدبیرلری‌ده تعیین قیلنور.

٨٤) علما شوراسینك بوتون قرارلری همه مسلمانلره اعلان قیلنوب؛ ملتك افکار عمومیه‌سی‌ده اعتبار قیلنور.

٨٥) بر‌ه‌رسنه فاصله ایله اوچ شوراده تکرار قیلنوب، قبول تأکید قیلنمش هر بر قرار بوتون روسیه مسلمانلرینه‌ده دینیه نظارتینه‌ده عمل دستوری اولور.

٨٦) شو طریقله قبول قیلنمش هر بر قرار ـ تام معناسیله امتك اجماعیدر.

٨٧) اجماع ـ دلیل توگل، بلکه بویوک بر قوتدر. قرارك نفوذینی ایجاب ایدر. اکثریت کافیدر، واحدك یا خود اقلیتك مخالفتی ضرر اولماز. اجماع ـ مصلحتلره تابع اولمق جهتیله قانون کبی عمومیت کسب ایدر؛ لکن زمانك مکانك اختلافلرینه کوره، هیچ بر وقت ابدیت کسب ایتمز. بر مکا- نك بر زمانك اجماعی باشقه‌لرینه‌ده دلیل اولماز. امت اسلامیه معصوم ایسه‌ده، دلیل اولمامق جهتیله، اجماعده عصمت شرط اولماز.

٨٨) اجماع قراریله هیئت علمیه معرفتیله اجتهادیله شریعت اسلامیه احکام عدلیه‌سی، احکام عائله مجله‌سی تدوین قیلنوب؛ دینی مدرسه‌لرده تدریس قیلنور؛ مسلمانلرك حیاتلرینه‌ده اساس اولور؛ روحانیلره‌ده رهبر اولور؛ دینی محکمه‌لره‌ده دستور اولور.

٨٩) انسانیت دنیاسنده اسلامیت رواجینه، سیاست میدانلرنده مسلما- نلرك عزتلرینه استقلاللرینه دائر مسئله‌لر هم تدبیرلر حقنده علماشوراسی‌ده دینیه نظارتی‌ده شو کونگی اوفاندوه‌سی‌ده اسلام مملکتلرینه ممکن یوللرك هر بریله مراجعت ایتوب؛ اسلام مملکتلرینك برنده ظاهر اولا بیله‌چك حرکتلرك هر برینه روسیه مسلمانلری‌ده هر وقت هر جهتله اشتراک ایدر.

* * *

اهل اسلامك تعارفلرينه

عائد مادهلر

۹۰) صانلری کوب ، لسانلری جنسلری طبیعتلری عادتلری مختلف اسلام دنیاسی اوزینك حالندن اوزی تماملـه غافلدر . اسلام مملکتلرینك اقتصادی اجتماعی دینی ادبی سیاسی تاریخی حاللرندن ممکن قدر خبردار اولمق مؤمنلرك هر برینه شو کون ایندی البته لازمدر . بوڭا کوره ،

۹۱) شو کونگی اهل اسلامك اقتصادی اجتماعی سیاسی دینی ادبی حاللرینه دائر اهل اسلام قاموسی تألیف قیلنور ، روسیه مسلمانلرینكده احوال اجتماعیهلرینه دائر بر قاموس ، روسیه مسلمانلرینك قاموسی تألیف قیلنور . شو ایکی قاموس هم درس کتابی اولوب ، هم مطالعه کتابی اولوب ، اسلام دنیاسنده بویوك بر تعارف شو طریقله البته حاصل اولا بیلور بویلـه بر تعارف اسلام ملتلرینك ترقیاتلرینه غایت بویوك فائدهلر ویره بیلور . اسلام دنیاسینك غایت بویوك قوتینه شو کون اساس اولور ایدی.

اسلام قاموسی باشده مختصر هم مجمل اولور ایسهده ، کافیدر . روسیه مسلمانلرینك قاموسی محله امامرینك مکتب معلملرینك اشتراکیله ، نظارتكده اجتهادیله ، مدینت دنیاسینك مجموعهلرندن کتابلرندن استفاده یولیله تألیف قیلنه بیلور .

۹۲) تورك قبیلهلری اسلامیتك بویوك بر عنصریدر . اسلامیتك شوکتی عزتی ، شو کونگی انقلاب طوفانلرنده اسلامیتك نجاتی بلکه تورك قوتیله

تأمین هم تأیید قیلنور . اسلام مملکتلرینك تعارفلری تورک قبیله‌لرینك تعارفلرینه‌ده یول آچار .

٩٣) تعارف مقصدی یولنده ممکن یوللرك هر بریله سعی ایدر ایسه‌ک ، تورک قبیله‌لرینك لسانلری‌ده ادبیاتلری‌ده احیا قیلنور ایدی . تورک قبیله‌لری آره‌سنده اسلامیتك انتشارینه‌ده یول آچولور ایدی . میسیونرلرك فساد‌لرینی‌ده فتنه‌لرینی‌ده باغلامق البته ممکن اولور ایدی .

٩٤) کاشغار هم چین مسلمانلرینی دینی هم اجتماعی خسته‌لکدن آزاد ایتمک اوچون ، تورکیه هم روسیه مسلمانلری طرفندن معلم معلمه‌لر طبیب طبیبه‌لر کوندوره طورمق شو کون البته ضرور در . تورکیه حکومتینه‌ده روسیه مسلمانلرینه‌ده دینیه نظارتینه‌ده البته ضرور در .

سزك بزم شو مهم وظیفه‌لرمزی غرب جمعیتلری غرب میسیونرلری شو کون کامل جدیتله هر طرف‌ده ایفا ایدیورلر .

اهل اسلامك اتحادینه
دائر ماده‌لر

٩٥) مقدس مأدی بر حرم الاهی اولمق صفتیله کعبه ، معنوی بویوک بر قوت اولمق شرفیله اسلامیت ، کلی بر شریعت قوتلی بر حبل متین اولمق برکه‌سیله قران کریم — شو بویوک مقدس اوچ قوت — بوتون یر یوزینك مسلمانلرینی ربط ایتوب . بوتون مسلمانلری بر عائله کبی توحید ایدر .

٩٦) بوتون اسلامیت بر امتدر . اسلام — بوتون اهل اسلامك قلبلرینی توحید ایدر ، تألیف ایدر . اسلامیت‌ده مذاهب مختلف اولا بیلور . اسلامیت مبدأ وجودی — موجدی توحید ایدر ایسه‌ده ، فکرلرك مبدألرینی توحید

ایتمز . اسلامیت‌ده یالگز قلب برلگی معتبر در . افکار ـ نه قدر مختلف اولور ایسه‌ده ، اولور . قلب برلگی اسلامك اك بویوک اساسیدر .

٩٧) مقدس بر قبله جهتینه ، مسجد حرام شطرینه توجه ایتوچی بوتون مذاهب ـ اسلامیت مستویه‌سنده طوپلانوب ، قلب برلگی قوتیله مشترک بر مقصد جهتینه یونه‌لور .

٩٨) اسلام ملتلری ـ آنالری امهات المؤمنین ، آتالری شارع حکیم محمد علیه الصلاة والسلام حضرتلری اولمق شرفیله ، بیت الله ایچنده بیت الله حولنده طوپلانمش بویوک بر عائله در .

النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم وازواجه امهاتهم .

٩٩) دین قارندشلگی قان قارندشلگی قدر یا خود دها زیاده معتبر در .

قل ان کان آباؤکم ـ آیت کریمه‌سی ـ سورة التوبه‌ده‌گی آیت کریمه بوڭا شاهد در .

١٠٠) بویوک عائله اعضالرینك متقابل حقوقلری حرمتلری قان قارندشلرینك حقوقلری قدر یا خود دها زیاده معتبر اولوب ؛ قران کریم او بویوک عائله‌ده عادل بر امام اولمق قوتیله امامت محرابنده ریاست منبرنده قائمدر .

١٠١) بویله مفید معقول هم قوتلی اتحاد ـ عالم اسلامیت‌ده بولونمق البته لازمدر . وار ایدی . وار در . شوکون بر تقدیر یوق ایسه ، بوندن صوڭ البته بولونور .

١٠٢) بویله بر اتحاد جهانگیرلک اوچون توگل ، باشقه ملتلری تسخیر اوچون‌ده توگل ، بلکه اسلام ملتلرینك مصلحتلری اوچون ، اسارتدن نجاتلری اوچوندر . بوڭا کوره ،

١٠٣) بوتون انسانلرك بوتون ملتلرك بوتون دینلرك بلکه بوتون صنفلرك همه حقوقلرینی همه حرمتلرینی هر جهتله هر یرده هر وقت قبول ایتوب ، تصدیق ایتوب ؛ بز یوزینك همه مسلمانلرینی اتحاد لوالرینه دعوت ایدرز .

مدنی ملتلرك هر برینه‌ده، قوتلی دولتلرك هر برینه‌ده، اجتماعی پارتیه‌لرك رهبرلرینه‌ده، شو کونگی قومونیستلرك بویوکلرینه‌ده شو دعوتمزی، حریت لسانیله جسارت قلبیله، عرض ایدرز.

بوتون دنیا پرولەتاریەسی برلەشوب، استیلا یوللرنده حرکت ایده بیلور ایسه، بوتون یر یوزینك مسلمانلری‌ده برلەشوب، نجات یوللرنده البته حرکت ایده بیلور. اسلامیتك هم‌ده شرقك مصلحتلرینه سبب اولاجق اتحاد اسلام مسئله‌سی تأمین قیلنمادقچه، یر یوزنده عمومی انقلاب دعوالری بوش برلاف اولوب قالور.

۱۰٤) برلەشگز بوتون یرك اسلاملری!

۱۰٥) واعتصموا بحبل الله جمیعاً ولا تفرقوا.

۱۰٦) اسلام ملتلرینك همه‌سی اسلام لوالرینك کوله‌گه‌لرینه طوپلانور ایسه‌ده، اسلامیت جامعه‌سی بوتون اسلام ملتلرینی برلەشدرەچك اولور ایسه‌ده، اسلام ملتلرینك اسلام مملکتلرینك هر بری مستقل اولا بیلور؛ اسلام جامعه‌سی ملتلرك همه‌سیله دوست اولا بیلور؛ باشقه ملتلرك دولتلرنده جمهوریتلرنده مسلمانلرك هر بری اعضا اولا بیلور.

۱۰۷) باکو کبی تاشکند کبی مهم مرکزلرك برنده روسیه مسلمانلرینك ندوه‌سی شو یاقین آیلرك برنده دعوت قیلنور. سیاست مسئله‌لرینه شرق مسئله‌لرینه عائد شو کونگی حرکتلرده عمومی بر پلان ترتیب قیلنور. اسلام ملتلرینك هر برینك شو کونگی وظیفه لری‌ده آچیق تعیین قیلنور.

خلافت اسلامیه مسئله‌سی.

۱۰۸) خلافت: بوتون جامعهٔ اسلامیه‌ده بر، سیاسی، دنیوی، اك بویوك بر ریاست عمومیه‌در. دولتك عزتینه، ملتك مصلحتلرینه، وطنك مملکتك

عمرانینه نظر ایدر ، شریعتك هم قانونلرك همه حکملرینی تنفیذ ایتوب ، امتك عدالتك دوامینه خدمت ایدر .

١٠٩) خلافت : فردك ریاستی توگل . فردك استبدادی ، فردك مونارخلگی توگل ، بلکه امتك ریاستیدر ، امتك استقلالیدر . خلافت ـ استیلا دولتی توگل فتوحات دولتی توگل ، بلکه اسلامیتی حافظ ، مسلمانلرك صلاحلرینه استیقلاللرینه ناظر دولتدر .

١١٠) بویله بر ریاست قوتك شوکتك اهلیتك وجودینه توقف ایدر ؛ فردلرك قبیله‌لرك خصوصیتلرینه هیچ بر صورتله البته باغلانماز . بوڭا کوره ،

١١١) خلافت اسلامیه‌ده قریشیلك ابدی اولمق اوزه البته شرط اولماز ؛ شرط توگلدر .

اسلامیتك اولگی عصرلرنده قریشك قوتینه کوره ، عصبیتنه کوره ، قریشك هر جهتله اهلیتنه کوره ، خلافت او وقت قریشیلرك حقی ایدی .

١١٢) بویله بویوک بر شرف ـ خلافت اسلامیه شرفی ـ شو کون اسلام دولتلرینك اك بویوگینه ، مکه مدینه مسجد اقصی صاحبی تورکیه دولتینه ، شو کونگی محاربه جبهه‌لرنده خصوصاً چاناق قلعه سینك محافظه سنده بویوک قوتی ، همده سیاست میدانلرنده بویوک اهلیتی آچیق اثبات قیلنمش تورکیه ملتینه یالگز تورکیه دولت علیه‌سینه شو کون تسلیم قیلنه بیلور . بوڭا کوره ،

١١٣) بوتون اهل اسلامك قلبلرینه عقیده لرینه ترجمان هم لسان اولمق صفتیله ، روسیه مسلمانلری ، عالملر شوراسی ، اوفا ندوه‌سی خلافت اسلامیه حقوقلرینی شو کونگی تورکیه دولتینه شو کونگی قوه‌ملیه رهبرلرینه تماملیه تسلیم ایدر ، اعتراف ایدر .

١١٤) بویوک ملت مجلسی النده تورکیه حکومتی النده تورکیه سلطانی النده خلافت اسلامیه حقوقی شو کون مقدس بر حقوقدر . مقدس خلافتی هر نوع تعدیدن اولا بیله‌چک هر احتمالدن حمایه ایتمک بوتون مسلمانلرك شو کون بویوک وظیفه‌لریدر ، قطعی بر فریضه‌لریدر . بوڭا کوره‌ده ،

١١٥) شو کونگی آنتانته معاهدسی وەرسای سەور معاهدەلری بوتون انسانیت دنیاسینه، خصوصاً بر یوزینك همه مسلمانلرینه بویوک بر تحقیر اولمق جهتیلەده، روسیه مسلمانلری معاهده شروطلرینه بویوک بر نفرتله اعتراض ایدر.

١١٦) تورکلرك شو کونگی حرکت ملیەلرینی، اسلامیت یولنده شرق نجاتی یولنده سعیلرینی روسیه مسلمانلری تصویت ایدر، تحسین ایدر.

١١٧) طلب قیلنەچق اعانەلرك هر برینه هر نوعینه روسیه مسلمانلری بوندن صوك البته عجله ایدر.

١١٨) تورکیه مشیخت اسلامیەسی مخصوص بر هیئت فقهیه معرفتیله شو کتابك تدوین شریعت فصلنده بیان قیلنمش اصول اوزرنده، شریعت اسلامیه مجلسی تدوین ایتوب، دولتك قانونلرینه ملتك حیات اجتماعیه حیات اقتصادیەلرینه اساس ایدر. بوتون بر یوزینك مسلمانلرینەده نشر ایتوب، تبلیغ ایتوب؛ اهل اسلامك قلبلرینه نفوذ ایدر؛ اهل اسلامك احتراملرینی محبتلرینی تأمین ایدر. خلافت اسلامیه قدسیتیده، بوتون اهل اسلام قلبنده خلافتك حرمتی ده یالگز شو تدبیر برکەسنده تأمین قیلنور.

١١٩) تورکیه حکومتی همه اهل اسلامك اشتراکیله اعانەسیله ایکی حرمی ـ کعبه، مسجد حرام، مکه، مشاعر مقدسه، مدینه، روضهٔ سعادتی غایت بویوک حرمتلرینه قدسیتلرینه تمام مناسب بر درجەده تعمیر ایدر. تیمور یوللرینیده تمام تأمین ایتوب، بادیه بدویلرینك وحشتلرینیده تمام قطع ایدر.

١٢٠) بیت الله هر نمازده همه اهل اسلامك قبلەسیدر. هر حج ده بوتون اهل اسلامك مرجعیدر، مقدس مرکزیدر. شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك غایت بویوک تدبیریله فرض قیلنمش حج موسملری اهل اسلامك دینی ادبی اقتصادی اجتماعی سیاسی حاللرینی اصلاح وظیفەلرنده غایت قوتلی غایت حکمتلی بر وسیلەدر. عالم اسلامیتك شو کونگی رادیئوتلەغرافی ـ کعبەدر، عرفات منا اجتماعلرینك خطبەلریدر. بوڭا کوره،

١٢١) حج يوللرينى تمام تسهيل ايتمك، حاجيلرك راحتلرينى حر- متلرينى تمام تأمين ايتمك، عبادتلرك بويوك حرمتلرينى محافظه ملاحظه‌سيله حج مناسكنه انتظام ويرمك، هر موسم اوچون مخصوص بر نظام ترتيب ايتمك البته ضروردر.

توركيه حكومتى- بويوك ملت مجلسى هم دينى هم سياسى شو بويوك وظيفه- لرينى كمال اهتماماله ايفا ايدرلر. انشاء الله.

١٢٢) شو كون بر يوزنده مدنيت دنياسنده عدالت اقتصاديه يوقدر. اقليت هر يرده هر وقت سفاهت مفرطه ايچنده؛ اكثريت هر وقت هر يرده مدهش سفالت جهنملرنده عمر ايدر. شو كون مدنيت دنياسى احوال اقتصاديه احوال اجتماعيه جهتيله بويوك بحرانلر ايچنده، بويوك انقلابلر عرفه‌سنده در. اسلام ملتلرينك‌ده اكثريتى پروله‌تاريدر. مهدندن قبرينه قدر سفالت ايچنده كون كورور. غير مطلوب شويله احوالك سببلرى البته طبيعى توگل، بلكه اجتماعيدر. شو حاللرى‌ده بوتون سببلرينى‌ده رفع ايتمك البته ممكندر، البته مطلوبدر. آنارشيستلر، اجتماعى اشتراكى پارتيه‌لر ــ شويله احوالك هر برينى اسكى شريعتلره‌ده اسناد ايتوب؛ اولگى اسكى شريعتلرك هر برينى بلا استثنا رفع ايتمك هواسيله ابطال ايتمك هوسيله سعى ايدرلر. غايت بويوك اهميتلى شو احوال حضورنده لاقيد قالوب، راضى اولوب سكوتلرينه اسلام رهبرلرينك عذرلرى يوق ايسه‌ده، عقيده‌لرينه كوره سفيل خلقك ضرو- رتلرينه كوره حركتلرنده پارتيه آدملرى البته معذوردر. شريعت اسلاميه حمله‌سى اسلام اصوللرينه موافق تدبير آرامق زحمتلرينى شو كون التزام ايتمز- لرسه، باشقه منبعلردن تدبير آرامق حركتلرنده اسلام عمله‌سى‌ده اسلام پروله‌تاريه‌سى‌ده يارين البته معذور اولور؛ قران كريم شريعتى يرينه ــ قاپيتال توراتى يا خود آنارشى انجيللرى قائم اولور.

KUT

بوڭا كوره، عمله‌لرك حقوقلرینی حرمتلرینی راحتلرینی اسلام اصوللرینه موافق تدابیر قوتیله تأمین بولنده؛ بویوك ملت مجلسینك مشیخت اسلامیه‌سی هیئت عدلیه‌سی اسلام مملكتلرینك هیئت فقهیه‌لری اسلام قانونلرینی تدوین ایتوب؛ خلافت اسلامیه هر خصوصده صدیق فاروق حضرتلرینك سیاستلرینه سنتلرینه اقتدا ایدر. — او وقت خلافت اولور، خلافت اسلامیه مدنیت نمونه‌سی اولور؛ قران كریم حرمتی، اسلام محبتی او وقت بوتون انسانلرك قلبلرینه نفوذ ایدر، رسوخ بولور.

* * *

محاربه حاللرینه دائر ماده‌لر

۱۲۳) باشقه‌لرك یرلرینیماللرینی آلمق ، یا خود رقبه‌لرینی تسخیر ایتمک اوچون استیلا محاربه‌لری انسانلرك طبیعتلرنده هر نه قدر وار ایسه‌ده ، انسانیت نظرنده‌ده اسلامیت نظرنده‌ده جائز توگلدر ، هیچ بر وقت جائز اولماز. لکن هجوم صورتلرنده دفاع محاربه‌لری ، طوتقونلق بلیه‌لرنده نجات محاربه‌لری ـ باشقه‌بر چاره یوقلق ضرورتینه کوره ـ مشروع اولور ، بلکه فرض اولور. حرب دهشتلرینك حرب ضررلرینك اسارت ضررلرندن اسارت ذلتلرندن هر حالده اهون اولمق جهتیله . بوگا کوره ،

۱۲٤) شوکونگی ایمپه‌ریالیزم محاربه‌لرینه روسیه مسلمانلری اعتراض ایدرلر ایسه‌ده ، شرقك نجات محاربه‌لرینی استقلال محاربه‌لرینی روسیه مسلمانلری مشروع اعلان ایدر ، بلکه فرض حساب ایدر .

۱۲۵) شرق خلقینه اسلام ملتلرینه استقلال حقوقلری تمام بالفعل تأمین قیلنمادقچه ، جهادك مشروعیتی جهادك فرضلغی هیچ بر صورتله ساقط اولماز ، هیچ بر وقت ساقط اولماز .

اهل اسلامك عقیده‌سی ـ شو در . قران کریمك نصوص کریمه‌سیله محکم اولوب ، ثابت اولمش حقیقت‌ده شو در .

۱۲٦) قران کریم‌ده شریعت اسلامیه‌ده الك ابتدا ـ دشمنلرك اذالرینه

صبر ایتمک، تحمل ایتمک امرلری نازل اولور ایدی. صوکره مقابله فرمانلری‌ده نازل اولدی. لکن صبر آیت کریمه‌لر ینی نسخ یولیله توکل ایدی.

مقابله فرمانلری آره‌سنده اك اول: « اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا وان الله علی نصرهم لقدیر ـ الذین اخرجوا من دیارهم بغیر حق الا ان یقولوا ربنا الله. » آیت کریمه‌سی حج سوره‌سنده نازل اولدی.

مقابله جوازینك بر سببی شو آیت کریمه‌ده آچیق بیان قیلندی: توحیدی حق دیانتی قبوللرینه کوره، یرلرندن یورتلرندن اخراج قیلنمق ظلمی مقابله جوازینه سبب اولدی.

للذین یقاتلون جمله‌سینك صله‌سنده مجهول بنیه‌سینك دلالتینه کوره، آیت کریمه‌ده معلوم بنیه‌سی‌ده یالگز مقابله صورتلرینه محمول اولور. شو آیت کریمه‌ده اذن فعلی اباحه معناسنده اولا بیلور؛ یا خود فأذنوا بحرب من الله کبی اعلان معناسنده اولا بیلور. لکن « بانهم ظلموا » ـ « الذین اخرجوا من دیارهم بغیر حق » جمله‌لرینك افاده‌لرینه کوره، البته یالگز مقابله صورتلرینه مدافعه دقیقه‌لرینه مخصوصدر.

« وقاتلوا فی سبیل الله الذین یقاتلونکم. ولا تعتدوا. ان الله لا یحب المعتدین. » آیت کریمه‌سی، البقره سوره‌سنده.

آیة السیف ـ سیف آیت کریمه‌سی بالاتفاق شو آیت کریمه در. بوراده یالگز دفاع محاربه‌سی مأمور هم مشروع اولوب؛ اعتدا ـ یعنی محاربه باشلامق مؤکد طریقله نهی قیلنمشدر.

شو معنی قرآن کریم‌ده متعدد آیت کریمه‌لرده متنوع سیاق اوزرنده وقت وقت نازل اولور ایدی؛ همه آیت کریمه‌لرده مقصد همان بر اولور ایدی:

بادیلره، هجوم ایتوچیلره، تعدی ایتوچیلره مقابله ایتمک ــ مقاتللره مقاتله ایتمک مقابله ایتمک.

یالگز شو قدر در. حتی براءة سورهسی‌ده ــ براءة آیت کریمه‌لری‌ده ــ عنادلرنده، ظلملرنده اذالرنده مفرط عرب مشرکلرینه خاص اولمق اوزره نازل اولدی.

براءة من الله ورسوله الی الذین عاهدتم من المشرکین.

وقاتلوا المشرکین کافة کما یقاتلونکم کافة. واعلموا ان الله مع المتقین.

جهادك ینه بر سببی شو آیت کریمه‌لرده، سیف آیت کریمه‌لرنده تمام آچیق بر صراحتله بیان قیلندی: دشمنلرك هجوملری تعدیلری اعتدالری مقابله جوازینه، بلکه مقابله وجوبینه سبب اولور. دشمنلرك هجوملری اعتدالری دقیقه‌لرنده مقابله ایتمك مدافعه ایتمك ضرورت حکمیله البته مشروعدر. بلکه دها زیاده ضررلردن قوتولمق ضروریتله فرض اولور، فرضدر.

« ومالکم لاتقاتلون فی سبیل الله والمستضعفین من الرجال والنساءوالولدان.» نسا سورهسنده.

اسیرلری اسارتدن تخلیص ایتمك اوچون شو آیت کریمه‌ده قتال ایجاب قیلنمشدر. شو آیت کریمه مؤمنلرك مکه‌ده اوزلرینك قارنداشلری جوارنده قارنداشلری النده اسیرلکی حقنده ایندی، مکه‌ده‌گی اوکونگی اسیرلگی ــ شو کونگی مؤمنلرك شو کونگی اسارتلرندن زیاده توگل ایدی. یاخود مؤمنلرك شو کونگی اسارتلری مکه مؤمنلرینك اوکونگی‌اسارتلرندن البته دون‌توگلدر. بوکا کوره، شو کونگی نجات محاربه‌لری البته مشروعدر، البته مطلوبدر، بوتون مؤمنلره فرضدر.

« فان اعتزلوکم فلم یقاتلوکم والقوا الیکم السلم فما جعل الله لکم علیهم سبیلا » نسا سورهسنده، منافقلر حقنده.

سلام جهتلرینه میل ایتوب ، اعتزال ایدرلر ایسه ، یعنی محاربه کونلرنده بیطرف قالور ایسه ، مقاتله‌لری هیچ بر صورتله جائز اولماز ، عداوتلری هر نه‌قدر معلوم اولور ایسه‌ده . اعتزال مقاتله جوازینی منع ایدر ؛ بیطرف دولت اوزرینه هجوم جائز اولماز ؛ بیطرف خلق اوزرینه‌ده هجوم ایتمك ، قران کریم نصوصلرینه کوره ، هیچ بر صورتله جائز اولماز . امن خصوصلرنده : سلام وظیفه‌لرنده ، صلح حقوقلرنده اسلامیتك ثباتینه اسلامك علویتنه غایت گوزل ، غایت آچیق شاهددر شو آیت کریمه .

«وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر الا علی قوم بینکم وبینهم میثاق.»

آیت کریمه‌سی الانفال سوره‌سینك اخیرنده .

مظلوملکدن اسیرلکدن قورتولمق خصوصلرنده دین قارنداشی مراجعت ایتوب نصرت طلب ایدرایسه ، نصرت ویرمك یاردم ایتمك ، شو آیت کریمه امرینه کوره ، البته‌فرض اولور ، واجب اولور .

محاربه دهشتلری انقلاب طوفانلری ایچنده ، قوتلی غالب دشمنلری آره‌سنده یالکز قالمش تورکلرك اسلام دنیاسینه شو کونگی نسبتلری شو کونگی وضعیتلری نصرت طلب ایتمکدر ،

شو کونگی حرکت ملیه‌لرنده تورکلره تورک عسکرلرینه اسلام عسکرینه نصرت ایتمک ، ممکن یوللرك هر بریله یاردم ایتمک بوتون بر یوزی مسلمانلرینك شو کون فرض وظیفه لریدر . شو کتابك (١١٦-١١٧) ماده‌لرینك سندی شودر .

جهادك قتالك اوچنجی سببی‌ده شودر : یعنی : مظلوملرك نصرت طلبلریدر . مظلوم یاخود ضعیف بر اسیر نصرت طلب ایدر ایسه ، نصرت واجب اولور ، قتال جائز اولور .

۱۲۷) میثاق حقوقلری عهد حقوقلری حقوقلرك هر برندن اوستوندر .

میثاق حقوقلرینك عهد حقوقلرینك هر بر حقوقدن مقدملگی هر بر حقوقدن اوستونلگی جهتیله "الاعلى قوم بینکم وبینهم میثاق" استثناشی قرآن کریمده نازل اولدی .

دین حقوقلرندنده قارندشلك حقوقلرندنده میثاق حقوقلری عهد حقوقلری قرآن کریم حکمنده اوستوندر . دین حقوقیله میثاق حقوقلری تعارض ایدر ایسه ، استثنا حکمیله میثاق حقوقلری تقدیم قیلنور .

نه قدر بویوک بر رعایه نه قدر بویوک بر امانت! هیچ بر دینده ، هیچ بر سیاستده بولونماز بر علویت ، بر حقانیت! دین حقوقلرندنده قارندشلك حقوقلرندنده میثاق حقوقلری عهد حقوقلری قرآن کریم حکمنده اوستوندر .

سیاسی امورلرده بویله بویوک بر امانت هیچ بر دین ده هیچ بر دولتده یوق ایدی ، یوقدر .

اسلام اساسینه ، حقلق اساسینه ، قوت اساسینه بنا قیلنمش بنا قیلنه‌چق هر بر دولت البته شویله اولور .

وان جنحوا للسلم فاجنح لها . وتوکل على الله

محاربه ضررلرینی ممکن یوللرك هر بریله دفع ایتمك وظیفه‌سی حقنده غایت حکمتلی غایت جزالتلی بر فرمان الاهیدر . یعنی : سلام جهتلرینه دشمنلرك میل ایدر ایسه ، سن ده البته سلام جهتلرینه عجله ایت ؛ ممکن یوللرك معقول چاره لرك هر بریله محاربه یوللرینی البته قطع ایت .

سلام جهتلرینه میل دشمن طرفندن حس قیلنور ایسه ، قبول ایتمك واجب اولور . مقصود - سلام یولیله صلح یولیله حاصل اولور ایسه ، اولا بیلور ایسه محاربه البته حرام اولور .

۱۲۸) تلاوت قیلنمش شو آیت کریمه‌لرك افاده‌لرینه کوره ، قطعی حکملرینه کوره ، اسلام امن مؤبد صلح مؤبد دینیدر . محاربه ـ یالگز ضرورت دقیقه‌لرنده یالگز الزام صورتلرنده التزام قیلنوب ، مشروع اولور .

ان الدین عندالله الاسلام آیت کریمه‌سینك ده‌لغوی معناسی شودر . اسلام سلام یوللرینه دخول ایتمک ، سلام مستویه‌سنده ثابت قالمق معناسنده‌در. اسلم دخل فی‌السلام دیمک اولور .

" یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی‌السلم کافه » آیت کریمه‌سی‌ده شو معنی‌ده غایت آچیق بر عبارتدر . هم عموم هم استغراق صیغه‌لری‌ده شو آیت کریمه‌ده قطعیدر محکمدر .

۱۲۹) قرآن کریم‌ده سلام آیت کریمه‌لرینك هیچ بری ، جهاد آیت کریمه‌لرینك سیف آیت کریمه‌لرینك هیچ بریله نسخ قیلنمادی .

جهاد آیت کریمه‌لرندن سیف آیت کریمه‌لرندن صوك مدینه‌ده سلام آیت کریمه‌لری نازل اولوب ، سلام آیت کریمه‌لری قرآن کریم ده محکم اولوب قالدی . سیف آیت کریمه‌لری‌ده ، سلام آیت کریمه‌لری‌ده قرآن کریم‌ده منسوخ اولمادی ؛ هر بری محکمدر .

قرآن کریم ده " واعدوالهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخیل » آیت کریمه‌سی ده محکمدر . بوکا کوره ،

۱۳۰) بر یوزنده دولت اسلامیه ایکی اساس اوزرینه ، بری سلام عمومی اساسی ، ینه بری قوت مطلقه اساسی اوزرنده قائم اولور .

قوتی یوق ، یاخود قوتی ناقص دولت ـ عمومی سلامی محافظه اقتدارینه مالك اولماز . هر زمانك همه قوتلرینی مالك خلق ، مالك دولت ، یالگز بویله بر دولت عمومی سلامی محافظه حقوقلرینه محافظه اقتدارینه مالك اولا بیلور . مالك اولور .

هر دولت‌ده قوت مطلقه وجودی ضروریدر . دولت اسلامیه‌ده‌ده قوت البته ضروری اولور . لکن دولت اسلامیه‌ده قوت - هجوم اوچون توگل ، استیلا حرصلری اوچون‌ده توگل . بلکه حقیقتی هم‌ده حقوقلری هم‌ده حیات ضرورتلرینی محافظه اوچوندر . دشمنلرك هجوملرندن استیلالرندن صاقلاعق اوچوندر . " ترهبون به عدوالله وعدوکم » تکمله‌سی‌ده بوگا آچیق دلالت ایدر .

شو فصلك صحیفه لرنده تلاوت قیلنمش آیت کریمه لرك افاده‌لری (۱۲۳-۱۳۰) ماده‌لرمزی آچیق اثبات ایتدی . بوگا کوره .

۱۳۱) جهانگیرلک محاربه‌لری، فتوحات محاربه‌لری، ایمپه‌ریالیزم محاربه لری جائز اولماز ایسه‌ده ؛ لکن نجات محاربه‌لری دفاع محاربه‌لری ضرورت حکمیله مشروع اولور ،

۱۳۲) اسلامیتك‌ده شرقك‌ده نجاتلری یوللرنده تورکلرك شو کونگی محاربه‌لری مشروعدر ، مطلوبدر ، ضروردر .

۱۳۳) بوتون بر یوزی مسلمانلرینك‌ده تورکلره اسلام عسکرینه نصرتلری ده هر جهتله اعانه‌لری‌ده البته لازمدر ، مطلوبدر .

۱۳٤) عهد حقوقلری قرآن کریم‌ده شریعت اسلامیه‌ده هر حقوقدن زیاده ، حتی دین قارنداشلگی حقوقلرندن‌ده زیاده معتبردر .

الا وید المسلمین علی من سواهم واحدة ، ویسعی بذمتهم ادناهم . سنت قطعیه‌سینگ افاده‌سینه کوره ، آگ ادنی مؤمنگ عهدی‌ده امانی‌ده لازمدر . حکومت او فردگ عهدینی هیچ بر صورتله نقض ایته آلماز . بر فردگ عهدی بر فردگ تأمینی هر خصوص‌ده هر وقت‌ده معتبر اولور . ویسعی بذمتهم ادناهم جمله نبویه‌سینگ افاده‌سی شودر .

الانفال سوره‌سینگ اخیرنده " وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر الا علی قوم بینکم وبینهم میثاق " آیت کریمه‌سنده‌گی استیثنا جمله‌سینگ افاده‌سینه

كوره ، عهد حقوقلری دین قارنداشلگی حقوقلرندن زیاده معتبردر . تعارض صورتلرنده عهد حقوقلرینڭ رعایه‌سی استثنا جمله‌سیله ایجاب قیلنمشدر .

نه‌قدر بویوك بر رعایه ، نه قدر بویوك بر امانت ، هیچ بر دین‌ده ، هیچ بر سیاست‌ده بولونماز بر علویت ، بر حقانیت !

معاهدلرڭ اوزلری عهد حقوقلرینه خیانت ایتمزلر ایسه ، عهدلرینی نقض ایتمزلر ایسه ، اهل اسلام عهد حقوقلرینی دین حقوقلرندن‌ده زیاده اولمق اوزره هر وقت اعتبار ایدر .

« فما استقاموا لکم فاستقیموا لهم » آیت کریمه‌سینڭ‌ده فرمانی شودر .

عهد حقوقلری دیمک - بر وقت دشمن اولوب‌ده ، صوڭره یا ضرورت قوتیله یاخود مصلحت ملاحظه‌سیله عهد ایتمش مشرك معاهدڭ حقوقلری دیمکدر .

بوقسه ، عموم انسانلرڭ انسان اولمق شرفیله حقوقلری حرمتلری حریتلری حقنده اهل اسلامڭ عقیده قطعیه‌سی شو کتابڭ اوچنچی ماده‌سنده بیان قیلندی .

انسانلرڭ حقوقلرینڭ حرمتلرینڭ عصمتی قیمتی ذاتیدر . عهد اولسه‌ده اولماسه‌ده ، هر انسانڭ هر ملتڭ هر حقی هر حرمتی هر یرده هر وقت هر خصوص‌ده معصومدر .

ان الدین عندالله الاسلام - یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی السلم کافه کبی آیت کریمه‌لرڭ افاده‌لری ارشادلری شودر .

بر آدم سلام ویرور ایسه ، سلم القا ایدر ایسه ، ایمان حقوقلرینی امن حقوقلرینی البته حائز اولور .

ولاتقولوا لمن القی الیکم السلام لست مومناً آیت کریمه‌سی اوچ قراءت جهتیله اوچ آیت حکمنده‌اولوب ؛ سلام ویروجی ، سلم القا ایتوجی آدمك

ایمان حقوقلرینی امن حقوقلرینی حائزلگینه البته شاهد اولابیلور ، البته شاهد اولور .

یعنی : امن حقوقلری اسلامیت نظرنده یالکز عهد حکمیله توگل، بلکه سلام ویرمك بر کەسیلەده تأمین قیلنور .

خقوق خصوصلرنده اسلامیتك ثباتی اعتناسی شوقدر قوتلیدر .

« واذا قال الرجل لرجل لاتخف فقد امنه . واذاقال مترس فقد امنه . فان الله یعلم الالسنه . » لاتخف کبی ، خوف ایتمه کبی ، مترس کبی خطابلرك بریله امن حقوقلری عهد حقوقلری ثابت اولور .

دشمنلگی سبقت ایتوبده عاقبت عهد ایتمش بر آدمك بر قومك خیانتی غدری، علامتلرك بریله قرینەلرك دلالتیله ، محتمل اولور ایسه ، شو تقدیردەده غدر یولیله اوزینك عهدینی نقض ایتمك اهل اسلامك شرفینه عزتینه مناسب اولماز ، جائز اولماز . بلکه اعدام ایتدکدن صوك ، خبر ویردکدن صوك عهدینی نبذ ایتمك مصلحت اولور ایسه ، اسلامیت ادبنه مناسب اولور .

«واما تخافن من قوم خیانة فانبذالیهم علی سواء . ان الله لایحب الخائنین . »

خیانتلری محتمل اولور ایسه ، اعلام ایتوب ، خبر ویروب ، عهدکی ترك ایدر ایسەك ، ایت دیمکدر .

١٣٥) عهد حقوقلری معاهدلرك یالکز اوزلرینه محصور قالمایوب ؛ بلکه معاهدلره بوجه من الوجوه صلەسی وار بیطرف آدملریده معتدللریده البته شامل اولور .

«فان تولوا فخذوهم واقتلوهم حیث وجدتموهم . ولا تتخذوا منهم ولیاً ولا نصیراً . الاالذین یصلون الی قوم بینکم وبینهم میثاق . » نسا سورەسندەدر .

یعنی : منافق دشمنلرکز صلحدن اعراض ایتوب ، دشمنلکده اصرار ایدرلر ایسه ، حقوقلرینك امنی زائل ، قانلرینکدهماللرینکده عصمتی قالماز ؛

قتللری مشروع اولور . لکن منافق دشمنلرکز سزك معاهدلرکزه التجا ایدرلر ایسه ، یعنی سزکله قتال ایتمه‌یوب ، بلکه بیطرف قالوب ، معاهدلرکز طرفینه میل ایدرلر ایسه ، قتاللری جائز اولماز ؛ معاهدلرکز کبی همه حقوقلری معصوم اولور .

یعنی : عهد حقوقلری یالکز معاهدلره توکل ، بلکه مجاورلرینه‌ده معاهدلرك دوستلرینه‌ده سرایت ایدر .

١٣٦) معاهدك حکمی هر خصوص‌ده ، حتی دم خصوصلرنده‌ده مومنك حکمی کبیدر .

وماکان لمؤمن ان یقتل مومناً خطاً فتحریر رقبة مومنة ودیة مسلمة الی اهله الاان یصدقوا . فان کان من قوم عدو لکم وهو مومن فتحریر رقبةٍ مومنة . و ان کان من قوم بینکم وبینهم میثاق فدیة مسلمة الی اهله وتحریر رقبة مومنة . فمن لم یجد فصیام شهرین متتابعین توبة من الله . وکان الله علیماً حکیماً » .

شو آیت کریمه‌ده اوچ جمله‌ده غایت آچیق بیانك افاده‌لرینه کوره ، یهودی نصرانی مشرك معاهدك قانی هر حقوق‌ده مؤمنك قانی کبیدر . حرمتی عصمتی دشمن مؤمنك قانندن زیاده‌در ، دشمن قومك مؤمنی خطاً قتل قیلنور ایسه مؤمن رقبه آزاد ایتمك واجب اولور ، دیت واجب اولماز . دوست مؤمن قتل قیلنور ایسه ، رقبه آزاد ایتمك واجب اولور ، دیت تسلیم ایتمك واجب اولور ؛ لکن مقتولك اولیاسی اسقاط ایدر ایسه ، دیت ساقط اولور : اما معاهد خطاً قتل قیلنور ایسه ، دیت واجب اولور ، ساقط اولماز ، رقبه آزاد ایتمك واجب اولور ؛ عاجز قالور ایسه ، ایکی آی کفارتی‌ده واجب اولور ،

عهدك قوتی شریعت اسلامیه‌ده شو قدر شدیددر .

١٣٧) یوقاری‌ده تلاوت قیلنمش «والذین آمنوا ولم یهاجروا مالکم من ولایتهم من شیٔ حتی یهاجروا فی سبیل الله. وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر الاعلی قوم بینکم وبینهم میثاق. » آیت کریمه‌سنده‌گی غایت اهمیتلی استثنا مناسبتیله عهد حقوقلرینی بیان ایتدك : بوراده بیانی هم حلی مطلوب بر مسئله، دیمك ممکن، دها زیاده اهمیتلی بر مسئله‌واردر .

انکلیز دولتی انکلیز ملتی شوکون تورکیه دولتینه تورکیه ملتینه محاربدر . تورکیه حکومتی شوکون‌ده نصرت‌طلب ایتوب هندوستان مسلمانلرینه مراجعت ایدر ایسه ، نصرت ویرمك یاردم ایتمك هندوستان مسلمانلرینه واجب اولورمی ؟ یاخود هندوستان خلقیله انکلیز دولتی آره‌سنده عهدك میثاقك وجودینه کوره ، آیت کریمه‌ده‌گی استثنا حکمیله ، هندوستان مسلمانلرینك یاردم ویرمکدن امتناعلری‌ده شو گون جائز اولورمی ؟

رومانف دورنده روسیه حکومتی تورکیه دولتینه اسلام مملکتلرینه محارب ایدی. بوندن صوکره‌ده شو متجاور ایکی دولت آره‌سنده‌ده محاربه البته ممکندر .

روسیه مسلمانلری دولتك اصیل اعضالریدر . دولتك معاهده‌سی همه اعضالرینی شامل اولمق قوتیله ، عهد حقوقی میثاق قوتی مسلمانلرك ذمه‌سنده‌ده البته قائم اولور . البته قائمدر . بوکا کوره ،

اولکی محاربه‌لرده روسیه مسلمانلرینك حاللری نه‌ایدی ؟ دین فرمانیله عمل ایتوب ، تورکلره او وقت یاردم ایتمك‌می‌بزه واجب ایدی؟ یاخود عهد هم میثاق قوتیله ، نصرتدن امتناع ایتمك جهتی‌ده‌می بزه او وقت جائز ایدی ؟.

فرض ایده‌یك ، بوندن صوك روسیه حکومتی تورکیه دولتینه حرب آچدی.

تورکیه حکومتی اوتقدیرده روسیه مسلمانلریلرندن نصرت طلب ایدرایسه ، بزم حالمز نه‌اولور ؟

بوراده دورت احتمال واردر . ١ : قران کریمك آیت کریمه‌لرینی انکار ایتمك ، ٢ : ایمان ایته طوروب‌ده ، تورکیه دولت اسلامیه‌سی اوزرینه هجوم ایتمك ، روسیه خریستیانلریله برابر تورکیه مسلمانلرینه حرب آچمق . شو ایکی احتمالك هیچ برینه بوندن صوك روسیه مسلمانلری انشاءالله ارتکاب ایتمز ایمانلری‌ده انسانیتلری‌ده شو ایکی جنایتك هر برندن روسیه مسلمانلرینی البته منع ایدر . جسارت مدنیه‌لری‌ده بوندن صوك انشاءالله البته کفایت ایدر ، ٣ : دین حکمیله تورکلره یاردم ایتوب ، دولتك عهدینی بوزمق ، محاربه‌ده اشتراك ایتمه‌مك ، دولت ایچنده بویوك بر اختلال چیقارمق . بویله براحتمال اهل اسلامك هیچ برینه فائده ویرمز . اهل اسلامك امنلرینی خراب ایدر . بویله بر احتمال قائم اولسه‌ایدی ، دولتك اعضاسی اولوب هر یرده هر ملتله راحت راحت یاشامق نعمتلرندن اهل اسلام محروم قالور ایدی . شو احتمالك بویله فنا نتیجه‌لرینی تمام قپامق تدبیریله اولابیلور ، آیت کریمه استثنا جمله‌سی بلاغت اعجازیه شاهدی اولمق اوزره حکمت لسانیله نازل اولمشدر .

دورت احتمالك اك قریبی : دولتك عهدینی میثاقك حقوقلرینی تمامیله رعایه ایتوب ، روس طرفندن‌ده تورك طرفندن‌ده اعتزال ایتوب ، بیطرف قالمق . آیت کریمه سیاقینه کوره ، استثنا جمله‌سینك معناسی‌ده مساقی‌ده افاده‌سی‌ده شویله اولابیلور . چونکه استثنا حکمیله ، بر تقدیر ، نصرت واجب اولماز ایسه‌ده ، لکن مستنصر اوزرینه هجوم جوازی شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك لسان حکمتلرینه البته اسناد قیلنه‌ماز . استثنا افاده ایدر ایسه یالکز بیطرف قالمق قدرینی افاده ایده‌بیلور .

استثنا جمله‌سی حقنده بنم شو بیانم بلکه طوغریدر. طوغری اولور ایسه‌ده. شوکتا بك یوز آلتنجی ماده‌سنده‌گی دعوام اساس جهتیله ثابت اولور. بوندن صوك بیان قیلنه‌جق ماده‌لر دها زیاده‌سیله اثبات ایدر ایضاح ایدر.

١٣٨) بویله مسئله‌لری تمام صراحتله سویله‌مك یازمق وقتی - کونلری ساعتلری دقیقه‌لری ایرشدی، تمام حلول ایتدی. هر حالده اسلام مملکتلرینك اسلام ملتلرینك سیاسی وضعیتلری هر یرده غایت فنادر، سیاست ساحه‌لرنده اهمیتلری‌ده غایت آزدر. بلکه تمام یوقدر.

دولتده امین اعضا اولمق وظیفه‌لریله ایمانلرینك وظیفه‌لرینی گوزل هم معقول صورتده تألیف ابته بیلمک تدبیرلرندن اسلام ملتلرینك اسلام مملکتلرینك هر بری عاجز ایدی، همان عاجزدر.

١٣٩) اسلام ملتلرینك هر بری، مدنی دولتلرك هر برنده تام حقوقلی کامل امانتلی اعضا اولا بیلور. ملت اسلامیه فردلرینك هر بری، نه‌ره‌ده اولور ایسه‌ده، دولتك تام حقوقلی اهلیدر، مملکتك امین بر اوغلیدر. دولتینه خیانت ایتمز، وطنینه ضرر ویرمز. دولتده اعضا اولمق صفتیله برابر، سیاسی بر اهمیت سیاسی اجتماعی بر قدرت کسب ایده بیلور ایسه، کسب ایدر ایسه جامعهٔ اسلامیه ضررینه قورال اولمق ذلتلرندنده البته خلاص اولا بیلور؛ اسلام دولتلرینك ضررینه قورال اولماز، اسلام دشمنلرینك سوادینی‌ده تکثیر ایتمز.

١٤٠) اسلام ملتلرینه اسلام بالالرینه بویله بر وضعیت نصل تأمین قیلنور؟ شو کون بوتون صراحتله سویله‌نوب آچیق صورتده حل قیلنه‌چق مهم مسئله لرکده‌اك مهمی شودر. شو مسئله بوتون اسلامیت دنیاسی اوچونده شو کون اڭ مهم مسئله‌در.

١٤١) هر دولت‌ده هر یرده دولتك وطنك حمایه‌سینه فائده‌سینه اولمق اوزره، اسلام ماتلرینك اسلام بالالرینك سیاسی قوتلری سیاسی اهمتلری تأمین قیلنور ایسه، شو مسئله مطلوب صورت‌ده، هم اسلامیت فائده‌سینه هم دولت هم وطن مصلحتلرینه موافق بر نظام اوزره، البته حل قیلنه بیلور.

بکا قالسه، تدبیر یالگز شودر. هر نه قدر آغر ایسه‌ده طوغری تدبیر شودر. شو کتابك شو صحیفه‌لرك بوتون ماده‌لری شو تدبیرك معقول هم صاغلام اساسلریدر. یاخود او تدبیرك الفباسیدر.

١٤٢) قرآن کریم جمله‌لری، اهل اسلامك یقین هم قطعی اعتقادلرینه کوره، عادی بر جمله اولمایوب، بلکه الاهی سماوی بر جمله‌در. بوکا کوره، قرآن کریم جمله‌لرینك هر بر جهتله هر بر خصوصیتلرینه اعتبار ایتمک، نکته‌لرینك هر برینه تمام دقت ایتمک البته لازم اولور.

مالکم من ولایتهم من شیء جمله‌سیله - مالهم من ولایتکم من شیء جمله‌سینك افاده‌لری معنالری آره‌سنده فرق البته واردر؛ هم‌ده فرقلری البته بویوکدر.

مالکم من ولایتهم من شیء جمله‌سینك معناسی: ایمان ایتوب‌ده هجرت ایتمه‌مش آدملرك ولایتلرندن سزه بر فائده بر نصیب یوقدر. دولتلرنده دار- لرنده محبوسیت جهتیله، اویله آدملرك ذمه‌لرینه هیچ بر وظیفه مترتب اولماز دیمک کبی اولور. لکن اویله آدملرك اوزاری سزدن نصرت طلب ایدر ایسه، نصرت ویرمک سزه واجب اولور. "وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر" آیت کریمه‌سینك افاده‌سی شودر. یعنی سزك ولایتکزدن اویله آدملرك نصیبلری واردر.

ایمان ایتوب‌ده هجرت ایتمه‌مش آدملرك قوتلری بولونور ایسه، اسلام دولتینه ملتینه نسبتله اویله آدملرك ذمه‌لرینه هیچ بر وظیفه مترتب اولماز. لکن عاجز قالوب‌ده نصرت طلب ایدر ایسه، نصرت ویرمک البته واجب اولور. ولایت

اسلامیه‌دن نصیبلری وار دیمکدر . یعنی : قوت سربرلری اوزرنده عزت کرسیلری اوزرنده متمکن اسلام دولتی نصرت طلب ایتمز ، لکن نصرت ویرور . اگرده میثاق قائم توکل ایسه .

انفال آیت کریمه‌سینك معناسی شویله اولور ایسه ، روسیه مسلمانلرینك هندستان مسلمانلرینك سیاسی وضعیتلری حقنده شو آیت کریمه بر بیان اولا بیلورمی ؟ یوق‌می ؟

بر یوزنده‌گی اسلام ملتلرینك اسلام مملکتلرینك سیاسی وضعیتلری حقنده قرآن کریمك حکیمانه بر تدبیری عقللی حکمتلی بر ارشادی وار ایسه ، ایندی قران کریمك تدبیرینی ارشادینی بز شو کون بیان ایدیک .

١٤٣) عهد قرآن کریم حکمنده شریعت اسلامیه نظرنده غایت مؤکد اولمق اوزره ، معتبردر . معاهد طرفندن خیانت یاخود نقض بولونمادقچه ، عهدك هیچ برینی اسلام نقض ایتمز .

فما استقاموا لکم فاستقیموا لهم - واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم . ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها وقد جعلتم الله علیکم کفیلاً . ان الله یعلم ما تفعلون .

١٤٤) لکن اهل اسلامك همه‌سی ذمه خصوصلرنده عهد خصوصلرنده نسبت خصوصلرنده بردر . اسلام دولتلرینك بری یات دولتلرك بریله معاهده ایدر ایسه ، شو معاهده عموم اهل اسلامك معاهده‌سی کبی اولور (؟) معاهد اوزینك عهدینی نقض ایدر ایسه ، همه اهل اسلامك عهدی نقض قیلنمش کبی اولور (؟) معاهد اوزینك عهدینی نقض ایتوب ، اسلام دولتلرینك برینه حرب اعلان ایدر ایسه ، اسلام دولتلرینك هر برینه اهل اسلامك هر برینه حرب اعلان ایتمش کبی اولور . اسلام دولتلرینك برینه دشمن یات بر دولت اسلام دولتلرینك هر برینه همه‌سینه البته دشمن اولور .

ذمةالمسلمين واحدة . الاويد المسلمين على من سواهم واحدة .

شو قطعی حدیثلرك تمام آچیق افادەلرینه کوره ، عموم اهل اسلامك ذمەسی بردر . برینگ ذمەسی نقض قیلنور ایسه ، دیگرینگ ذمەسیده نقض قیلنمش اولور . شو قطعی حدیثك صوك جملەسینك افادەسینه کوره ، همه اهل اسلام بر قولدر . وهم ید علی من سواهم . اسلام دولتلرینك برینه حرب اعلان قیلندیمی ، دشمن هجوم ایتدیمی ، بر قول اولوب مدافعه ایتمك اهل اسلامك همەسینه فرض اولور .

یوز قرق برنجی ماده ایله شو ماده ترکیب قیلنور ایسه ، یوز قرق ایکنچی ماده‌ده‌گی سوالك آچیق بر جوابی چیقار . شو اوچ ماده اعانەسیله اهمیتلی بر مسئله بلکه حل قیلنور .

خاتونلرك حقوقلرینه وظیفەلرینه دائر مادەلر

١٤٥) حکمت الاهیه تدبیریله خاتونلرك رجالك طبیعی حاللری طبیعی وظیفەلری مختلف هم متفاوت خلق قیلنمش ایسه‌ده ، مدنی اجتماعی سیاسی دینی ادبی حقوقلرك هر برینی خاتونلرك هر برینه شریعت اسلامیه تمامیه کاملیله احسان ایتدی . بوکا کوره .

١٤٥) خاتونلر هر حقوقده ارلره مساویدر .

١٤٧) بعض خصوصلرده تفاوت کبی بر حال وار ایسه‌ده ، حقوقده توگل بلکه حظوظده یاخود اجتماعی وضعده تفاوتدر . مثلاً میراث حصەلرنده تفاوت

حظوظ تفاوتیدر . حظوظ انسانلرك اهلیتلرینه کوره‌توگل . بلکه حاجتلرینه کوره اولور . بوکا کوره ، بویله تفاوتلری حقوق تفاوتینه اهلیت تفاوتینه عطف ایتمك البته خطادر .

۱٤۸) لکن حقوقلره وظیفه‌لره خاتونلرك اهلیتلری مسئله‌سنده اك مهم اساس اولمق اوزره ، خاتونلرك حرمتلری عائله قدسیتی عائله انتظامی عائله مصلحتلری اعتبار قیلنور . بوکا کوره ،

۱٤۹) عائله انتظامنه بالالرڭ سلامتلکلرینه تربیه‌لرینه خاتونلرڭ وجودلرینه صحتلرینه حرمتلرینه عصمتلرینه ضرر ویره بیله‌جک وظیفه‌لر ـ دن خدمتلردن هر وقت هر یرده خاتونلر تمام آزاد قالوب ؛ حرمتلرینه لائق تو ـ گل حقوقلرندن‌ده خاتون هر وقت یوقاری قالور .

۱٥۰) بویله تفاوتلری تساویلرینه ضرر ویرمز ، بلکه حرمتلرینی تأکید ایدر . عائله‌لرڭ راحتی سعادتی انتظامی خصوصلرنده ، بالالرڭ تربیه‌لری تأدیبلری خصوصلرنده خاتونلرڭ غایت بویوک اهمیتلری غایت اهمیتلی وظیفه‌لری واردر . فرض ایده‌یک ، شو وظیفه‌لرینڭ برینه یا اکثرینه حقوق سیاسیه‌لرینڭ بری مزاحمت ایده‌چک اولور ایسه ، مصلحت ملاحظه‌سیله اویله حقوق سیاسیه ـ لری ترک قیلنور . ترک ایتمک محرومیت اولماز ، حرمت اولور ، مصلحت اولور .

۱٥۱) هر حالده حقوقلرڭ هر برینه وظیفه‌لرڭده هر برینه مصلحتلرڭ ده هر برینه ارلرڭ هر بری کبی خاتونلرڭ هر بری‌ده اهلدر .

۱٥۲) غایت آغر آنالق وظیفه‌لری غایت اهمیتلی عائله اداره‌سی خاتونلرڭ حقوقلرینه مانع کبی تلقی قیلنماز .

۱٥۳) خاتونلرڭ حقوقلری نه قدر کامل اولور ایسه ، حرمتلری نه‌قدر زیاده اولور ایسه ، هیئت اجتماعیه او قدر قوتلی اولور .

اهلیتیده حقوقلریده کامل خاتونلرڭ والدهلگیده محبوبهلگیده زیاده اولور. برکتلی اولور. حقوقلرڭ بعضلرندن خاتونلرڭ محرومیتلری، خانه جدارلری آراسنده خاتونلرڭ اسارتلری عائله جهتیله فائده اولماز.

١٥٤) لکن اجتماعی وظیفهلرینه اجتماعی اهمیتلرینه ادبی طبیعی وظیفهلرینه سیاسی یا اجتماعی حقوقلری مزاحمت ایدهچک اولور ایسه، اویله حقوقلردن استفادهلری مطلوب اولماز.

١٥٥) عائلهلرڭ نظاملرینه انتظاملرینه بالالرڭ تربیهلرینه خلل ویرمهمک ضرورتینه کوره، خاتونلر قزلر مجبوری خدمتلرڭ هر برندن البته آزاد اولوب؛ دولت یا جماعت خدمتلرینڭ هیچ برینه خاتون قزلرڭ هیچ بری مجبوریتله سورولمز.

١٥٦) فابریقهلرده زاوودلرده شاختهلرده خاتون قزلرڭ خدمتلرینی مدنیت دنیاسیده اقتصادی علماسیده قبول ایدر ایسهده، تحمل ایدر ایسهده، بویله خدمتلره مجبوریت دهشتلرندن، بلکه خاتونلرڭ وجودلرینه صحتلرینه عصمتلرینه ضرر ویره بیلهچک خدمتلرك هر برندن اوزلرینڭ قزلرینی خاتونلرینی آزاد ایتمک وظیفهلرنده اسلام دنیاسیده روسیه مسلمانلریده بوندن صوڭ البته اجتهاد ایدر.

١٥٧) شو کونگی مدنیتڭ بویله دهشتلی مفسدهلرندن قوتولمق چارهلرینی آرامق بولمق روسیه مسلمانلرینڭده بوتون یر یوزی مسلمانلرینڭده مهم بر وظیفهلریدر. بوڭا کوره،

١٥٨) نفقهلرینی اوزلری کسب ایده بیلورلک قدر خاتونلرمزی قزلرمزی تربیه ایتمک البته ضروردر. خاتونلرڭ شویله بر وضعیتده شویله بر قدرت ده اولملری حقوقلرینڭده حریتلرینڭده حرمتلرینڭده اڭ قوتلی حافظیدر.

هیئت اجتماعیه‌ده ایکی شیٔ : بری جهل بری ضرورت انسانلرنگ هر برینی خصوصاً خاتونلری سفالتلرنگ هر برینه سوق ایدر .

قزلرنگ تربیه‌لرنده غایت مهم شو جهتی‌ده البته اعتبار ایتمک عائله آتالارینه ده امت رهبرلرینه‌ده شوکون البته البته لازمدر .

١٥٩) خاتونلرنگ قزلرنگ حقوقلرینه وظیفه‌لرینه دائر بر کتاب ، کتب فقهیه آراسنده یوقدر . احوال طبیعیه‌لرینگ احوال فقهیه‌لرینگ حکملرینه دائر بیانلر کتب فقهیه‌ده طهارت صلات عدت کبی کتابلرده وار ایسه‌ده ، مجتهد-لری‌ده سرگردان ایدر قدر آغردر . بوڭا کوره ، خلافت اسلامیه مشیخت اسلامیه‌سی ، اسلام مملکتلرینگ هیئت فقهیه‌لری معرفتیله ، خاتونلرنگ قزلرنگ حقوقلرینه وظیفه‌لرینه احوال طبیعیه‌لرینگ احوال فقهیه‌لرینگ حکملرینه دائر هم موجز هم آسان هم مضبوط بر کتاب تألیف قیلنوب ، مکتب مدرسه‌لرده تدریس قیلنور .

عمله ، حقوق ، ملک ، اراضی

مسئله‌لرینه دائر ماده‌لر

١٦٠)عمله‌لرنگ بوتون حقوقلرینی ، عمله‌لرنگ صلاحلرینه خدمت ایده بیله‌چک همه تدبیرلری بوتون اهل اسلام قبول ایدر طلب ایدر .

صلاحلرینه ، عمله‌لرینگ‌ده برکتلرینه خدمت ایده بیله‌چک همه حقوقلری همه تدبیرلری اهل اسلام طلب ایدر . آگیتاتسیه پرده‌لرنده پروپاغانده لوحه-لرنده یازمق اوچون توگل ؛ بلکه تمامیله فعلیت ساحه‌لرینه چقارمق اوچون ،

هم‌ده هیئت اجتماعیه نظاملرنده وار مهلک خسته‌لکری توزه‌توب ، هیئت اجتماعیه بنیه‌لرینی آگ مهلک فساددن تطهیر ایتمک اوچون ، عمله‌لرگ همه حقوقلرینی البته اسلام طلب ایدر .

۱٦۱) روسیه مسلمانلری اوفا ندوه‌سی بلکه بوتون بر یوزینگ بوتون مسلمانلری اجتماعگ انسانیتگ بوتون حقوقلرینی ؛ انسانگ مسکنگ ملکگ معصوملغی کبی ، دینگ سوزگ مطبوعاتگ شرکتگ بلا تحدید حریتی کبی ، هر نوع صناعتگ تجارتگ حرکتگ حریتی کبی حقوقلری تمامیله کمالیله طلب ایدر .

۱٦۲) ملک ـ هیئت اجتماعیه ده هم مطلق هم ضروری بر حقدر . ملک حقوقی مقدسدر ، معصومدر . ملک حقوقی حقوق عمومیه‌دن اولوب ، هیئت اجتماعیه قوتیله تکافل عمومی قانونیله هر وقت تأمین قیلنور . انسانلرك هیچ بری هیچ بر صورتله ملک حقوقلرندن محروم قیلنماز ، محروم اولمار . حتی ، فرض ایده‌یک ، انسان رقیق اولسه‌ده ، بنده اولسه‌ده ، ملک هم تملیک حقوقلرندن محروم قالماز .

۱٦۳) حقوق مسئله‌لرنده ملک ـ بایلق معناسنده توگل ، غنامعناسنده توگل ، بلک اهلیت معناسنده در . انسانلرك هر بری ، فقیرلری‌ده بایلری‌ده ملکك هر بر مقدارینه هر برینه هر جهتله هر وقت اهلدر .

۱٦٤) ملکك هر بر مقداری ـ بر درجه‌ده بر قوت‌ده معصومدر . انسانلرك تینلری نه قدر معصوم ایسه ، میلیونلری‌ده میلیاردلری‌ده اوقدر معصومدر .

۱٦٥) حقوق ایکی نوعدر : ۱) هیئت اجتماعیه‌ده اعضالق ، هیئت اجتماعیه‌ده شریکلک جهتیله انسانلرك هر برینه تمام برابر ثابت اولا بیله‌چک

حقوق ـ بوڭا حقوق اجتماعیه نامی ویره‌یک : ٢) هیئت اجتماعیه اعضالرینك افرادلرینك استقلاللرینی تأمین ایتمک ملاحظسیله قبول قیلنه‌چق حقوق بوڭا حقوق استقلالیه نامی ویره‌یک .

١٦٦) هیئت اجتماعیه اعضالرینك هر برنده هم حقوق اجتماعیه هم حقوق استقلالیه وار در ، بولنمق ضرور در . حقوق اجتماعیه حقوق استقلالیه بری دیگرینی ابطال ایتمز ، بلکه بری دیگرینی تکمیل ایدر تعدیل ایدر . برابر اولوب ، هیئت اجتماعیه انتظامینه ، انتظامك دوامینه خدمت ایدر .

١٦٧) حریت حقی ، تساوی حقی ، امن حقی ، حیات حقی ـ حقوق اجتماعیه‌دندر ، انسانلرك هر برینه هیئت اجتماعیه‌ده اعضالق شریکلک صفتیله برابر ثابت اولوب ، انسانلرك هر بری دیگرینه شو حقوقده هر جهتله شریک اولور .

١٦٨) ملک ، ملک حقوقی حقوق استقلالیه‌دندر ، جمعیت‌ده فردلرك استقلاللرینه تابع بر حقدر ، فردلرك حریتلرینه بر تأمیندر .

ملک بولونماسه ایدی ، ملک حقوقی بولونماسه ایدی ، جمعیت ایچنده فردلر تمام فانی اولور ایدی ، جمعیت ایچنده فرد تمام اسیر قالور ایدی ؛ جمعیت حقوقلری فردلرك بوتون حقوقلرینی تماملیه یوتوب ، فردلرك حقوق ذاتیه‌لری حقوق انسانیه‌لری تمام باطل اولور ایدی ؛ خلقتك اڭ بویوک غایه‌سی اڭ بویوک مقصدی ـ جمعیتك اوفاق بر وسیله‌سی درجه‌لرینه تنزیل قیلنمش اولور ایدی .

١٦٩) حقوق اجتماعیه‌ده تعارض بولونماز . انسانلرك حریتلری تساویلری حیاتلری کبی حقوق اجتماعیه‌لرنده تعارض یوقدر ، تزاحم یوقدر ، ضدیت هم عداوت یوقدر . افرادك حقوق استقلالیه‌لرنده تعارض صورتلری تزاحم صورتلری

بولونه بیلور. مثلاً: مالکلرك حقوق ملکیه‌لری محروملرك هجوملرینه تعدیلرینه هر وقت هدف اولا بیلوب، حقوق ملکیه‌ده تضاد، تزاحم، تعارض هر وقت دوام ایده بیلور.

١٧٠) درست، شویله‌در. لکن حقوق ملکیه‌ده حرصلرك تعارضلری تعادیلری تضادلری همده حقوق ملکیه‌لرنده مالکلرك بغیلری اعتدالری ـ حقوقلرك بطلانلرینه هیچ بر صورتله سبب اولاماز، دلیل اولاماز.

١٧١) طبیعت عنصرلری آره‌سنده‌ده تضاد واردر. ضد عنصرلر ـ بری دیگرینی ابطال ایتمز؛ بلکه بوتون اضداد مؤتلف اولوب؛ قوشولوب؛ اویو- شوب، معتدل بر مزاج تشکیل ایدر، اجتماعك ضد عنصرلری ده شویله‌در، شویله اولمق لازمدر.

١٧٢) قانونلرك بوتون اهمیتی ده اجتماعی ضدلری تألیف ایتوب، معتدل منتظم بر بنیهٔ اجتماعیه تشکیل ایده بیلمك مهارتلرنده ظاهر اولور. طبیعت اوزینك غایت بویوك قوتیله غایت مهارتلی حکمتیله ضد عنصرلری تألیف ایتوب، تعدیل ایتوب، بر جسم طبیعی ایجاد ایدر، تشکیل ایدر. هیئت اجتماعیه موجدلرینه‌ده بویله بر تدبیر لازمدر.

١٧٣) اجتماعك ضد عنصرلری تألیف قیلنوب، تعدیل قیلنوب، بر هیئت اجتماعیه، بر بنیهٔ اجتماعیه تشکیل قیلنور ایسه؛ حکمت اولور، معقول اولور، مطلوب اولور. یوقسه، تعارض دعواسیله تضاد بهانه‌سیله حقوقلرك اوزلری ابطال قیلنور ایسه؛ تدبیر اولماز، تدمیر اولور؛ حریت اولماز، حرمان اولور. فردلرك استقلاللرینی تمام هدم اولمق جهتیله‌ده، انسانلرك هر برینه غایت بویوك تحدید اولور؛ عاقبت انسانلرك هر بری حقنده دهشتلی محرومیت اولور.

١٧٤) انسانك حیاتی، حیاتك‌ده دوامك بقاسی، ـ کبی لباس کبی مسکن

کبی ضرورتلر بولونمادقچه ، ممکن اولماز . بوکا کوره ، حیات حقوقلری ملك حقوقلرینی ایجاب ایدر ، تولید ایدر . حیاتی انسانك معصوم هم مقدس ایسه، ملك حقوقلری‌ده البته مشروع اولور ، مقدس اولور ، معصوم اولور .

۱۸۵) عدالت مطلقه قانونلری ده ملك حقوقلرینی تأمین ایدر ، تقدیس ایدر . انسانی حیاتندن محروم ایتمك ممکن توگل ایسه، حیات وسیله‌لرندن ده محروم ایتمك البته ممکن اولماز . حیات حقوقلری انسانلرده متساویدر . ملك اهلیتی ده هر بر انسان ده تمام متساوی اولور .

۱۷۶) طبیعت قانونلرینه طبیعت حاللرینه اجتماع قانونلری موافقت ایدر ایسه ، اجتماع قانونلری قانون اولور ، گوزل اولور ، تدبیر اولور. مخالفت ایدر ایسه ، هر جهتله مفسده‌لری ایجاب ایتوب ؛ اجتماعك مخالف قانونلری عاقبت باطل اولور . ملك حقوقلری انسانلرك شوکونگی مزاجلرینك شو کونگی طبیعتلرینك قطعی هم ضروری بر حاجتیدر . انسانك شو کونگی طبیعت ادبیه‌سی تمام قلب قیلنمادقچه ، ملك حقوقلری هم انسانك طبیعتنه هم انسانلرك هر جهتله مصلحتلرینه موافق اولور .

بزم عقیده‌مزه کوره ، خلقت طبیعیه‌سنده انسان احسن تقویم اوزرنده خلق قیلنمشدر ؛ حتی ملك کبی فرشته کبی اولمق انسان اوچون کمال اولماز . اویله ایسه‌ده فرض ایده‌یك ، انسان فرشته کبی اولدی . ملکلرك هیئت اجتماعیه‌لرنده ملك قانونلرینه احتیاج بلکه قالماز ، لکن اویله بر هیئت اجتماعیه اشتراکیلك ذلتلرینه‌ده محتاج اولماز .

۱۷۷) ملك حقوقلری هیئت اجتماعیه مصلحتلرینه‌ده تمام موافقدر . ملك حقوقلرینك قوتیله عملك ثمره‌لری برکتلری زیاده اولور ، استحصال قوتی زیاده اولور، هر نوع عمل ترقی ایدر، هیئت اجتماعیه نظاملری ده تکامل ایدر .

ملك ـ بوتون ترقياتك بوتون صناعتلرك اڭ مهم موجديدر . هيئت انسانيه‌ده‌ده حياتك بوتون مرافقلری ملك سوقيله تأمين قيلنه كلمشدر .

١٧٨) ملك حقی ـ عملك اك ياقين اك ضرور بر نتيجه‌سيدر . هر عامل اوزينك محصولاتينه البته مالك اولور .

١٧٩) درست ، شبهه يوق ، ملك حقوقلرينه ملك نظاملرينه هيئت اجتماعيه‌ده غايت مدهش مفاسد مترتب اولدی . لكن تحليل كوزيله نظر ايدر ايسه‌ك ، مفسده‌لرك هيچ بری ملك نظاملرينه مترتب اولمادی . بلكه سوء استعماللرينه مترتب اولدی . هر قانونك هر نظامك حتی طبيعی قانونلرك ده نتيجه‌لرنده شرور هم مفاسد كثرتله هر وقت هر يرده بولونور . نتيجه‌لرينك فسادی طبيعی قانونلرك بطلانلرينه دليل اولماز ايسه ، اجتماعی قانونلرك بطلانلرينه‌ده هيچ بر جهتله دليل اولاماز . نتيجه‌لرده فساد وار ايسه ، بولنور ايسه ، قانوندن اولماز ، بلكه سوء استعمالدن ناشی اولور .

١٨٠) درست ، شو كونكی مدنيت ، بلكه هر يرده هر وقت هر عصرك هر ملتك نظامی مدنيتی عمله‌لرك حاجتلری حرمتلری حقنده راحتلری حقوقلری حقنده هر وقت غايت ظالمانه غايت تحقيرانه معامله ايدر ايدی . ملك قانونی‌ده بعض خلقك فوق الغايه سفالتلرينه بعضلرينك ده غايت فضله سفاهتلرينه فوق‌الغايه رفاهيتلرينه يول آچوب ؛ عاقبت بوتون هيئت اجتماعيه حاللرينی تماميله خراب ايتدی . بوكا كوره ، دولت فورمه‌لرينی هيئت اجتماعيه نظاملرينی شكللرينی آست اوست ايتمك اوچون ، عصر عصر رەوولوتسيه‌لر چيقوب طوردی .

شوخصوصده قارل‌مارقس كبی ئه‌نگلس كبی بويوك مقتصدلرك همه شكايتلری غايت اورونليدر . بوتون دنيا عمله‌لرينی رەوولوتسيه حركتلرينه دعوت

ایدرلر ایسه، حقلری‌ده وار در، عذرلری‌ده البته وار در. هیئت اجتماعیه حاللری‌ده رەوولوتسیه حرکتلرینڭ انقلاب هم اختلال فتنەلرینڭ هر برینه هر جهتله تمام قابلدر،

١٨١) درست، شویلـه در. لکن ملک حقوقلرینی انکار ایتمک، اشترا۔ کیلک قانونلرینی قبول ایتمک ـ هیئت اجتماعیه خستەلکلرینه هیچ بر صورتله دوا اولماز؛ قاپیتالیزم دورینڭ غایت مدهش مفسدەلرینی‌ده هیچ بر وقت دفع ایتمز؛ جراحت اوستینه زهر سورتمک کبی بر حرکت اولور. انسانلرڭ قدرتلرینه قابلیتلرینه عمللرینه مسابقەلرینه هر جهتله انکشافلرینه غایت بویوک غایت قوتلی تحدید اولور. یالـڭز عملەلری توگل، بلکه بوتون انسانلری بوتون انسانیتی قاپیتال النده عاقبت اسیر ایتمک درجەلرینه قدر نازل اولور.

١٨٢) قارل مارقس کبی بویوک مقتصدلرڭ آخورین کوزیله نظر ایدر ایسەک، قاپیتال النده یالـڭز عمله اسیر در لکن حقیقت کوزیله نظر ایدر ایسەک، قاپیتال النده مال پنجەسنده قاپیتالیستلرڭ اوزلری‌ده عملەلر۔ دن زیاده اسیر در.

١٨٣) یالـڭز عملەلری توگل، بلکه بوتون انسانیتی قاپیتال اسارتندن مال پنجەسندن خلاص ایتمک ضرور در.

١٨٤) لکن ملک حقوقلرندن انسانلری محروم ایتمک خلاص چارەسی اولاماز، هیچ بر وقت خلاص چارەسی اولماز. بلکه مالـڭ‌ده قاپیتالـڭ‌ده خواجەسی اولمق صاحبی اولمق مالکی اولمق خلاص وسیلەسی، نجات تدبیری اولا بیلور.

١٨٥) قاپیتالینه مالک اولوب، احتراصلرینڭ پنجەسنده اسیرلکدن انسانیت نه وقت قوتولور ایسه، نه وقت چیقار ایسه، او وقت ملک نظامی

ملك حقوقلری بوتون مفسده‌لرندن پاك قالور ، ملك برکتلرندن هم انسانیت او وقت استفاده ایدر ؛ عملك هر بر نوعی بوتون قوتیله حرکت ایتوب ، حاجت برکتلرك هر برینی طبیعت خزینه‌لرندن استحصال ایدر .

١٨٦) درست ، ملك نظاملرینه مدنی تفاوت اقتصادی تفاوت البته مترتب اولور . هر نه قدر تفاوت مترتب اولور ایسه‌ده ، ملك نظامی همان مشروع اولور ، همان عادل اولور . ملکلرك هر بر نوعینه هر بر مقدارینه هر بر انسانك اهلیتی تأمین قیلنور ایسه ، هم‌ده (١٨٥) نجی ماده ده گی مفسده‌لرك یوللری عدالت قوتیله قانون قوتیله تمام قاپانور ایسه ، ملك مقدارلرنده تفاوت ضرر ویرمز ؛ بعضلرك سفالتلرینه بعضلرك سفاهتلرینه سبب اولماز .

١٨٧) انسانلرك متفاوت طبیعی حاللرینه متفاوت قابلیتلرینه متفاوت قوتلرینه متفاوت عمللرینه مترتب اولاچق تفاوت قانون نظرنده ، برتقدیر مطلوب توگل ایسه‌ده ممنوع اولماق البته لازم اولور ، البته لازمدر .

یوقسه ، طبیعی حاللری تمام هدم ایتمك ، غایت فاحش عدالتسزلکی قانون ایتوب ، عملك اك بویوك برکتلرینه غایت قوتلی سکته ویرمك ، هیئت اجتماعیه اقتصادینه بویوك خلل ویرمك ، ترقیات عامللریك اك قویلرینی قتل ایتمك کبی بویوك مفسده‌لر مترتب اولور ایدی .

١٨٨) طبیعی برکتلری طبیعی محصولاتلری تقسیم ایتمك انسانلرك خدمتلرینه کوره اولسه‌ده ، قوتلرینه کوره اولسه‌ده ، قابلیتلرینه کوره اولسه‌ده یاخود حاجتلرینه کوره اولسه‌ده ، انسانیت دنیاسنده هیچ بر وقت مساوات اقتصادیه مطلوب اولماز ، بلکه ممکن اولماز . تفاوت طبیعیدر ، ضروریدر . بلکه تقسیم تعبیری‌ده ، تقسیم اصوللری‌ده غایت فنا برشیدر .

١٨٩) انسانلری هر جهتله ، معیشت جهتیله‌ده ، کسب جهتیله‌ده ، عمل

جهتیله‌ده حر براقق مختار براقق مطلق براقق ضروردر . هم‌ده نافعدر . هیئت اجتماعیه صلاحی یالگز شو تقدیرده حاصل اولا بیلور .

احتیاج دقیقه‌لرنده محتاجلرك هر برینه یاردم ایتمك فرض بر وظیفه ایسه‌ده ، لکن تقسیم آنبارلری قاپولرنده انسانلری عمله‌لری گدای ایتمك اسیر ایتمك انسانیت شرفینه مناسب اولماز . انسانیت صلاحینه‌ده هیچ بر وقت خادم اولماز .

۱۹۰) شریعت اسلامیه قرآن کریم شارع حکیم علیه الصلاة و السلام حضرتلری ملك حقوقلرینی بوتون اسبابیله بوتون فروعاتیله بوتون تکمیلاتیله قبول ایتدی . صاغ عقل ، خالص مصلحت ملك حقوقلرینی حیات انسانیه ضرورتلرندن حساب ایدر .

۱۹۱) ملك حقوقلرینك حرمتی قدسیتی ـ قرآن کریم آیت کریمه‌لریله ، شارع حکیم علیه الصلاة و السلام حضرتلرینك سنن قطعیه‌سیله ، فقه اسلامك بوتون ابوابیله بوتون کتابلریله قطعی هم ضروری بر اساس اولمق اوزره ثابتدر ، مقبولدر .

۱۹۲) ملك حقوقلری ، شریعت اسلامیه حکمیله ، محترمدر ، معصومدر ، مقدسدر .

۱۹۳) ملك حقوقلرینك حرمتی نه‌قدر بویوك ایسه‌ده ، ملك حیاتك مقصدی توگل ، بلکه حیاتك وسیله‌سیدر .

۱۹٤) مقصد یالگز انساندر ، انسانلرك حرمتلریدر . انسانك اوزی‌ده انسانك حرمتی‌ده باشقه مقصدلرك هیچ برینه وسیله اولماز ، وسیله قیلنماز ، قورال اولمق اوزره ، استخدام قیلنماز .

۱۹۵) هم انسانلرك حرمتلرینی اجتماع قانونلری رعایه ایده بیلور ایسه ، اویله قانون هیئت اجتماعیه صلاحینه خدمت ایده بیلور .

١٩٦) يا ملك حقوقلرينى انكار ايده‌جك ، ياخود انسانلرى عمله‌لرى قاپيتال مقصدينه آلت ايده‌جك ، ياخود بوتون انسانلرى عمله توده‌سى پروله‌تاريه سوروسى قيلاچق هيچ برنظام هيچ بر وقت هيئت انسانيه صلاحينه خدمت ايتمز .

سوسياليزم قومونيزم مذهبلرينك اك ضعيف طامورلرى ملك هم حقوق مسئله‌لريدر . اسلام تعليماتيله قومونيزم تعليملرينك اڭ آچيق اڭ بويوك اختلافلرى‌ده ملك هم حقوق مسئله‌لريدر .

١٩٧) ملك مسئله‌لرينى علمى براصول‌ده تماميله حل ايتمك اسلام عالملرينك شوكون اڭ بويوك وظيفه‌لريدر .

فقه كتابلرى مذهب امامرى ملك حقوقلرينى ملك مسئله‌لرينى بوتون تفصيلاتيله بيان ايته آلمادى ، ايندى شوكون بيان ايتمك البته ضروردر .

قواعد فقهيه‌ده ملك مسئله‌سى معلوم بوتون اسبابيله معلوم بوتون فروعاتيله يكرمى دورت صحيفه‌ده (١١٩ ـ ١٤٢) صحيفه‌لرده تفصيل قيلندى .

١٩٨) دولتڭ حكومتڭ بوتون خرجلرينى خلق هروقت تحمل ايدرايدى . شوكونگى فوق العاده خرجلرينى‌ده البته تحمل ايدر . لكن خلقڭ خانه‌لرينى تفتيش ايتمك ، ماللرينى مصادره ايتمك غصب ايتمك بوندن صوڭ البته الغا قيلنور .

١٩٩) شوكونگى معناسيله بويوك قاپيتال اسلام دولتلرى النده اسلام ملتلرى النده شوكون ، درست ، بوقدر بوندن صوڭ بلكه بولونور . اسلام ملتلرينڭ اسلام قردشلرينك اكثرى ياخود همه‌سى شوكونگى معناسيله تمام پروله‌تاريدر . غرب پروله‌تاريه‌سينڭ احوال اقتصاديه‌سى احوال اجتماعيه‌سى

غایت فنا ایسه(۱)، شرق پرولەتاریلرینک تورکیه تورکلرینک تورکستان تورکلرینک‌ده حاللری دها زیاده فنادر ، بوندن صوڭ شرق یری ، شرق برکتلری غرب سرمایه‌سینک اللرینه قالوب ، شرق پرولەتاریه‌سی غرب سرمایه‌سینک اللنده اجرتلی عمله اولوب قالور ایسه ، شرق عمله‌سی غرب عمله‌سینک اللنده دها زیاده شدتلی صورت‌ده اسیر قالور .

شو کون مدنیت دنیاسی غایت بویوك بحرانلر ایچنده ، غایت بویوک اختلالات اقتصادیه ایچنده‌در ، تشکیلات اقتصادیه جهتیله بویوک هم مدهش انقلابلر عرفه‌سنده‌در (؟) انقلاب عاصفه‌لری مدنیت نظاملرینک هر برینی تدمیر ایده بیلور ، انقلاب اعصارلری اسکی قانونلرڭ اسکی شریعتلرڭ صحیفه‌لرینی تمام احراق ایده بیلور . اسلام اللنده‌ده مقدس قدیم شریعت اجتماعیه‌سی واردر . بویله دهشتلر حضورنده بویله احتماللر عرفه‌سنده قرآن کریم امتی لاقید قالاماز ،

بوڭا کوره ، سرمایه ـ عمل جداللرینی اقتصاد اشکاللرینی شریعت اسلامیه اصولیله عدالت قوتیله حل ایتمک یولنده اسلام فقیهلری اسلام حکومتلری البته اهتمام ایدر . یوقسه ، قرآن کریمك مقدس شریعتك حرمتی اهمیتی قالماز .

۲۰۰) یر ـ الوهیت احسانیله ، یاخود دیه‌لم طبیعت مساعده‌سیله ، انسانلرڭ استفاده‌لرینه هدیه قیلنمش بویوك برخزینه‌در ، همه برکتلرڭ همه حاجتلرک ابدی عمومی بر منبعیدر . انسانلرڭده حیوانلرڭده مسکنیدر مهدیدر .

---

(۱) عمومیت اعتباریله غرب و امیریقا پرولەتاریاسینك احوال اقتصادیه‌سی و سیاسیه‌سی بزم شرق علماء ، محرر و شاعرلری ، جماعت خادملرینك احوال مادیه و سیاسیه‌لرندن قیاس ایدلمش درجه‌ده یوکسه کدر وزنگین‌در. مصحح

۲۰۱) طبیعت خزینه‌لرنده ، یرڭ اوستنده ایچنده وار برکتلرڭ صانی یوقدر ، حسابی یوقدر . طبیعتڭ یرڭ برکتلری حیوانلرڭ انسانلرڭ حاجتلر- ندن هروقت هر یرده زیاده‌در .

وان من شیء الا عندنا خزائنه . وما ننزله الا بقدر معلوم .

وان تعدوا نعمت الله لاتحصوها .

طبیعتده صارانلق یرده فقیرلک کوروجی اهل علمڭ مقتصدلرڭ شو مسئله‌ده های‌هولری بوش بر وهمدر ، باطل بر لافدر عجزلرینی جهللرینی اعتراف ایتمه‌مک استکبارندن ناشی بویوک بر غروردر .

۲۰۲) یر ــ مسکن اولور . مسکنلر بوتون مرافقیله ملك اولا بیلور . "الدار حرم» سنت قطعیه‌سی امام احمد مسندنده عباده بن الصامت حضرتلرندن حدیث مرفوع اولمق اوزره روایت قیلنمشدر .

۲۰۳) یر ــ برکتلرڭ منبتی ، مزرعی ، منبعی اولور .

بویله یرلر ــ اکثریتله دولتڭ جماعتڭ ملکی اولوب ؛ تقسیم اصولیله خلق اللرینه ، افرادڭ استفاده‌لرینه ترک قیلنور . بویله یرلر ــ میریدر . میری یرلرڭ رقبه‌لری دولتڭ جماعتڭ ملکی کبی اولوب ، افرادڭ ملکی اولماز .

۲۰۴) میری یرلرڭ رقبه‌لری افرادڭ ملکی اولماز . لکن منفعتلری ملك اولوب ؛ انتفاعلری ، انسانلرڭ بالاختیار ترکلرینه قدر ، دائم اولور .

۲۰۵) مباح یرلر احیا قیلنور ایسه ، یاخود بوش یرلرڭ بعض قطعه‌لر- ینه مشروع سببلرڭ بریله ملک ثابت اولور ایسه ، اویله یرلرڭ رقبه‌لریده ملك اولا بیلور .

۲۰۶) ملك مالڭ رقبه‌سینه متعلق اولور . مثلاً : انسانڭ لباسی کبی ،

کتابی کبی ، ظاهردر . بعضاً رقبه‌سی ملک اولماز ، منفعتی ملك اولور . مثلاً : اجاره‌ده ، خانه ملك اولماز ، منفعتی ، یعنی سکناسی ملك اولور . بعضاً منفعتی‌ده ملك اولماز ، بلکه یالکز انتفاع مملوك اولور . مثلاً مباح یرلرده ، وقف خانه‌لرده انسانڭ اقامتی کبی . وقف خانه‌لرده اقامت ایتوب انتفاع ایتمك جائزدر . لکن اقامت ایتوچی انسان وقف خانه‌لری اجاره‌یه ویره آلماز .

شو اوچ نوع ملکڭ هر بری : ۱) رقبه ملکی ده ، ۲) منفعت ملکی ده ، ۳) انتفاع ملکی ده البته یرده ثابت اولابیلور .

۲۵۷) بر قانونلرنده ــ یرڭ برکتلرینه انسانلرڭ عمللرینه سکته ویرمه‌مک اساسلری اعتبار قیلنوب ، برکتلرڭ حصولنده جمعیتك اهمیتی ده جمعیتك قوتی‌ده طبیعتك بویوک حصه‌سی ده اساس اولمق اوزره اعتبار قیلنور .

انسانلرڭ عمللرینه یرڭ برکتلرینه خلل ویرمه‌یه‌چک نظام ، نصل اولار ایسه ده ، شریعت اسلامیه حکمنده البته مقبول اولور .

۲۵۸) اعتراف ایده‌یک ، یر مسئله‌لری صو مسئله‌لری بزم کتب فقهیه مزده شووقته قدر تامیله حل قیلنه آلمادی . غایت بویوک اهمیتلرینه کوره ، یر مسئله‌لرینی صو مسئله‌لرینی اساسلی صورتده حل ایتمک اسلام عالملرینه البته لازمدر .

اقتصاد عالملرینك زراعت عالملرینك بیانلرینی افاده‌لرینی تمام احاطه ایتوب ، یر مسئله‌لری حقنده اسلام مجتهدلرینك اجتهادلرینی ده اساس ایتوب ، یر مسئله‌لرینك حلی یولنده تمام حاضر لنمک ، صوڭره هیئت علمیه شوراسی دعوت قیلنوب ، یر مسئله‌لرینی اجماع قراریله ده حل ایتمک البته معقول هم مناسب اولور ایدی .

شو طریقله بر کتاب تألیف قیلنوب ، طبع قیلنوب ، نشر قیلنور ایسه ، عاقبت اهل علمك انتقادیله ده اصلاح قیلنور ایسه ، بویله بر کتاب یر حقنده

اسلام قانونی اولمق شرفینه ده نائل اولور ایدی. بو یله گوزل بر خدمت روسیه مسلمانلرینه ده بویوک بر شرف اولور ایدی.

اهمیتلی تدبیرلره دائر ماده‌لر

۲۵۹) یهودلرڭ توراتلرینه شریعتلرینه طبیعتلرینه تاریخلرینه قرآن کریمك غایت بویوک اهتمامینه کوره، روسیه مسلمانلرینك بلکه بوتون اهل اسلامك اقتصادی اجتماعی سیاسی خصوصلرڭ هر برنده یهودلرله هروقت معامله‌لرینه کوره، بوتون انسانیتك فکرلرینه ادبیاتلرینه خزینه‌لرینه بازارلرینه سیاستلرینه هر عصرده هر یرده هر جهتله یهودلرڭ نفوذلرینه استیلالرینه کوره، هر نمازڭ صوڭ قعده‌سنده (۱) بوتون یهودلره هریرده هروقت بوتون مسلمانلرڭ دعالرینه ثنالرینه کوره، قران کریمك یهودلره نسبتلرینی حریت هم انسانیت کوزیله تعیین ایتوب؛ اهل اسلامك اجتماعی سیاسی دینی اقتصادی حاللرینه یهودلرڭده نسبتلرینی، بزه لازم اولابیله‌چك بوتون تدبیرلرمزله برابر، هم آچیق هم اساسلی

---

(۱) حاشیه: ابراهیم آلینه یهودلرڭ دخوللری یهود عقیده‌سینه کوره، یازلدی. یوقسه، آل طبیعی بر نسب توگل، بلکه ادبی دینی بر نسبدر. آل ـ دین‌ده ادب ده شریک، یا خود تابع معناسندده‌در. تورات‌ده تثنیه سفرنده، ۲۳ نجی فصلده‌گی جمله‌لرڭ بیانلرینه کوره، ادبی دینی جنایت طبیعی نسبی قطع ایدر ۱۳ نجی فصلڭ جمله‌لری‌ده بوڭا کوره دلالت ایدر. هود سوره‌سنده نوحڭ "رب، ان ابنی من اهلی" دعاسینه قرآن کریمڭ "انه‌لیس من اهلك، انه عمل غیر صالح" جوابی‌ده بوڭا غایت آچیق شاهددر. "ماکان ابراهیم یهودیاً

صورت ده تعین ایتمک اسلام عالملرینه اسلام سیاسیلرینه شو کون ایندی مهم بر وظیفه در .

۲۱۰) یهودلرگ بزه ، بزم‌ده یهودلره نسبتمزی حل ایتمک مسئله‌سی اهمیتلی هم مشکل بویوک بر مسئله‌در . سیاسی اجتماعی بر مسئله‌در ، یاخود سیاسی اجتماعی بر تدبیردر .

عهد عتیق عهد جدید کتابلرینی ، تلمودگ بوتون جلدلرینی ، یهود مسئله‌سی حقنده تألیف قیلنمش کتابلرگ مهملرینی ، یهودلرگ خفی ظاهر جمعیتلرینی حرکتلرینی قرارلرینی ، یهود حقنده قرآن کریم آیت کریمه‌لرینی ، تفسیرلرینی تماميله احاطه ایتمک البته حاجت اولور . نه قدر مشکل ایسه‌ده ، اعتنا قیلنه‌چق بر وظیفه‌در ، یالگز دینی اجتماعی وظیفه توگل ، بلکه سیاسی بر وظیفه‌در .

اسلام دنیاسینه یهودلرگ نفوذلری غایت بویوک ایدی . انقلابدن صوگ روسیه‌ده ینه آرتدی . بوگا مقابل غایت جدیتلی تدبیرلر شو کون بزه ضرور اولدی .

۲۱۱) ملتلرگ هیچ برینه اسلام ملتی هیچ بر وقت دشمان اولماز . شو کتابگ ۳ نچی ماده‌سی بزم اجتماعی سیاسی عقیده‌مزگ اساسیدر . لکن

ولا نصرانیاً ولکن کان حنیفاً مسلما » آیت کریمه‌سینگ شهادتینه کوره ، آل ابراهیم یالگز مؤمن یالگز مسلم اولا بیلور . ابراهیم معاصری اولسه‌ده اولماسه‌ده ، ابرهیم نسلندن اولسه‌ده اولماسه‌ده ، نماز قعده‌سنده‌گی دعا معناسی شودر . توراتگ عهد عتیقگ شو کونگی نسخه‌لرینه غایت قوتلی غایت شدتلی ایمان ایتوچی یهودلرگ عقیده‌لرینه کوره ، اسماعیلگ ابراهیمدن نسبی تمام منقطعدر . هاجری اسماعیلی خانه‌دن قومق حادثه‌سی‌ده بوگا کوره ایمش .

باشقه ملتلرڭ تدبیرلرینه قربان اولماق مکرلری حضورنده ذلیل قالماق بزم اوچون ادبی دینی سیاسی بر وظیفه‌در ، بر فریضه‌در .

۲۱۲) مدنی ملتلرڭ مفید اثرلری ملی لسانمزه ملی املاسیله ترجمه قیلنور . مدنیت مکتبلرنده ملت همتیله تربیه قیلنه‌چق طلبه‌لر ترجمه وظیفه‌لرنده استخدام قیلنه بیلور .

۲۱۳) تورک قبیله‌لرینڭ تعارفلرینه خدمت ایتمک کبی ، تورک لسانلرینی ادبیاتلرینی تاریخلرینی اثرلرینی احیا ایتمک کبی علمی ادبی اجتماعی مقصدلره خدمت ایته بیله‌چک "تورکلك» هیئت علمیه‌سی - تورکولوغ جمعیتی قورولور(۱) .

مدنی ملتلرڭ علمی جمعیتلرینڭ اجتهادلری برکه‌سنده تورك تاریخی تورك لسانی تورك اثرلری تورك ادبیاتی تورك قبیله‌لری حقنده حاضرلنمش گوزل خدمتلری‌ده لسانمزه ترجمه قیلنور .

۲۱٤) یاقینلری مربیلری یوق یتیم بالالری تربیه ایتمک کبی ، طول خاتونلری یاش قزلری مجبوریتدن صاقلامق کبی ، قارتلق یا خسته‌لك بلاسیله خدمتدن عاجز آدملره یاردم ایتمک کبی هر وقت هر زمان بولونور وظائف اوچون ، ملت همتیله اعانه خزینه‌لری یاردم صندقلری تأسیس قیلنور .

۲۱٥) اون یدنجی سنه‌ده قازان ندوه‌سنده بوتون روسیه عالملری طرفندن قبول قیلنوب‌ده صوڭره اهمال قیلنمش اتفاق قرارینی شو کونگی ندوه یاگیدن احیا

---

(۱) بو کبی جمعیت بوندن اون بش سنه مقدم ۱۹۰۸ نجی سنه‌سنده استانبولده تأسیس ایدلمشدر. « تورك درنکی » اسمیله میدانه کله‌ن بو جمعیت علمیه کید کینده « تورك یوردی » اسمینی آلمش و بیوك ملی مدنی علمی خدمتلرده بولنمش‌در . شمدیکی کونده‌ده جمعیت آلدیغی مسلکندن کمال فعالیتله اش کوریور . مصحح.

ایدر . محتاج امامره روحانیلره او " اتفاق "، گ احتیاجلرینه موافق یاردملری ویروب طورور .

٢١٦) شو کونگی انقلاب فتنه‌لرنده اسلامیت تعلیملرینی اسلام حکملرینی حمایه یولنده عالملر اتفاقی خدمت ایدر . تاتارلرگ یاش قومونیستلرینه رهبر اولور ، ارشاد ایدر .

٢١٧) اسلامیت هم‌ده شرقگ مصلحتلرینه نجاتلرینه سبب اولا بیله‌چك انقلاب شرقده اولور ایسه ، یالگز شرق خلقیله اسلام قوتیله اسلام الیله اولا بیلور .

٢١٨) شرق انقلابی (؟) شرق سیاستی شرقگ شو کونگی حرکتلری حقنده اوفا ندوه‌سی اوزینگ فکرینی اوزینگ تدبیرلرینی تعیین ایتوب، اوزینگ قرارینی اعلان ایدر .

٢١٩) ره‌وولوتسیه کونلرنده روسیه مسلمانلری اوزلرینگ علمی هم اقتصادی خدمتلرینه بوتون قوتلریله اعتنا ایدر ، باغلانور . بالالرینی روس مکتبلرینه روس کلیه‌لرینه کوندره طورمق برنچی وظیفه‌لری اولور .

٢٢٠) بوندن صوڭ اولا بیله‌چك فتنه‌لرگ هر برندن روسیه مسلمانلری هر برده هر وقت اعتزال ایدر ، صاقلانور . هیچ برینه هیچ بر صورتله اشتراك ایتمز . خلقگ مالرینه‌ملکلرینه ال اوزاتماز ، انسان قانیله اسلام اللرینی بویاماز . بلکه فتنه‌لری تسکین یولنده ممکن چاره‌لرگ هر بریله سعی ایده بیلور ایسه ، ایدر .

روسیه یرینی شو کونگی آغرلقدن خلاص ایتمک مسلمانلرگ هم مهم هم بویوک بر وظیفه‌لریدر . دین خادملری محله متولیلری شو خصوص‌ده بوتون قوتلریله جسارتله سعی ایدر .

٢٢١) اوفا ندوه‌سی یاخود دینیه نظارتی شو خصوص‌ده روسیه مسلمانلر-

ينه عمومى بر خطاب آچيق بر خطاب بر مراجعت نشر ايدر . محله منبرلرى واسطه‌سيله نشرايته طورور .

٢٢٢) انصاف ايمانك ادبك اڭ بويوك ركنيدر . انسانك اڭ بويوك وظيفه‌سيدر .

انصاف ــ آدملرڭ هر برينى اوزڭ كبى كورمك . اوزڭله نصل معامله‌يى آرزو ايدر ايسه‌ك ، باشقه‌لرله اويله معامله ايتمك . « ان الله يأمر بالعدل » آيت كريمه‌سينڭ معناسى شودر . بلكه احسان يوليله معامله ايتمك مؤمنڭ ادبيدر . « بالعدل والاحسان » ڭ امريدر .

٢٢٣) اجتماعى ايمانك دورت ركنى وار در : ١) اوزينڭ حقوقلرينى وظيفه‌لرينى بيلور قدر علم ، ٢) باشقه‌لرڭ حقوقلرينه تعدى قيلمازلق قدر شرف ، امانت ، ٣) عدالت اساسلرينه تأسيس قيلنمش قانونلرى رعايه قيلور قدر احترام ، اطاعت ، ٤) ذلتى تحمل ايتمز قدر همده باطل دعوتلره انقياد ايتمز قدر عزت هم جسارت .

غايت بويوك شو دورت فضيلت ايمانيه ــ هيئت اجتماعيه‌ده امنڭ امانڭ اساسيدر . قاعده‌سيدر . حريتڭ‌ده روحيدر .

٢٢٤) صداقت ، امانت ــ انسانلرڭ هر برينه هر خصوص‌ده هر وقت ، جلوه‌ده‌ده خلوه‌ده‌ده لازمدر .

٢٢٥) تكافل عمومى ــ عمومى بر حقدر ، عمومى بر وظيفه در .

٢٢٦) بر آدم ــ ادبلى اطاعتلى اوغل ، احسانلى شفقتلى آتا ، صداقتلى امانتلى رفيق ، احتراملى محبتلى كريم زوج اولماز ايسه ، مدنى مؤمن اولاماز .

٢٢٧) هر بر زمانڭ هر بر دولتڭ قانونلرينى رعايه ايتمك ــ هر بر آدمڭ بويوك بر وظيفه‌سيدر (؟)

٢٢٨) قانونلرڭ برينى ياهدم ايتمك ياترك ايتمك اوچون ، حيله هيچ بر وقت جائز اولماز .

حیله قیلاچق حریف ـ اللهڭ اوزینه رسولینه کتابینه حرب اعلان ایتمش اولور

فان لم تفعلوا فأذنوا بحرب من الله ورسوله .

٢٢٩) روسیه مسلمانلرینڭ یاشلرینه‌ده قومونیستلرینه‌ده دینیه نظارتی استماله خطابلریله وقت وقت مراجعت ایته طورور، یا هدایت یولیله، یا خود تألیف طریقیله سعی ایدر .

٢٣٠) شو کونگی احوال سیاسیه حرکتلری حقنده اوفاندوه‌سی عمومی بر خطابله روسیه مسلمانلرینه مراجعت ایدر .

٢٣١) شرق ملتلرینڭ شرق قومونیستلرینڭ باکوده‌گی شو کونگی سیه‌زدلرینه مراجعت ایتوب، اوفا ندوه‌سی [1] اوزینڭ قرارلرینی شرق قومونیستلرینڭ قبوللرینه تقدیم ایدر .

٢٣٢) باکو ندوه‌سینڭ‌ده قرارلرینی آلوب محاکمه ایدر . موافق اولور ایسه، قبول ایدر . موافق اولماز ایسه، دینیه نظارتی یا خود علما اتفاقی یاقین کونلرڭ برنده آرالاش بر ندوه دعوت ایدر .

٢٣٣) روسیه برنده‌گی شو کونگی تورك مهمانلرینه اوفا ندوه‌سی استقبال هم احترام سلاملرینی عرض ایتوب ؛ تورك رهبرلرینڭ شو کونگی حرکتلرینه اوزینڭ نظرینی اوزینڭ نسبتلرینی اوفا ندوه‌سی آچیق بیان ایدر .

---

(١) اوفا ندوه‌سی دیه محررڭ تکرار ذکر ایتدیکی ندوه ١٩٢٠ سنه‌ده ایدل ساحلی تورك تاتارلرینڭ کندولرینڭ دینیه نظارتلرینه بر مفتی دورت قاضی‌دن مرکب بر هیئات دینیه انتخاب ایچون طوپلانمش علما قونغره‌سیدر . قونغره سیاسی بر ماهیتی حائض اولمادیغی ایچون نه روسیه ده‌گی تاتار باشقرد قامونیستلریله تشریك مساعی ایتمش، نه ده شرق قامونیستلری نامیله بالشویکلردن تخصیصات ییوچی سرسری‌لرله بر مناسبتده بولونمشدر . علما قونغره‌سی اسکی عنعنه‌سینه صادق قالمش، وبیوك بر اکثریتله بالشویکلکدن چوق اوزاقده قالان ملی دینی تربیه‌سینی محافظه ایتمش علمامزی بو مسئولیتلی یره انتخاب ایتمشدر . بالشویك محبانی صفتیله میدان انتخابه صوقولمش اوفاق سیاستچی علمامز تماماً مغلوب اوله‌رق صفدن چکلمه‌یه مجبور ایتدرلشدر . مصحح

۲۳٤) روس حکومتی روس میسیونرلری مسلمانلرڭ دینی اجتماعی سیاسی حقوقلرینه هر وقت هر یرده تعدی ایته کلمشلر ایسه‌ده، روس ملتی اخلاق اجتماعیه جهتیله امانتلی حقانیتلی[1] بر ملت اولوب، لسانلری ادبیاتلری علوملری‌ده غایت بای بر ملتدر.

روسیه مسلمانلرینه ترجمان اولماق صفتیله هم‌ده تاریخی معامله‌لرڭ بر نتیجه ادبیه‌س اولمق اوزره، اوفاندوه‌سی روس ملتنه صادق بر لسانله احترام هم امن سلاملرینی تقدیم ایدر.

۲۳۵) شو کونگی ندوه قرارینی ایفا ایتمک ـ ندوه اعضالرینڭ هر برینه لازم بر وظیفه اولور.

۲۳٦) ندوه اعضالرینڭ هر بری شو وظیفه ادبیه‌لری حقنده عهد ایتوب، سوز ویرور.

تم

(۱) بو دعوی تماماً حقیقته خلافدر. روسلارك، برابر یاشادیکی مسلمانلره، خصوصاً ایدل اورال تورکلرینه قارشی یاپدیغی ظلمی دنیانك هیچ بر ملتی هیچ بر وقت کندو تبعه‌سنه قارشی یاپمامشدر. ۲۰ نجی عصرك بدایتنه قدر جبراً خرستیان ایدلمش مسلمانلارك عددی ایکی یوز بکدن زیاده‌لکی بوڭا آچیق بر دلیلدر. مصحح

شو صحیفه‌لر شو ماده‌لر بر معروضه بر دوقلاد اولمق اوزره، اوفاده، روسیه مسلمانلرینگ ۱۹۲۰ سنه ندوه‌سنده، مؤتمرلرنده ایکی کونده ایکی اوچ فاصله‌ده اوقولدی. اون ایکی کون دوام ایتمش ندوه‌ده مذاکره‌لر نوبتی کچدی، قرارلر نوبتی ایرشدی. حکومت اداره‌لرینه اولگی کون‌ده تشکرتله غرامی کوندورمک کبی عادی رسمی بر ادبدن هیئت ریاست نصلدر غفلت ایتمش ایدی. بوکا بر تدارک اولمق اوزره‌ده، همده زمانگ حالینه کوره اهمیتلی بر قرارمزی مدنیت دنیاسینه رادیئو واسطه‌سیله اعلان ایتمک ملاحظه‌سیله‌ده دورت بش آدم طرفندن شویله بر تله‌غرام ندوه مذاکره‌سینه تقدیم قیلندی:

موسقوه، اوفا، قازان، باکو، تاشکند، سترلیطاماق کبی مرکزلره
رادیئو تله‌غرام

مرکز هم محلی حکومت مساعده‌سیله، اوفاده، ۱۹۲۰ سنه سنته‌بر ۱۶ ده آچولوب ۱۲ کون دوام ایتمش سیه‌زد۔ روسیه مسلمانلرینگ ندوه‌سی اوزینگ همه مسئله‌لرینی مذاکره ایتوب حل ایتدکدن صوگ، شرق نجاتی یولنده سعی ایتوچی مرکز بر وله‌تاریه حکومتینه‌ده، محلی حکومت اداره‌لرینه‌ده سلام هم تشکرلرینی تقدیم ایته.

شوکونگی عمومی محاربه‌ده تورک رهبرلرینگ همه سیاستلرینی هر جهتله تصویب ایتوچی روسیه مسلمانلری، همده اسلامیت یولنده نجات یولنده بویوک

قهرمانلق کوستروب چاناق قلعه‌سینک محافظه‌سنده بوتون دنیا قوتلرینه غلبه ایتمش تورک عسکرینه تحسین ایتوچی علماندوه‌سی ـ شو کون روسیه یرنده پروله‌تاریه حکومتی حضورنده محترم تورک مهمانلرینه طلعتلرینه انورلرینه جماللرینه خلیللرینه بکرساملرینه سلام هم احترام حسیاتلرینی صمیم قلبدن بیان ایته .

شرق نجاتی یولنده بوتون قوتیله سعی ایتوچی شورالر حکومتینه تورک رهبرلرینک مراجعتلرینی علماندوه‌سی شادلقله آلقیشلایوب ؛ انورلرک مصطفی کماللرک سیاستلرینه اعتمادلرینی‌ده علماندوه‌سی بیان ایتوب ؛ تورکیه یرینی هم‌ده بوتون شرق مملکتلرینی تخلیص یولنده تورک رهبرلرینک تورک عسکرینک تمام موفقیتلرینه اخلاصلی حرارتلی دعالر قیلوب ؛ ممکن یوللرک هر بریله اوزلرینک‌ده بوندن صوک اعانه ایته‌جکلرینی علماندوه‌سی صادق لسانیله وعده ایته .

خلافتک عصمتینه ، اسلامیتک قدسیتینه ، انسانیت شرفینه پروله‌تاریه حقوقلرینه هر وقت تعدی ایتوچی آنتانته حکومتلرینه علماندوه‌سی نفرت بیان ایتوب ، دستگیرلک همتلرینه غرب پروله‌تاریلرینی‌ده دعوت ایته .

یاشه‌سون شرق نجاتی یولنده سعی ایتوچی تورک عسکری ، صووه‌ت عسکری ، تاتار باشقورت عسکری ، آذر بایجان عسکری !

زمین وزمان لسانیله املاقیلنمش بش جمله‌لک شو تله‌غرام ـ خلقک حسیات ایمانیه ملیه‌لرینک نسخه‌سی اولمق جهتیله ـ ندوه مجلسلرینه برجان بویوک بر هیجان ویروب ؛ حکومت اداره‌لرنده کون کوروچی تاتار قومو- نیستلرک همتیله دینیه نظارتک‌ده فتنه‌سیله وهمیله ، ندوه مجلسلرنده ایکی کون قدر نزاع دوام ایتدی . مجلس طرفندن بویوک بر هیجانله قبول قیلنمش

شو تله‌غرامگ صوڭ دورت جمله‌سی حذف قیلنوب ، اولگی جمله اخیرینه‌ده عبودیت جمله‌لری زیاده قیلنوب ، دینیه نظارتی طرفندن حکومت اداره‌لرینه تقدیم قیلنه‌چق اولدی ، تقدیم قیلندی .

شو صحیفه‌لر ۱۹۲۰ نچی سنه یازنده یازلدی . اوفاندوه سندن صوڭ ، متعدد جمعیتلرده اوقولدی . راغبلرڭ قامیله نسخه‌لری چیقارلوب ، اسلام مملکتلرینه طارالدی . طبع ایتدرمک آرزو سیله تورکستان کاشغار افغانستان تورکیه مطبعه‌لرینه‌ده کوندورلدی . طبع ایتدرمک ، نه‌دندر ، ممکن اولمادی . بش حروفات حصاری ایچنده محبوس محصور قالمش روسیه مسلمانلرینك مفکوره لرینی فکرلرینی طلبلرینی حاللرینی اسلام ملتلرینه عرض ایتمک تبلیغ ایتمک ملاحظه سیله شو کتابمی نصل ایسه ده طبع ایتدرمک آرزولری قلبمده همان غلیان ایتوب طوردی . نهایت محترم امامارینك دلالتیله فینله‌ندیه مسلمانلری شو کتابم نشرین التزام ایده‌چك اولدی . بر نسخه چیقاردم . حضرت آدره‌سیله فینله‌ندیه مسلمانلرینه کوندوردم .

۲۳۶ — ایکی یوز اوتوز آلتی ماده اولدی . اولگی آلتمش سکز ماده سی روسیه مسلمانلرینك حاللرینه حاجتلرینه دینی اداره‌لرینه مخصوص کبی ایسه‌ده ، تعریف هم حکایت ملاحظه‌سیله علی حالها ترك قیلندی . مکان ، زمان طلبلرینه حاللرینه کوره یازلمش خصوصی ماده‌لر اسلام ملتلرینك عمومینه نسبتله اهمیتلری یوق ایسه‌ده — یالگز تاریخی اهمیتلرینه کوره صوڭ طبعده نشر قیلندی . تدوین شریعت کبی حقوق تشریعیه کبی خلافت اسلامیه کبی جهاد هم عهود کبی فصولك ماده‌لری — هم عمومی هم بویوك اهمیتلرینه کوره — شو کتابك روحی شو کتابك اڭ مهم ماده‌لری اولمق اوزره اسلام ملتلرینك بویوك التفاتلرینه مفید انتقادلرینه عرض قیلندی .

صادق برلسانله خالص بر ایمانله بیان قیلنمش اوفاق بویوک هر برفکرک شو کون بویوک بر قیمتی وار در . بوتون انسانیت نامینه بوتون اسلام ملتلرینه احترام سائقه‌سیله تألیف قیلنمش هر بر کتابك قیمتی تقدیر قیلنمق البته لازمدر. یالگز بوڭا کوره ، شو کتابك نشرینه جسارت ایتدم. وه رسای‌سه‌ور معاهده‌لرینك سحریله محو قیلنمش غائب اولمش شانلی تورک عسکرینك بویوک شرفینه شو کتابمی ١٩٢٠ سنه‌ده نشرایده چك‌ایدم . او وقت شویله‌ایدی ، بزم ظاهربین کوزمزدن تورک عسکرینك وجودی غائب قیلنمش ایسه‌ده ، ایمانلی قلبمزده تورک عسکرینك غایت بویوک حرمتی غایت بارلاق شانی بوتون قوتیله قائم اولدی ، وجودلرمزه جان ویردی ، دماغمزی خیالمزی نورلاندرمش ایدی تورکلك یولنده اسلامیت یولنده قربان اولمش قهرمان عسکرڭ مؤبد شرفینه ضعیف بر خاطره اولمق اوزره موضوعی غایت بویوک شو کتابمی نشر خیالنده ایدم . غالب دولتلرڭ مغرور خیاللری کبی بزم اوهامزده تمام خطا چیقدی .

چاناق قلعه‌سنده بوتون دنیا بحریه‌لرینه غلبه ایته بیلمش ملت حکومتالنده ایکن سه‌ور معاهده‌لرینی امضا ایتمش‌ایسه‌ده ، خلافتی سلطنتی حکومتی اداره حقوقلرینی اوزینك اختیارینه آلدقدن صوڭ ، حرب میدانلرنده غلبه ایتدی ، سیاست میدانلرنده سه‌ور معاهده‌لرینی نسخ ایتدی ، حرمت مجلسلرنده صدرنشین اولوب ، اوزینك مطلبلرینی سیاست دیپلوماتلرینه املاایتدی .

سیاست سحریله سه‌ور معاهده‌سیله محو قیلندقدن صوڭ ، ملتك روح ایمانیه‌سیله قوهٔ ملیه‌سیله معاهده فرداسنده بعث قیلنوب ؛ ٢١_٢٢ سنه‌لرده تورکلك هم اسلامیت حرمتلرینی کمالیله اعاده ایتمش شانلی تورک عسکرینك بویوک شرفینه ، شو ناچیز کتابمی ١٩٢٣ سنه‌ده نشر ایده بیلدم .

KÜTÜPHANESİ

اسلام منبرلرنده اسلام مجلسلرنده اسلام ملتلرینك حاللری اسلام حاجتلرینك تدبیرلری مذاکره قیلنور ایکن ، روسیه مسلمانلرینك بری طرفندن شو کتاب بلکه بر آواز کبی اولوب ، تورکیه شهیدلرینك روحلرینه بر حرمت کبی بر فاتحه کبی اولور .

١٩٢٣ سنه شباط ١٠ ده پتروغراد

موسی جارالله

هذه سبیلی . ادعو الی الله علی بصیرة انا و من اتبعنی .

قارئین کرامک دقتینه

شو کتابک تصحیحنی یاپدیغم وقت نه کتابک تعقیب ایتدیکی فکره، نه‌ده طرز افاده و اسلوبنه قطعیا قارشمادم. فقط بعض بر شبهه‌یی موجب صایدیغم یرلرده تحت السطر کچوک ایضاحاتده بولوندم. شونیده علاوه ایتمه‌لی که محررک کتابنده کوسته‌ربلن تدبیرلر، اوزن اوزادیه صایدیغی ماده‌لر، قاعده‌لر نه ملت مجلسی طرفندن قبول ایدلمش اساسلردر؛ نه‌ده علمی بر مؤسسه طرفندن احضار ایدلمش قوانینلردر؛ بونلر فقط موسی افندینک کندوسینک اجتهاد شخصیه‌سینک ثمره‌لری‌در. شونک ایچون طبیعی شمال تورکلری عموماً وآنلارک ملی مؤسسه‌لری خصوصاً بو کتابک مندرجاتی حقنده قطعیاً مسئول دگلدر. کتابک مئال وفکرنده‌کی، طرز اسلوب، وافاده‌سنده‌کی بتون مسئولیت تمامیله محرری موسی افندینک فقط کندوسینه عائدر.

کتابک مصححی عیاض اسحاقی

بیرلین
مطبعهٔ «کاویانی» ده طبع ایدلدی
سنه ۱۹۲۳